

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Matyáš Heinzl

**Autorskoprávní aspekty vývoje a využití umělé
inteligence (AI)**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Irena Holcová

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30. 04. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 119 981 znaků včetně mezer.

Matyáš Heinzl

V Praze dne 30. 04. 2024

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval JUDr. Ireně Holcové za její cenné rady, a především mojí rodině za podporu během celé doby studia.

Obsah

Úvod.....	1
1 AI a její pojetí	1
1.1 AI jako vědní obor.....	1
1.2 AI jako vlastnost stroje	3
1.3 AI jako počítačový program	6
1.4 Generativní AI	6
2 Autorské dílo.....	12
2.1 Znaký autorského díla	12
2.1.1 Dílo literární, jiné umělecké a dílo vědecké jako tvůrčí kategorie díla.....	13
2.1.2 Tvůrčí činnost autora.....	14
2.1.3 Jedinečnost díla	15
2.1.4 Vyjádření v objektivně vnímatelné podobě	16
2.2 Počítačový program jako autorské dílo	18
2.2.1 Původnost	19
2.2.2 Kategorizace počítačových programů v autorském právu	20
2.2.3 Literární dílo.....	21
2.2.4 Vyjádření	22
2.2.5 První režim algoritmu počítačového programu.....	22
3 Autorskoprávní aspekty vývoje AI	24
3.1 Automatizovaná analýza textů nebo dat.....	24
3.1.1 Proces automatizované analýzy textu nebo dat.....	26
3.2 Licence k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat	29
3.2.1 Důvody pro přijetí	30
3.2.2 Požadavek na zákonný přístup	36
3.2.3 Výhrada práva	38
3.2.4 Licence k pořízení kopie	41
3.2.5 Oprávněné subjekty	41
3.2.6 Uchování rozmnoženiny	43
3.2.7 Autorskoprávní pohled na licence.....	44
3.3 Ochrana AI jako díla.....	46
3.3.1 Algoritmus AI	47
4 Autorskoprávní aspekty využití AI	49

4.1	Výtvořy generované AI	49
4.2	Výtvořy tvořené s pomocí AI	52
4.3	Tvůřčí vklad autora.....	56
4.4	Test DALL·E 3	63
4.4.1	a) kritérium díla literárního, jiného uměleckého či díla vědeckého	66
4.4.2	b) kritérium tvůřčí činnosti.....	66
4.4.3	c) kritérium jedinečnosti.....	69
4.4.4	d) kritérium objektivně vnímatelné podoby	70
4.4.5	Vyhodnocení	70
	Závěr.....	72
	Seznam použitých zdrojů	74
	Abstrakt	79
	Abstract	80

Úvod

V současné době se téma AI stává středem zájmu nejen v technologickém sektoru, ale i ve společnosti jako celku. S rostoucí integrací technologií AI do různých oblastí lidského života je nezbytné hlouběji proniknout do jejích principů a mechanismů, aby bylo možné tuto technologii nejen lépe pochopit, ale i efektivněji využívat. V právní rovině AI zasahuje do mnoha oblastí, přičemž autorské právo představuje jednu z klíčových. AI totiž převratným způsobem mění zejména proces tvorby, ve kterém nahrazuje lidskou činnost. Dále pak vyvstávají otázky v procesu vývoje samotné AI, zejména ohledně ochrany nositelů práv děl, která jsou využívána k vývoji modelů AI. Autorskoprávní aspekty vývoje a využití AI představují současné a zároveň důležité téma, které vyžaduje podrobnou analýzu. V diplomové práci se chci zaměřit na dva vybrané aspekty AI z pohledu autorského práva. Prvním z nich je proces automatizované analýzy textů nebo dat, který je zásadní pro vývoj technologií AI. Druhým aspektem je tvorba AI samotnou a s její pomocí, přičemž cílem je určit podmínky, za kterých mohou vzniknout autorská práva k výstupům generovaným tímto způsobem. Druhý aspekt bude následně dále rozvíjen v praktickém testu. Cílem diplomové práce je nejen teoreticky prozkoumat vztah mezi AI a autorským právem, ale také poskytnout užitečný návod pro každodenní situace, ve kterých se mohou tvůrci setkat s otázkami ohledně autorství k výstupům generovaným s pomocí AI. Tímto praktickým přístupem chci přispět k lepšímu porozumění a interpretaci autorského práva ve veřejném prostoru, a tím umožnit uživatelům AI se lépe orientovat v právních aspektech jejich činností. Na úvod diplomové práce položím teoretické základy v oblasti AI a autorského práva. Zaměřím se na AI a různá pojetí jejího vnímání, přičemž speciální pozornost věnuji generativní AI a jejímu významu v autorskoprávním kontextu. Podrobně rozeberu, co se považuje za dílo z pohledu autorského práva a jaké jsou jeho pojmové znaky. Zmíním i počítačové programy jakožto zvláštní kategorii děl. Následně se budu věnovat problematice automatizované analýzy textů nebo dat a jejího procesu v návaznosti na autorské právo. Hlavním bodem této kapitoly bude detailní analýza zákonných licencí k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat, důvody pro jejich vznik a důsledky. Dále se posunu k otázce ochrany AI jakožto díla a právnímu režimu jejich algoritmů. Po této části přijde kapitola věnovaná dílům vytvořeným s pomocí AI, kde analyzuji, za jakých okolností je možné považovat výstupy za díla podle autorského práva. V závěrečné kapitole aplikuji teoretické poznatky na dva obrázky generované pomocí nástroje DALL·E 3. Cílem této analýzy bude ověřit, zda lze tyto obrázky kvalifikovat jako dílo chráněné autorským právem.

1 AI a její pojetí

V rámci této kapitoly diplomové práce se zaměřím na definici a rozlišení pojmu AI (dále též jako „AI“). Význam pojmu AI není jednotný a může být chápán z několika různých perspektiv. Rozlišujeme především tři hlavní proudy vnímání AI: AI jako vědní obor, AI jako vlastnost stroje a AI jako počítačový program, který není pouhou vlastností stroje, ale sám o sobě je inteligentní¹. V následujících odstavcích tuto problematiku rozeberu detailněji z těchto úhlů pohledu, což umožní hlubší vhled do tématu AI.

1.1 AI jako vědní obor

AI představuje jedno z novějších odvětví vědy a techniky, jehož intenzivní vývoj započal krátce po druhé světové válce². Samotný termín poprvé uvedl John McCarthy v roce 1956³. V současnosti AI zahrnuje široké spektrum oborů sahajících od těch obecných, jako jsou učení a vnímání, až po ty speciální, jako je např. potvrzování matematických principů. AI nachází uplatnění v zásadě ve všech oborech, ve kterých je potřeba využít inteligentní chování⁴.

Čím se tento obor vědy a techniky zabývá? Definic předmětu AI je hned několik. Samotný zakladatel tohoto oboru John McCarthy má za to, že AI je věda, která se zabývá vytvářením inteligentních strojů, zejména pak inteligentních počítačových programů⁵. Strojem se pro účely této práce rozumí hardwarové zařízení, což se zakládá na pojetí nastíněným Alanem Turingem,

¹ ZIBNER, Jan a Matěj MYŠKA. *Umělá inteligence – výzva autorství*. Iurium Scriptum [online]. III.(1), 49-60 [cit. 2024-04-28]. ISSN 2570-5679. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1534880/Iurium_Scriptum_1-2019.pdf, s. 50.

² RUSSELL, Stuart J. a NORVIG, Peter. *Artificial Intelligence A Modern Approach*. Online. 3rd. Prentice Hall, 2009. ISBN 978-0-13-604259-4. Dostupné z: [https://github.com/yanshengjia/ml-road/blob/master/resources/Artificial%20Intelligence%20-%20A%20Modern%20Approach%20\(3rd%20Edition\).pdf](https://github.com/yanshengjia/ml-road/blob/master/resources/Artificial%20Intelligence%20-%20A%20Modern%20Approach%20(3rd%20Edition).pdf). [cit. 2024-04-28], s. 1.

³ BUITEN, Miriam. *Towards Intelligent Regulation of Artificial Intelligence*. Online. European Journal of Risk Regulation. 2019, roč. 10, č. 1, s. 41-59. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/european-journal-of-risk-regulation/article/towards-intelligent-regulation-of-artificial-intelligence/AF1AD1940B70DB88D2B24202EE933F1B>. [cit. 2024-04-28], s. 43.

⁴ RUSSELL, Stuart J. a NORVIG, Peter. *Artificial Intelligence A Modern Approach*. Online. 3rd. Prentice Hall, 2009. ISBN 978-0-13-604259-4. Dostupné z: [https://github.com/yanshengjia/ml-road/blob/master/resources/Artificial%20Intelligence%20-%20A%20Modern%20Approach%20\(3rd%20Edition\).pdf](https://github.com/yanshengjia/ml-road/blob/master/resources/Artificial%20Intelligence%20-%20A%20Modern%20Approach%20(3rd%20Edition).pdf). [cit. 2024-04-28], s. 1.

⁵ MCCARTHY, John, 2007. *WHAT IS ARTIFICIAL INTELLIGENCE?* Online. S. 1-15. Dostupné z: <http://www-formal.stanford.edu/jmc/whatisai.pdf>. [cit. 2024-04-28], s. 2.

který za stroj pojímal počítač⁶. V jiném pojetí je AI obor, který se zabývá softwarem, jenž pro vykonávání svých funkcí využívá inteligenci⁷. Takový software je inteligentní, pokud vykonává úkony, které vyžadují zapojení lidské inteligence⁸. Lze ji rovněž definovat jako podobor informatiky, který se zabývá automatizací inteligentního chování⁹.

Jak již bylo zmíněno, AI je oborem vědy a techniky, avšak její rozvoj a vývoj jsou značně ovlivněny i dalšími disciplínami, které přinášejí nové vhledy a odpovědi na klíčové otázky, čímž pomáhají k formování AI¹⁰. V rámci této diplomové práce lze zmínit přínosy čtyř oborů, kterými jsou filozofie, matematika, ekonomie a psychologie.

Filozofie přispívá v oboru AI odpověďmi na otázky o povaze mysli, znalostí a procesech vedoucích od myšlení k chování. Také se společně s matematikou zabývá problematikou formálních pravidel a jejich schopností odvodit platné závěry¹¹.

Matematika má navíc klíčovou roli v principech odůvodňování, které umožňují AI pracovat s neúplnými nebo nejistými informacemi. Rovněž odpovídá na otázku, co všechno lze vypočítat. Kromě toho má přínos v oblasti logiky, algoritmů a teorie pravděpodobnosti¹².

Ekonomie vstupuje do oblasti AI s teoriemi a modely, které pomáhají formovat systémy schopné efektivního rozhodování. Za zmínku stojí například koncept užitečnosti, teorie rozhodování nebo teorie her. Tímto způsobem ekonomie přispívá k lepšímu pochopení, jak

⁶ TURING, Alan, M.; EPSTEIN, Robert; ROBERTS, Gary a BEBER, Grace, 2009. *Computing Machinery and Intelligence*. Online. In: *Parsing the Turing Test*. Springer Science+Business Media B.V. 2009, s. 23-67. Dostupné z: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4020-6710-5>. [cit. 2024-04-28], s. 31.

⁷ BURGARD, Wolfram, 2022. *Artificial Intelligence*. Online. In: VOENEKY, Silja; KELLMEYER, Philipp; MUELLER, Oliver a BURGARD, Wolfram (ed.). *The Cambridge Handbook of Responsible Artificial Intelligence*. Cambridge University Press, 2022-10-28, s. 11-18. ISBN 9781009207898. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/9781009207898.003>. [cit. 2024-04-28], s. 11.

⁸ NYHOLM, Sven, 2024. *Artificial Intelligence and Human Enhancement: Can AI Technologies Make Us More (Artificially) Intelligent?* Online. Cambridge Quarterly of Healthcare Ethics. Roč. 33, č. 1, s. 76-88. ISSN 0963-1801. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S0963180123000464>. [cit. 2024-04-28], s. 76

⁹ LUGER, Goerge, F., 2008. *Artificial intelligence : structures and strategies for complex problem solving*. Online. 6th ed. Pearson Education. Dostupné z: https://www.uoitc.edu.iq/images/documents/informatics-institute/exam_materials/artificial%20intelligence%20structures%20and%20strategies%20for%20%20complex%20problem%20solving.pdf. [cit. 2024-04-28], s. 1.

¹⁰ RUSSELL, Stuart J. a NORVIG, Peter. *Artificial Intelligence A Modern Approach*. Online. 3rd. Prentice Hall, 2009. ISBN 978-0-13-604259-4. Dostupné z: [https://github.com/yanshengjia/ml-road/blob/master/resources/Artificial%20Intelligence%20-%20A%20Modern%20Approach%20\(3rd%20Edition\).pdf](https://github.com/yanshengjia/ml-road/blob/master/resources/Artificial%20Intelligence%20-%20A%20Modern%20Approach%20(3rd%20Edition).pdf). [cit. 2024-04-28], s. 5.

¹¹ op. cit., s. 5.

¹² op. cit., s. 7.

navrhovat systémy AI, které dokážou identifikovat a realizovat ekonomicky nejvýhodnější chování¹³.

Nakonec psychologie nabízí zásadní vhledy do toho, jak lidé a zvířata vnímají svět, myslí a jednají¹⁴.

1.2 AI jako vlastnost stroje

V předchozí kapitole jsem se ve stručnosti věnoval AI jako samostatnému vědnímu oboru a jeho definici a zdůraznil jsem, že se zabývá studiem a vývojem strojů, které projevují inteligentní chování, inteligenci využívají, nebo že se zabývá inteligentním chováním jako takovým. Přitom jsem však nevěnoval pozornost inteligenci samotné, což je pro pochopení AI potřeba.

Inteligenci lze pojímat jako schopnost udělat správnou věc ve správný čas. Právě díky inteligenci jsme schopni v konkrétní situaci po jejím zvážení správně jednat¹⁵. V jiném pojetí je možné inteligenci chápat jako schopnost efektivně dosahovat stanovených cílů. Následně se nabízí závěr, že stejně jako člověk, tak i stroj může mít inteligenci¹⁶. Rozlišení mezi inteligencí a umělou inteligencí pak spočívá zejména v tom, že AI byla vytvořena člověkem prostřednictvím technologických a vědeckých procesů. Z toho mimo jiné plyne, že za AI nese odpovědnost člověk, protože je jeho výtvořem¹⁷.

Klíčovou otázkou v oblasti AI se tedy stává, kdy můžeme považovat stroj navržený člověkem za inteligentní¹⁸. Tato otázka je předmětem debat o AI od jejího vzniku a jako první ji inicioval Alan Turing už v roce 1950. Došel k ní v kontextu zkoumání, zda jsou stroje schopny myšlení,

¹³ op. cit., s. 9.

¹⁴ op. cit., s. 12.

¹⁵ BRYSON, Joanna, J.; DUBBER, Markus D.; PASQUALE, Frank a DAS, Sunit, 2020. *The Articial Intelligence of the Ethics of Articial Intelligence: An Introductory Overview for Law and Regulation*. Online. In: *The Oxford Handbook of Ethics of AI*. Oxford University Press, s. 2-25. Dostupné z: <https://academic.oup.com/edited-volume/34287>. [cit. 2024-04-28], s. 5.

¹⁶ NYHOLM, Sven, 2024. *Artificial Intelligence and Human Enhancement: Can AI Technologies Make Us More (Artificially) Intelligent?* Online. Cambridge Quarterly of Healthcare Ethics. Roč. 33, č. 1, s. 76-88. ISSN 0963-1801. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S0963180123000464>. [cit. 2024-04-28], s. 80.

¹⁷ BRYSON, Joanna, J.; DUBBER, Markus D.; PASQUALE, Frank a DAS, Sunit, 2020. *The Articial Intelligence of the Ethics of Articial Intelligence: An Introductory Overview for Law and Regulation*. Online. In: *The Oxford Handbook of Ethics of AI*. Oxford University Press, s. 2-25. Dostupné z: <https://academic.oup.com/edited-volume/34287>. [cit. 2024-04-28], s. 5.

¹⁸ FLASIŃSKI, Mariusz, 2016. *Introduction to Artificial Intelligence*. Online. Cham: Springer International Publishing. ISBN 978-3-319-40020-4. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-40022-8>. [cit. 2024-04-28], s. 3.

příčemž Turing své úvahy zakládal na pozorování lidského chování a myšlenkových procesů¹⁹. Navrhl, že místo otázky, zda mohou stroje myslet je důležitější zjistit, zda je možné vytvořit stroje, které se chovají, jako by uměly myslet, nebo které dokážou lidské myšlení přesvědčivě napodobit²⁰. To by znamenalo, že pro lidského pozorovatele se stane nemožným od sebe odlišit výstup stroje a člověka²¹. Z tohoto pohledu je AI napodobením inteligence lidské, kde hlavním kritériem je schopnost AI chovat se, jako by nějakou formu inteligence měla²². Pro účely zjištění výše uvedeného Turing navrhl empirický test ve formě imitační hry²³, který porovnával inteligenci stroje a člověka²⁴.

V základní variantě zahrnuje hra tři účastníky: muže (A), ženu (B) a tazatele (C). Úkolem tazatele (C) je určit, který z ostatních účastníků je muž a který žena. Úkolem muže (A) je přimět tazatele (C) k nesprávnému závěru. Naopak úkolem ženy (B) je pomáhat tazateli (C). Tazatel (C) se nachází v místnosti oddělené od ostatních účastníků²⁵ a komunikuje s mužem (A) a ženou (B)

¹⁹ BURGARD, Wolfram, 2022. Artificial Intelligence. Online. In: VOENEKY, Silja; KELLMEYER, Philipp; MUELLER, Oliver a BURGARD, Wolfram (ed.). *The Cambridge Handbook of Responsible Artificial Intelligence*. Cambridge University Press, 2022-10-28, s. 11-18. ISBN 9781009207898. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/9781009207898.003>. [cit. 2024-04-28], s. 1.

²⁰ NYHOLM, Sven, 2024. *Artificial Intelligence and Human Enhancement: Can AI Technologies Make Us More (Artificially) Intelligent?* Online. Cambridge Quarterly of Healthcare Ethics. Roč. 33, č. 1, s. 76-88. ISSN 0963-1801. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S0963180123000464>. [cit. 2024-04-28], s. 79.

²¹ BURGARD, Wolfram, 2022. Artificial Intelligence. Online. In: VOENEKY, Silja; KELLMEYER, Philipp; MUELLER, Oliver a BURGARD, Wolfram (ed.). *The Cambridge Handbook of Responsible Artificial Intelligence*. Cambridge University Press, 2022-10-28, s. 11-18. ISBN 9781009207898. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/9781009207898.003>. [cit. 2024-04-28], s. 1.

²² NYHOLM, Sven, 2024. *Artificial Intelligence and Human Enhancement: Can AI Technologies Make Us More (Artificially) Intelligent?* Online. Cambridge Quarterly of Healthcare Ethics. Roč. 33, č. 1, s. 76-88. ISSN 0963-1801. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S0963180123000464>. [cit. 2024-04-28], s. 79.

²³ TURING, Alan, M.; EPSTEIN, Robert; ROBERTS, Gary a BEBER, Grace, 2009. Computing Machinery and Intelligence. Online. In: *Parsing the Turing Test*. Springer Science+Business Media B.V. 2009, s. 23-67. Dostupné z: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4020-6710-5>. [cit. 2024-04-28], s. 24.

²⁴ LUGER, Goerge, F., 2008. *Artificial intelligence : structures and strategies for complex problem solving*. Online. 6th ed. Pearson Education. Dostupné z: https://www.uoitc.edu.iq/images/documents/informatics-institute/exam_materials/artificial%20intelligence%20structures%20and%20strategies%20for%20%20complex%20problem%20solving.pdf. [cit. 2024-04-28], s. 13.

²⁵ TURING, Alan, M.; EPSTEIN, Robert; ROBERTS, Gary a BEBER, Grace, 2009. Computing Machinery and Intelligence. Online. In: *Parsing the Turing Test*. Springer Science+Business Media B.V. 2009, s. 23-67. Dostupné z: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4020-6710-5>. [cit. 2024-04-28], s. 25.

pomocí textového zařízení²⁶. Jeho prostřednictvím tazatel (C) pokládá otázky a na základě odpovědí musí určit, kdo je muž a kdo žena²⁷.

Do takto definované hry Turing zapojil počítač a nahradil jím muže (A). Úkoly jednotlivých účastníků zůstaly stejné, avšak nyní dotazovatel (C) musel od sebe rozpoznat počítač (A) a člověka (B). Následně Turing nahradil původní otázku, zda stroje mohou myslet, otázkami týkajícími se dopadů nahrazení člověka počítačem ve hře a zda bude tazatel (C) stejně úspěšný v rozlišování mezi počítačem a člověkem, jako byl při rozlišování mezi mužem a ženou²⁸. Stejně jako ve výchozí variantě mohl tazatel (C) pokládat zbývajícím účastníkům otázky. Například mohl položit jako otázku složitý matematický výpočet v očekávání, že počítač podá správnou odpověď a člověk ne. V tomto okamžiku by měl počítač vyhodnotit, že má udělat chybu, aby působil jako člověk. Pokud tazatel (C) nedokázal rozlišit mezi strojem a člověkem, mohl stroj být považován za inteligentní²⁹.

Pro lepší pochopení je vhodné na tomto místě zmínit, že k úspěšnému zvládnutí testu počítač potřebuje mít hned několik vlastností. Jedná se především o zpracování přirozeného jazyka, které mu umožňuje efektivní komunikaci. Dále musí mít schopnost reprezentace znalostí, aby mohl uchovávat informace získané během komunikace. Automatizované uvažování mu umožňuje využívat uložené informace k odpovídání na otázky a vyvozování závěrů. A konečně strojové učení je nezbytné pro přizpůsobení počítače na nové podmínky a rozpoznávání vzorců. Tyto dovednosti jsou dostatečné pro to, aby počítač uspěl v Turingově testu a byl považován za inteligentní. Existuje však i rozšířená verze tzv. celkový Turingův test, který navíc zahrnuje

²⁶ LUGER, Goerge, F., 2008. *Artificial intelligence : structures and strategies for complex problem solving*. Online. 6th ed. Pearson Education. Dostupné z: https://www.uoitc.edu.iq/images/documents/informatics-institute/exam_materials/artificial%20intelligence%20structures%20and%20strategies%20for%20%20complex%20problem%20solving.pdf. [cit. 2024-04-28], s. 13.

²⁷ TURING, Alan, M.; EPSTEIN, Robert; ROBERTS, Gary a BEBER, Grace, 2009. *Computing Machinery and Intelligence*. Online. In: *Parsing the Turing Test*. Springer Science+Business Media B.V. 2009, s. 23-67. Dostupné z: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4020-6710-5>. [cit. 2024-04-28], s. 25.

²⁸ op. cit., s. 25.

²⁹ LUGER, Goerge, F., 2008. *Artificial intelligence : structures and strategies for complex problem solving*. Online. 6th ed. Pearson Education. Dostupné z: https://www.uoitc.edu.iq/images/documents/informatics-institute/exam_materials/artificial%20intelligence%20structures%20and%20strategies%20for%20%20complex%20problem%20solving.pdf. [cit. 2024-04-28], s. 13.

možnost dotazovatele testovat i vnímání a schopnost pohybovat předměty. To vyžaduje od počítače navíc schopnosti počítačového vidění a robotiky³⁰.

1.3 AI jako počítačový program

Posledním relevantním pohledem na AI je její pojetí jako počítačový program (pro účely práce též jako „software“). Tento přístup odlišuje AI od tradičních mechanických nástrojů tím, že zdůrazňuje její schopnost poskytovat lidským operátorům výrazně kvalitnější podporu. Na rozdíl od vnímání AI jako vlastnosti stroje se tento proud soustředí na analýzu stroje jako nositele inteligence, přičemž AI lze v tomto kontextu považovat za software³¹. Pro účely této diplomové práce se zaměřím na AI právě z tohoto pohledu. Jeví se totiž jako nejrelevantnější pro další obsah diplomové práce.

1.4 Generativní AI

Generativní AI představuje oblast v rámci oboru AI, která se zaměřuje na tvorbu nového obsahu³². Na rozdíl od tradičních systémů, které se primárně zaměřují na analýzu a zpracování existujících dat, generativní AI je schopna generovat zcela nový obsah. Díky tomu se rozšiřuje možnost využití AI do oblastí tvorby a inovací³³. Vlastnost generování obsahu je založena na analýze tréninkových dat, rozpoznávání jejich vzorců, které pak ale umožňují následnou tvorbu³⁴.

³⁰ RUSSELL, Stuart J. a NORVIG, Peter. *Artificial Intelligence A Modern Approach*. Online. 3rd. Prentice Hall, 2009. ISBN 978-0-13-604259-4. Dostupné z: [https://github.com/yanshengjia/ml-road/blob/master/resources/Artificial%20Intelligence%20-%20A%20Modern%20Approach%20\(3rd%20Edition\).pdf](https://github.com/yanshengjia/ml-road/blob/master/resources/Artificial%20Intelligence%20-%20A%20Modern%20Approach%20(3rd%20Edition).pdf). [cit. 2024-04-28], s. 3.

³¹ ZIBNER, Jan a Matěj MYŠKA. *Umělá inteligence – výzva autorství*. Iurium Scriptum [online]. III.(1), 49-60 [cit. 2024-04-28]. ISSN 2570-5679. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1534880/Iurium_Scriptum_1-2019.pdf, s. 50.

³² KUMAR, Satyam; MUSHARAF, Dayima; MUSHARAF, Seerat; SAGAR, Anil; SHAW, Rabindra et al., 2023. *A Comprehensive Review of the Latest Advancements in Large Generative AI Models*. Online. In: *Advanced Communication and Intelligent Systems*. Springer Cham, s. 90-104. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-45121-8>. [cit. 2024-04-28], s. 91.

³³ GOZALO-BRIZUELA, Roberto a GARRIDO-MERCHÁN, Eduardo C. *ChatGPT is not all you need. A State of the Art Review of large Generative AI models*. Online. S. 1-22. Dostupné z: <http://arxiv.org/abs/2301.04655>. [cit. 2024-04-28], s. 1-2.

³⁴ JOVANOVIĆ, Mladan a CAMPBELL, Mark, 2022. *Generative Artificial Intelligence: Trends and Prospects*. Online. *Computer*. Roč. 55, č. 10, s. 107-112. ISSN 0018-9162. Dostupné z: <https://doi.org/10.1109/MC.2022.3192720>. [cit. 2024-04-28], s. 107.

Tvorba zahrnuje generování textu a kreativního obsahu, jako je hudba nebo obrázky a rovněž umožňuje integraci a analýzu dat z různých zdrojů³⁵.

Rychlý vzestup generativní AI je zřetelný. Ilustrativním příkladem tohoto trendu je ChatGPT, jeden z řady nástrojů generativní AI, který během tří měsíců od spuštění zaznamenal přes 100 milionů aktivních uživatelů po celém světě, čímž se stal historicky nejúspěšnější aplikací v digitální éře. Tento úspěch nejen potvrzuje rostoucí oblibu generativní AI, ale rovněž signalizuje potenciál zásadně přetvářet tvorbu v oblasti umění nebo literatury a také proniknout do různých oblastí každodenního života^{36,37}. Schopnost generativní AI generovat obsah otevírá nové možnosti, které byly dříve za hranicí možného nebo představitelného³⁸.

Vznik generativní AI umožnil zejména významný pokrok v oblasti strojového učení. Generativní AI ke generování obsahu vedle strojového učení využívá také statistiku, pravděpodobnost a další matematické modely. Tyto postupy jsou podpořeny pokroky v oblasti hlubokého učení, které umožňuje analýzu existujícího obsahu jako je text, obraz nebo zvuk. Na základě vzorců, které se v nich nacházejí, je pak generativní AI schopna generovat nový obsah^{39,40}.

V rámci generativní AI můžeme klasifikovat jednotlivé modely, na základě druhu vstupu a výstupu. Prvním typem jsou modely text-to-image, které přeměňují textové příkazy na obrázky. Tuto kategorii rozšiřují modely text-to-3D, které adresují potřeby například herního průmyslu, generováním trojrozměrných obrazů z textových popisů. Dalším druhem generativní AI jsou modely image-to-text, které provádějí převod obrazů na text. Tento přístup se rozšiřuje do oblasti

³⁵ FUI-HOON NAH, Fiona; ZHENG, Ruilin; CAI, Jingyuan; SIAU, Keng a CHEN, Langtao, 2023. *Generative AI and ChatGPT: Applications, challenges, and AI-human collaboration*. Online. Journal of Information Technology Case and Application Research. 2023-07-03, roč. 25, č. 3, s. 277-304. ISSN 1522-8053. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/15228053.2023.2233814>. [cit. 2024-04-28], s. 277.

³⁶ TYAGI, Kalpana, 2024. *Copyright, text & data mining and the innovation dimension of generative AI*. Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. S. 1-18. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jiplp/advance-article/doi/10.1093/jiplp/jpae028/7624901>. [cit. 2024-04-28], s. 1.

³⁷ JOVANOVIC, Mladan a CAMPBELL, Mark, 2022. *Generative Artificial Intelligence: Trends and Prospects*. Online. Computer. Roč. 55, č. 10, s. 107-112. ISSN 0018-9162. Dostupné z: <https://doi.org/10.1109/MC.2022.3192720>. [cit. 2024-04-28], s. 107.

³⁸ TYAGI, Kalpana, 2024. *Copyright, text & data mining and the innovation dimension of generative AI*. Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. S. 1-18. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jiplp/advance-article/doi/10.1093/jiplp/jpae028/7624901>. [cit. 2024-04-28], s. 1.

³⁹ BAIDOO-ANU, David a ANSAH, Leticia, 2023. *Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning*. Online. Journal of AI. Roč. 1, č. 7, s. 52-62. Dostupné z: <https://dergipark.org.tr/en/pub/jai/issue/77844/1337500>. [cit. 2024-04-28], s. 53.

⁴⁰ JOVANOVIC, Mladan a CAMPBELL, Mark, 2022. *Generative Artificial Intelligence: Trends and Prospects*. Online. Computer. Roč. 55, č. 10, s. 107-112. ISSN 0018-9162. Dostupné z: <https://doi.org/10.1109/MC.2022.3192720>. [cit. 2024-04-28], s. 107.

video prostřednictvím modelů text-to-video, které generují video na základě textových vstupů. Zvuk je další klíčovou oblastí, kde generativní AI nalézá uplatnění s modely text-to-audio, které transformují texty na zvukové stopy. Možnosti využití generativní AI se tak rozšiřují do hudební produkce a zvukového designu. Na úrovni textu samotného pak modely text-to-text představují základní nástroje pro automatizované zpracování jazyka, které se používají při komunikaci. Zvláštní pozornost si zaslouhují modely text-to-code, které umožňují převod myšlenek na programovací kód, čímž otevírají nové možnosti v softwarovém inženýrství. Nakonec modely text-to-science naznačují pokusy o automatickou generaci vědeckých textů, což poukazuje na potenciál generativní AI v akademickém a výzkumném prostředí⁴¹.

V rámci současného výzkumu v oblasti generativní AI se významně prosazují dva hlavní modely, kterými jsou generativní soupeřící sítě (Generative Adversarial Networks (GAN)) a generativní předtrénovaný transformátor (Generative Pre-trained Transformer (GPT)), přičemž GAN se stává častěji využívanou technikou⁴². Koncept GAN, který v roce 2014 představil Ian Goodfellow, představuje revoluční generativní model, jenž je označován za nejlepší tvůrčí rozšíření hlubokého učení posledních let, zejména díky svým úspěchům v oblasti počítačového vidění a zpracování přirozeného jazyka⁴³. Vyznačuje se zejména vynikající schopností generování dat, což ho odlišuje od jiných modelů⁴⁴.

Fungování GAN umožňuje interakce generátoru a diskriminátoru, dvou typů neuronových sítí. Tyto sítě jsou navrženy tak, aby mezi sebou soupeřily v generování stále přesnějších předpovědí,

⁴¹ GOZALO-BRIZUELA, Roberto a GARRIDO-MERCHÁN, Eduardo C. *ChatGPT is not all you need. A State of the Art Review of large Generative AI models*. Online. S. 1-22. Dostupné z: <http://arxiv.org/abs/2301.04655>. [cit. 2024-04-28], s. 5-19.

⁴² BAIDOO-ANU, David a ANSAH, Leticia, 2023. *Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning*. Online. Journal of AI. Roč. 1, č. 7, s. 52-62. Dostupné z: <https://dergipark.org.tr/en/pub/jai/issue/77844/1337500>. [cit. 2024-04-28], s. 53.

⁴³ CHENG, Jieren; YANG, Yue; TANG, Xiangyan; XIONG, Naixue; ZHANG, Yuan et al., 2020. *Generative Adversarial Networks: A Literature Review*. Online. *KSII TRANSACTIONS ON INTERNET AND INFORMATION SYSTEMS*. Roč. 14, č. 12, s. 4625-4647. Dostupné z: <https://koreascience.kr/article/JAKO202009135419590.page>. [cit. 2024-04-28], s. 4625

⁴⁴ FUI-HOON NAH, Fiona; ZHENG, Ruilin; CAI, Jingyuan; SIAU, Keng a CHEN, Langtao, 2023. *Generative AI and ChatGPT: Applications, challenges, and AI-human collaboration*. Online. Journal of Information Technology Case and Application Research. 2023-07-03, roč. 25, č. 3, s. 277-304. ISSN 1522-8053. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/15228053.2023.2233814>. [cit. 2024-04-28], s. 279.

což je důvodem pro označení „soupeřící“^{45,46}. Generátor má za úkol produkovat umělá data, například obrázky tváří, zatímco úlohou diskriminátoru je posuzovat pravost těchto dat a určit, zda jsou autentická, nebo umělá. Tento proces ověřování pokračuje až do chvíle, kdy diskriminátor není schopen rozlišit mezi umělým a reálným obsahem, a umělá data jsou považována za reálná⁴⁷. V tomto procesu je podstatná kvalita generovaných obrázků; čím realističtější obrázky generátor vytvoří, tím složitější je pro diskriminátor rozhodnout o jejich pravosti. Oproti tomu v počáteční fázi tréninku lze vzorky nízké kvality snadno identifikovat jako umělé. Cílem obou sítí je překonat tu druhou, což vede k neustálému zdokonalování modelu. Po finálním tréninku je generátor schopen vytvářet vzorky téměř nerozeznatelné od skutečných na základě jakéhokoli vstupu⁴⁸.

Modely GPT představují pokrok zejména v oblasti zpracování přirozeného jazyka díky jejich schopnosti číst rozsáhlé množství veřejně dostupných digitálních dat a následně generovat text. Přitom kvalita generovaného textu je na vysoké úrovni. Tato schopnost neomezuje GPT pouze na jednoduché textové úlohy. Modely jsou schopny kreativity, používají různé psací styly, generují konverzace v zákaznických chatbotech, dialogy postav ve videohrách a umí i přesvědčivě napsat celé vědecké články na téměř jakékoli téma^{49,50}.

V souvislosti s rozvojem generativní AI je zásadní pochopit, jak se tyto modely odlišují od zavedených prediktivních systémů. Zatímco prediktivní systémy se soustředí primárně na úkoly diskriminátoru, modely generativní AI mají schopnost nejen rozpoznávat informace, ale také

⁴⁵ BAIDOO-ANU, David a ANSAH, Leticia, 2023. *Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning*. Online. Journal of AI. Roč. 1, č. 7, s. 52-62. Dostupné z: <https://dergipark.org.tr/en/pub/jai/issue/77844/1337500>. [cit. 2024-04-28], s. 53.

⁴⁶ *Generative AI and Future*, 2022. Online. HU, Luhui. Medium. Dostupné z: <https://pub.towardsai.net/generative-ai-and-future-c3b1695876f2>. [cit. 2024-04-28].

⁴⁷ BAIDOO-ANU, David a ANSAH, Leticia, 2023. *Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning*. Online. Journal of AI. Roč. 1, č. 7, s. 52-62. Dostupné z: <https://dergipark.org.tr/en/pub/jai/issue/77844/1337500>. [cit. 2024-04-28], s. 53.

⁴⁸ CHENG, Jieren; YANG, Yue; TANG, Xiangyan; XIONG, Naixue; ZHANG, Yuan et al., 2020. *Generative Adversarial Networks: A Literature Review*. Online. *KSIJ TRANSACTIONS ON INTERNET AND INFORMATION SYSTEMS*. Roč. 14, č. 12, s. 4625-4647. Dostupné z: <https://koreascience.kr/article/JAKO202009135419590.page>. [cit. 2024-04-28], s. 4625.

⁴⁹ BAIDOO-ANU, David a ANSAH, Leticia, 2023. *Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning*. Online. Journal of AI. Roč. 1, č. 7, s. 52-62. Dostupné z: <https://dergipark.org.tr/en/pub/jai/issue/77844/1337500>. [cit. 2024-04-28], s. 53.

⁵⁰ JOVANOVIC, Mladan a CAMPBELL, Mark, 2022. *Generative Artificial Intelligence: Trends and Prospects*. Online. *Computer*. Roč. 55, č. 10, s. 107-112. ISSN 0018-9162. Dostupné z: <https://doi.org/10.1109/MC.2022.3192720>. [cit. 2024-04-28], s. 107.

generovat nový obsah. Tento přístup je aplikován v obou zmíněných modelech generativní AI GAN i GPT. Oba typy modelů obsahují komponenty, jako jsou diskriminátor nebo transformátor, které jsou trénovány na tréninkových datech, a generátor, který je schopen generovat umělý obsah^{51,52}.

Při vývoji generativní AI je potřeba obrovského množství dat ve formě textu, obrázků a dalších médií⁵³. Klíčovou roli rovněž hraje kvalita a kvantita tréninkových dat, neboť AI se učí z dat, která jsou jí poskytována⁵⁴. Data můžeme přirovnat k potravě, kterou algoritmy AI musí přijmout. Tento proces je základem pro schopnost AI identifikovat vzory, učit se z nich a poskytovat užitečné vzorce, tendence či rozhodnutí.⁵⁵ Díky průlomům v oblasti výpočetní technologie se otevřela možnost poskytnout generativním modelům obrovské množství dat, zahrnujících celou škálu zdrojů od Wikipedie, přes Github, sociální sítě, Google obrázky a další^{56,57}. Pro lepší ilustraci, k tréninku prvního modelu GPT od společnosti OpenAI, který byl představen v roce 2018, byla využita datová sada obsahující 40 GB textu. Trénink další generace, GPT-3, která byla uvedena

⁵¹ KUMAR, Satyam; MUSHARAF, Dayima; MUSHARAF, Seerat; SAGAR, Anil; SHAW, Rabindra et al., 2023. *A Comprehensive Review of the Latest Advancements in Large Generative AI Models*. Online. In: *Advanced Communication and Intelligent Systems*. Springer Cham, s. 90-104. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-45121-8>. [cit. 2024-04-28], s. 91.

⁵² GOZALO-BRIZUELA, Roberto a GARRIDO-MERCHÁN, Eduardo C. *ChatGPT is not all you need. A State of the Art Review of large Generative AI models*. Online. S. 1-22. Dostupné z: <http://arxiv.org/abs/2301.04655>. [cit. 2024-04-28], s. 2.

⁵³ DERMAWAN, Artha, 2024. *Text and data mining exceptions in the development of generative AI models: What the EU member states could learn from the Japanese "nonenjoyment" purposes?* Online. *The Journal of World Intellectual Property*. Roč. 27, č. 1, s. 44-68. ISSN 1422-2213. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>. [cit. 2024-04-28], s. 10.

⁵⁴ KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union*. Online. S. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28], s. 3-4.

⁵⁵ TYAGI, Kalpana, 2024. *Copyright, text & data mining and the innovation dimension of generative AI*. Online. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. S. 1-18. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jiplp/advance-article/doi/10.1093/jiplp/jpae028/7624901>. [cit. 2024-04-28], s. 9.

⁵⁶ KUMAR, Satyam; MUSHARAF, Dayima; MUSHARAF, Seerat; SAGAR, Anil; SHAW, Rabindra et al., 2023. *A Comprehensive Review of the Latest Advancements in Large Generative AI Models*. Online. In: *Advanced Communication and Intelligent Systems*. Springer Cham, s. 90-104. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-45121-8>. [cit. 2024-04-28], s. 91.

⁵⁷ GOZALO-BRIZUELA, Roberto a GARRIDO-MERCHÁN, Eduardo C. *ChatGPT is not all you need. A State of the Art Review of large Generative AI models*. Online. S. 1-22. Dostupné z: <http://arxiv.org/abs/2301.04655>. [cit. 2024-04-28], s. 2.

na trh v roce 2020, využil masivní datovou sadu textů o velikosti 570 GB⁵⁸, což odpovídá 300 bilionům slov⁵⁹.

⁵⁸ CASCELLA, Marco; MONTOMOLI, Jonathan; BELLINI, Valentina a BIGNAMI, Elena, 2023. *Evaluating the Feasibility of ChatGPT in Healthcare: An Analysis of Multiple Clinical and Research Scenarios*. Online. Journal of Medical Systems. Roč. 47, č. 1. ISSN 1573-689X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10916-023-01925-4>. [cit. 2024-04-28], s. 32.

⁵⁹ HUGHES, Alex, 2023. *ChatGPT: Everything you need to know about OpenAI's GPT-4 tool*. Online. Science Focus. Dostupné z: <https://www.sciencefocus.com/future-technology/gpt-3>. [cit. 2024-04-28].

2 Autorské dílo

V této kapitole se zaměřím na komplexní rozbor autorského díla podle zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů v platném znění (dále jen „AZ“). Kvalifikace výtvoru jako autorského díla je podmíněna splněním základních pojmových znaků, které zahrnují zařazení do jedné z tvůrčích kategorií, projev autorské tvůrčí činnosti, jeho jedinečnost a vyjádření v objektivně vnímatelné podobě. Právě těmto aspektům se budu v následující kapitole podrobně věnovat. Speciální důraz bude kladen na otázku ochrany počítačových programů, které tvoří specifický druh děl. Zde se zaměřím na znak původnosti, který je pro ochranu počítačových programů autorským právem klíčový. Mimo jiné se budu věnovat i právnímu režimu algoritmu počítačového programu. Hlavním cílem této kapitoly je vytvořit pevný teoretický základ, na němž bude postavena další argumentace a obsah diplomové práce.

2.1 Znaky autorského díla

AZ definuje autorské dílo v § 2 odst. 1. Za autorské dílo se podle věty první považuje „*dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.*“⁶⁰ AZ tímto zavádí generální klauzuli, která obsahuje pojmové znaky autorského díla a tím dochází k legální definici díla⁶¹. Aby dílo bylo předmětem autorského práva, musí splňovat všechny uvedené znaky autorského díla současně. Ve větě druhé § 2 odst. 1 AZ uvádí demonstrativní výčet druhů děl. Výchozím zdrojem pro definici autorského díla byla generální klauzule obsažená v čl. 2 odst. 1 Bernské úmluvy⁶² a navazuje na kontinentální právní úpravu zakotvenou v Bernské úmluvě⁶³.

⁶⁰ § 2 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁶¹ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

⁶² HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁶³ CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr, 2023. § 2. Online. In: *Autorský zákon. Komentář. 6. vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

Z generální klauzule plynou čtyři pojmové znaky autorského díla. Pokud jsou pojmové znaky naplněny všechny současně, stává se dílo předmětem autorského práva a odlišuje se od jiných výtvorů⁶⁴. Zaprvé musí být dílem literárním, jiným dílem uměleckým, nebo dílem vědeckým, jakožto základní tvůrčí kategorií díla, přičemž je nezbytné, aby tak bylo i objektivně vnímatelné. Za druhé dílo musí představovat výsledek autorovy tvůrčí aktivity. Za třetí je důležité, aby bylo toto výsledné dílo jedinečné. A konečně je nezbytné, aby bylo dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě nehledě na to, zda je vyjádřeno trvale nebo dočasně a rovněž bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam⁶⁵.

2.1.1 Dílo literární, jiné umělecké a dílo vědecké jako tvůrčí kategorie díla

Uvedené dělení sleduje rozdělení na základní tvůrčí kategorie díla. Aby dílo bylo předmětem autorského práva, musí naplňovat znaky díla literárního, jiného díla uměleckého, nebo díla vědeckého⁶⁶. S tím, že dílo literární je zvláštní druh děl uměleckých⁶⁷. K tomu je zapotřebí, aby dílo bylo vytvořeno literární, uměleckou, nebo vědeckou tvůrčí činností. Výsledkem dané formy tvůrčí činnosti je, že dílo je objektivně vnímatelné jako literatura, umění, nebo věda⁶⁸, a tedy splňuje jeden z pojmových znaků díla⁶⁹. Výše uvedené potvrzuje i Nejvyšší soud, podle kterého je pojmovým znakem díla vlastnost být vnímáno jako výsledek tvůrčí kategorie literatury, umění, nebo vědy⁷⁰. Jinými slovy se jedná o vlastnost díla být literaturou, jiným uměním, nebo vědou⁷¹.

⁶⁴ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁶⁵ op. cit.

⁶⁶ op. cit.

⁶⁷ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

⁶⁸ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁶⁹ op. cit.

⁷⁰ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.11.2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007.

⁷¹ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

2.1.2 Tvůrčí činnost autora

Tvůrčí činností se rozumí autorova duševní činnost^{72,73}. Duševní činnost jako složku tvůrčí činnosti pak mohou doplnit i činnosti mechanické nebo automatické, které umožní vznik díla⁷⁴. Ze své podstaty se musí jednat skutečně o tvůrčí činnost, a proto např. kopírování, opakování nemohou být tvůrčí činností⁷⁵. Tvůrčí činnosti je schopna pouze fyzická osoba⁷⁶. Existují tři formy, v nichž se tvůrčí činnost projevuje. Spočívá v literární tvůrčí činnosti, v jiné umělecké tvůrčí činnosti, nebo ve vědecké tvůrčí činnosti⁷⁷. Autor prostřednictvím duševní činnosti vytváří nehmotné statky, jejichž vytvoření závisí právě na jeho osobních vlastnostech. Mezi osobní vlastnosti se řadí schopnost tvořit, fantazie, inspirace, intuice aj. Z povahy osobních vlastností se dovozuje, že dílo jejich prostřednictvím vytvořené je neoddelitelným tvůrčím projevem individualizovaného lidského ducha, formujícího samu osobnost⁷⁸. To znamená, že dílo odráží autorovu osobnost, jelikož autor sám na základě tvůrčí svobody činí rozhodnutí o konečné podobě díla a tím mu dává jedinečný osobitý ráz^{79,80}. K tomu judikatura SDEU požaduje, aby dílo bylo autorovým vlastním duševním výtvorem. Tento požadavek je naplněn, když se v díle odráží autorova osobnost. K tomu je zapotřebí, aby autor měl možnost při tvorbě díla uplatnit tvůrčí schopnosti v rámci tvůrčí svobody⁸¹. Přítomnost autorovy tvůrčí činnosti, nebo naopak její absence rozděluje díla na ta, která jsou způsobilá být předmětem ochrany autorského práva a výtvoři, které

⁷² op. cit.

⁷³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.11.2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007.

⁷⁴ op. cit.

⁷⁵ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

⁷⁶ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷⁷ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

⁷⁸ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2007, sp.zn. 30 Cdo 739/2007.

⁷⁹ rozsudek Soudního dvora ze dne 1.12.2011, sp. zn. C-1445/10.

⁸⁰ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

⁸¹ rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 29. července 2019, sp. zn. C-469/17.

chráněny nejsou⁸². Výsledkem tvůrčí činnosti je pouze takové dílo, které je prostřednictvím tvůrčí fantazie individuálním projevem autorovy osobnosti⁸³.

2.1.3 Jedinečnost díla

Jedinečnost díla je podmíněna použitím tvůrčí činnosti a naopak⁸⁴. Jedno nutně vyplývá z druhého. Tvůrčí činností autor do díla vnáší svůj osobitý ráz a tím dochází k autorskoprávní individualitě díla⁸⁵.

Individualitu jako takovou lze vyložit ve třech základních pojetích. První z nich je absolutní individualita díla, kdy ke vzniku ochrany je potřeba, aby dílo bylo jedinečné. Druhým pojetím je individualita relativní. U relativní individuality není zapotřebí úplná jedinečnost. Postačí nepravděpodobnost nebo i jen malá pravděpodobnost vzniku stejného díla. Ve třetím pojetí se při posuzování individuality nepřihlíží k autorově tvůrčí činnosti, nýbrž k jiným skutečnostem, jako jsou vlastní dovednosti, úsilí, práce a úsudek autora⁸⁶. Smyslem posledního pojetí je ochrana autorovy investice do vzniku díla⁸⁷.

Autorský zákon výslovně stanoví požadavek absolutní jedinečnosti díla. Lze ji rozumět jako statistickou jedinečnost díla, tedy stav, kdy je nemožné, aby existovala dvě totožná díla, aniž by jedno z nich bylo plagiát⁸⁸. Absolutní jedinečnost je však relativizována druhým pojetím individuality ve smyslu relativním⁸⁹. Jedná se o pojetí individuality ve smyslu statistické pravděpodobnosti jedinečnosti díla⁹⁰. Jedinečnost v tomto pojetí odpovídá i pojmu

⁸² ZIBNER, Jan a Matěj MYŠKA. *Umělá inteligence – výzva autorství*. Iurium Scriptum [online]. III.(1), 49-60 [cit. 2024-04-28]. ISSN 2570-5679. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1534880/Iurium_Scriptum_1-2019.pdf, s. 52.

⁸³ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸⁴ ZIBNER, Jan a Matěj MYŠKA. *Umělá inteligence – výzva autorství*. Iurium Scriptum [online]. III.(1), 49-60 [cit. 2024-04-28]. ISSN 2570-5679. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1534880/Iurium_Scriptum_1-2019.pdf, s. 52.

⁸⁵ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

⁸⁶ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸⁷ RAHMATIAN, Andreas, 2013. *Originality in UK Copyright Law: The Old "Skill and Labour" Doctrine Under Pressure*. Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 44, č. 1, s. 4-34. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-012-0003-4>. [cit. 2024-04-28], s. 5.

⁸⁸ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸⁹ op. cit.

⁹⁰ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

neopakovatelnost díla. Na dílo není kladen požadavek absolutní jedinečnosti, postačí pouze jedinečnost, která se blíží jedinečnosti absolutní⁹¹.

Vedle požadavku jedinečnosti upravuje AZ v § 2 odst. 2 i původnost díla. Požadavek původnosti neklade na dílo tak vysoké nároky jako jedinečnost. Původnost je tak kvalitativně slabším znakem než jedinečnost. Požadavek alespoň původnosti se týká počítačového programu, databáze a fotografie a výtvoru vyjádřeného postupem podobným fotografii. Pro takové výtvoř AZ stanoví fikci autorského díla⁹². Základem pro úpravu jsou směrnice o právní ochraně počítačových programů 91/250/EHS a 2009/24/ES a směrnice o databázích (96/9/ES)⁹³. Koncept původnosti díla není považován za součást tradičního pojetí autorského práva, jak je definováno v § 2 odst. 1 AZ. Původnost je již implicitně zahrnuta mezi pojmové znaky děl dle § 2 odst. 1 AZ, jelikož to plyne z jejich podstaty, jakožto literárních, uměleckých, nebo vědeckých děl. Původnost díla je tak již integrovanou součástí tvůrčí činnosti. Pojetí původnosti specifických typů děl uvedených v § 2 odst. 2 AZ lze chápat jako odchylku od tradičního pojetí uvedeného v odst. 1⁹⁴.

2.1.4 Vyjádření v objektivně vnímatelné podobě

AZ v § 2 odst. 6 stanoví, že autorskoprávní ochranu nepožívá např. námět, nápad, nebo myšlenka sama. AZ tak uvádí v souladu s Dohodou o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, ve které se v čl. 9 odst. 2 podává, že „*Autorskoprávní ochrana nebude poskytnuta myšlenkám, postupům, výrobním metodám nebo matematickým pojmům jako takovým, nýbrž jejich vyjádření.*“⁹⁵ Obdobné ustanovení obsahuje i Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském v čl. 2, a to „*Ochrana autorského práva se vztahuje na vyjádření, nikoli však na myšlenky, postupy, způsoby fungování nebo matematické pojmy jako takové.*“⁹⁶ Výše uvedené potvrzuje i SDEU⁹⁷. Pro získání autorskoprávní ochrany je tedy nutné, aby dílo bylo objektivně

⁹¹ op. cit.

⁹² op. cit.

⁹³ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁹⁴ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

⁹⁵ Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví přijata dne 15. dubna 1994 v Marrákeši (TRIPS). Online. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument20974.html>

⁹⁶ Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (WTC) přijata dne 20. prosince 1996 v Ženevě. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A22000A0411%2801%29>

⁹⁷ rozsudek Soudního dvora ze dne 2. května 2012, sp. zn. C-406/10

vyjádřeno navenek v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, včetně podoby elektronické. Autorské dílo tvoří pouze ta část tvůrčího procesu, která je autorem vyjádřena navenek, na rozdíl od myšlenek, které autor nevyjádří a které zůstávají pouze v jeho sféře. Nevyjádřené myšlenky tak nepožívají ochranu podle AZ⁹⁸.

Vyjádřením díla se rozumí zhmotnění nehmotného předmětu – myšlenky⁹⁹. To znamená, že kdykoliv je dílo vyjádřeno formou, kterou lze vnímat, dochází k jeho převedení z nehmotné, myšlenkové roviny do formy, která má hmotný aspekt. Nevyžaduje se ale zachycení do hmotného nosiče. Avšak v každé situaci je vyžadováno, aby se jednalo o zhmotnění díla, konkrétně o takové, které je možné objektivně vnímat smysly¹⁰⁰. Lze uzavřít, že dílo, vždy obsahuje hmotný substrát, ačkoli může být tato složka pouze dočasné povahy¹⁰¹.

Pro splnění požadavku vyjádření v objektivně vnímatelné podobě nerozhoduje, jestli bylo dílo vyjádřeno dočasně nebo trvale¹⁰². Příkladem trvalých děl může být literární dílo, jako je román nebo poezie, publikované v tištěné formě, malby a sochy, které jsou určeny k dlouhodobému vystavení, nebo architektonická díla, jež tvoří stálou součást našeho prostředí. Na druhé straně, mezi dočasná díla patří performanční umění, jako je divadelní představení nebo koncert, které existuje pouze v čase svého předvedení. Dalším příkladem mohou být instalace nebo umělecká díla vytvořená z materiálů určených k rozpadu, nebo záměrně destruovaná po určitém období, což zdůrazňuje přechodnou povahu těchto děl. Oba povahově odlišné druhy děl jsou chráněny AZ bez ohledu na časový úsek, pokud jsou vyjádřeny navenek.

Dále není nutné, aby bylo dílo vnímatelné pro celou veřejnost. Postačuje, pokud dílo je způsobilé být vnímáno specifickou částí populace. Klíčovým aspektem není ani skutečné vnímání díla veřejností, nýbrž způsobilost díla být vnímáno¹⁰³. Jevy, které nelze vnímat smysly, proto nejsou předmětem autorského práva¹⁰⁴. Na vyjádření díla jsou ale kladeny nároky ze strany SDEU. Vyžaduje, aby bylo vyjádřeno v dostatečně přesné a objektivně identifikovatelné formě. Přitom

⁹⁸ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁹⁹ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

¹⁰⁰ op. cit.

¹⁰¹ op. cit.

¹⁰² HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰³ op. cit.

¹⁰⁴ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

není nutné, aby forma vyjádření zůstala vždy stálá¹⁰⁵. Smyslem tohoto požadavku je, aby zúčastněné subjekty měly možnost se jasně a přesně seznámit s chráněnými objekty. Dále pak odstranit všechny subjektivní aspekty z procesu identifikace chráněného objektu. Předmět ochrany je potřeba definovat jasně a nezaujatě, aby kdokoli mohl s jistotou určit, zda je daný objekt chráněný autorským právem či nikoli¹⁰⁶.

2.2 Počítačový program jako autorské dílo

AZ přiznává počítačovým programům ochranu podle § 2 odst. 2 ve spojení s § 65. Úprava v AZ se drží mezinárodní a unijní úpravy, jmenovitě čl. 2 Bernské úmluvy, čl. 4 WCT, čl. 10 odst. 1 TRIPS a směrnice o právní ochraně počítačových programů¹⁰⁷.

Počítačový program se podle § 2 odst. 2 AZ považuje za dílo za předpokladu, že je původní v tom smyslu, že je vlastním duševním výtvorem autora¹⁰⁸. K tomu přistupuje § 65 AZ, podle kterého „*počítačový program, bez ohledu na formu jeho vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů, je chráněn jako dílo literární*“¹⁰⁹, nevyplývá-li z AZ jinak. Dále pak AZ nejsou chráněny „*myšlenky a principy, na nichž je založen jakýkoli prvek počítačového programu, včetně těch, které jsou podkladem jeho propojení s jiným programem*“¹¹⁰.

Autorský zákon však legální definici počítačového programu neobsahuje. Počítačový program tedy lze vnímat jako „*soubor (soustava, množina) příkazů a instrukcí vyjádřených v objektivně vnímatelné podobě určených k přímému či nepřímému užití počítačem či jiným zařízením s cílem dosažení určitého výsledku*“¹¹¹. Jako takový pak tvoří základ každého softwaru¹¹².

¹⁰⁵ rozsudek Soudního dvora ze dne 13. listopadu 2018, sp. zn. C-310/17.

¹⁰⁶ op. cit.

¹⁰⁷ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰⁸ § 2 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰⁹ § 65 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁰ op. cit.

¹¹¹ HOLCOVÁ, I. § 65. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹² SEDLÁKOVÁ, Jana; TOMEK, Roman; FORMANOVÁ, Tereza; ČECH, Pavel a HRADSKÝ, Jiří, 2021. *Softwarové smlouvy: jejich specifika a kontraktační proces*. Online. C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-814-6. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

2.2.1 Původnost

Základem pro poskytnutí ochrany počítačového programu podle autorského práva je jeho původnost tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvorem. Kritérium původnosti jsem již krátce zmínil v předchozí kapitole, když jsem se věnoval jedinečnosti jako jednomu z pojmových znaků díla. V této kapitole se zaměřím na původnost detailněji.

V okamžiku, kdy počítačový program splňuje kritérium původnosti, je z právního hlediska prostřednictvím fikce považován za dílo, i když nevykazuje znak jedinečnosti, který je jinak vyžadován pro autorská díla. Jiná kritéria se pro přiznání ochrany nezvažují, postačí pouze původnost. V důsledku toho jsou počítačové programy někdy označovány jako fiktivní díla, nebo kvazidíla¹¹³. Podle § 2 odst. 2 AZ je takovému programu, i jako fiktivnímu dílu, přiznána stejná úroveň ochrany a práva jako autorskému dílu¹¹⁴.

Kritéria původnosti a jedinečnosti představují požadavek na objem vynaložené tvůrčí činnosti požadované pro udělení autorskoprávní ochrany. Přitom platí, že původnost je kritériem slabším než jedinečnost. Jedinečnost v sobě již pojmově původnost obsahuje. Původnost tedy snižuje požadavek na míru tvůrčí činnosti pro udělení autorskoprávní ochrany ve srovnání s díly uvedenými v § 2 odst. 1 AZ. Ochrana se tedy přiznává výtvorům, které jsou výsledky nezávislé tvůrčí činnosti. Tedy jak uvádí AZ, jsou původní ve smyslu vlastní duševní činnosti autora. Přitom se původnost vztahuje na tvůrčí subjekt. Lze tedy shrnout, že kritérium původnosti je naplněno, pokud autor vytvoří dílo sám, nezávisle na ostatních. Původnost se nehodnotí podle toho, jestli stejný výtvor byl vytvořen i někým dalším. Tato situace může vést k existenci více identických děl, která jsou všechna považována za původní a chráněná autorským právem, což paradoxně vede ke slabší autorskoprávní ochraně. Rovněž dochází k rozšíření spektra děl chráněných autorským právem¹¹⁵.

Důvodem pro snížení kvantitativního kritéria z jedinečnosti na původnost je ten, že právní úprava ohledně ochrany počítačových programů a databází reflektuje praxi, kde jedinečnost počítačových programů není běžná¹¹⁶. Lze totiž konstatovat, že jedinečnost u počítačových

¹¹³ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁴ TELEČEK, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

¹¹⁵ op. cit.

¹¹⁶ CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr, 2023. § 2. Online. In: *Autorský zákon. Komentář. 6. vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

programů chybí nebo je jen těžko rozeznatelná¹¹⁷. Ochrana založená na původnosti, místo jedinečnosti, předchází možným konfliktům, které by mohly vzniknout, když se nezávisle objeví podobné počítačové programy. Uznání původnosti jako dostatečného kritéria pro autorskoprávní ochranu eliminuje potřebu zkoumat jedinečnost každého počítačového programu, což by v opačném případě mohlo vést k velkému množství potenciálních právních sporů¹¹⁸.

2.2.2 Kategorizace počítačových programů v autorském právu

Z autorskoprávního hlediska lze počítačové programy rozdělit do tří kategorií. První kategorií jsou programy, které splňují definici díla podle § 2 odst. 1 AZ, a jsou tedy považovány za pravá autorská díla, protože jsou jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora¹¹⁹. Jak jsem předtím uvedl, vznik jedinečného počítačového programu je spíše výjimkou. V důsledku toho AZ stanovuje pro počítačové programy kritérium původnosti. Druhá kategorie zahrnuje programy, které odpovídají tomuto kritériu původnosti jako vlastních duševních výtvorů autora podle § 2 odst. 2 AZ, a jsou označovány za fiktivní díla či kvazidíla¹²⁰, kterým AZ přiznává ochranu na základě právní fikce¹²¹. Třetí kategorie obsahuje počítačové programy, které nespádají ani do jednoho z výše uvedených režimů AZ. Tyto počítačové programy, často označované jako rutinní, nespĺňují ani kritérium jedinečnosti ani původnosti, nejsou předmětem autorského práva a spadají tudíž do režimu public domain^{122,123}.

K uvedené kategorizaci je nutné podotknout, že ve vztahu k počítačovým programům AZ uplatňuje pouze kritérium původnosti a nikoli jedinečnosti. I když počítačové programy mohou

¹¹⁷ SEDLÁKOVÁ, Jana; TOMEK, Roman; FORMANOVÁ, Tereza; ČECH, Pavel a HRADSKÝ, Jiří, 2021. *Softwarové smlouvy: jejich specifika a kontrakční proces*. Online. C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-814-6. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

¹¹⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr, 2023. § 2. Online. In: *Autorský zákon. Komentář. 6. vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

¹¹⁹ HOLCOVÁ, I. § 65. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²⁰ op. cit.

¹²¹ TELEEC, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

¹²² HOLCOVÁ, I. § 65. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²³ TELEEC, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

být de facto jedinečné, de iure se jedinečnost nezkoumá, protože není relevantní pro vznik autorskoprávní ochrany^{124,125}.

Otázka, zda počítačový program splňuje podmínky pro udělení autorskoprávní ochrany, je často předmětem mimoprávního znaleckého posouzení. Vychází se přitom ze struktury a uspořádání programu, včetně organizace dat, sekvence příkazů a instrukcí a volby algoritmů, jak jsou vyjádřeny ve zdrojovém kódu, z toho, jak program komunikuje s uživatelem tzv. "look and feel" a také z grafického uživatelského rozhraní¹²⁶. Toto však nelze zaměňovat s vyjádřením uživatelského rozhraní počítače ve formě, jak je vnímána koncovým uživatelem, ať už jde o grafické, zvukové či jiné projevy. Pokud tyto aspekty počítačového programu splňují kritéria ochrany z hlediska původnosti, je počítačovému programu přiznána ochrana prostředky autorského práva¹²⁷.

2.2.3 Literární dílo

Počítačové programy jsou podle AZ klasifikovány a chráněny jako literární díla¹²⁸. Toto zařazení znamená, že všechny odkazy na literární díla v AZ se vztahují i na počítačové programy, pokud pro ně AZ nestanoví jinak^{129,130}. Počítačové programy jsou chráněny jako literární díla, i kdyby byly dílem jiným uměleckým, nebo vědeckým¹³¹. Jsou tedy specifickým typem autorských děl, chráněných primárně z praktických důvodů jako literární díla, ačkoliv ve své podstatě nemusí literárním dílem být¹³². Z tohoto důvodu není u počítačových programů potřeba zkoumat jejich zařazení do konkrétních kategorií děl. Takový přístup k ochraně počítačových programů

¹²⁴ CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr, 2023. § 2. Online. In: *Autorský zákon. Komentář. 6. vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

¹²⁵ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²⁶ op. cit.

¹²⁷ TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

¹²⁸ op. cit.

¹²⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr, 2023. § 2. Online. In: *Autorský zákon. Komentář. 6. vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

¹³⁰ HOLCOVÁ, I. § 65. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³¹ TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

¹³² HOLCOVÁ, I. § 65. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

zjednodušuje právní postavení nositelů práv, jelikož není nutné prokazovat, že počítačové programy mohou být objektivně vnímány jako umění, nebo věda¹³³.

2.2.4 Vyjádření

Počítačový program je chráněný autorským právem, a to bez ohledu na formu jeho vyjádření. Ochrana zahrnuje i přípravné koncepční materiály. Tato ochrana vzniká okamžikem, kdy je počítačový program vyjádřen v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, ať už jde o podobu hmotnou nebo nehmotnou, trvalou či dočasnou¹³⁴. SDEU potvrdil, že autorskoprávní ochrana se vztahuje na jakoukoliv formu vyjádření počítačového programu, která umožňuje jeho rozmnožení v různých počítačových kódech, zejména zdrojovém a strojovém kódu¹³⁵. Zdrojový kód, psaný v jednom z programovacích jazyků, je typicky počátečním vyjádřením programu a je srozumitelný lidem. Naproti tomu strojový kód představuje zdrojový kód převedený do binární podoby, aby byl čitelný počítačem či jiným zařízením¹³⁶. Vyjádřením počítačového programu jsou i přípravné koncepční práce, které jsou základem pro jeho vývoj, za předpokladu, že tyto práce umožňují pozdější vytvoření samotného programu. V tomto ohledu je nutné odlišit samotný výsledek fungování programu. Ten nelze považovat za formu vyjádření programu samotného, ale jako pouhý prvek tohoto programu¹³⁷.

2.2.5 První režim algoritmu počítačového programu

V rámci autorskoprávní ochrany počítačového programu je potřeba zmínit ochranu algoritmu. Algoritmus je základem počítačového programu. Algoritmem se rozumí postup řešení problému, myšlenka řešení¹³⁸. Lze ho vnímat jako „kuchařku“, která počítačovému programu říká, jak má postupovat. Děje se tak skrze implementaci algoritmu do zdrojového kódu. Počítačový program

¹³³ TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

¹³⁴ HOLCOVÁ, I. § 65. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³⁵ rozsudek Soudního dvora ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. C-393/09.

¹³⁶ HOLCOVÁ, I. § 65. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³⁷ TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 65. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

¹³⁸ HOLCOVÁ, I. § 65. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

pak používá instrukce založené na algoritmu k řešení úloh¹³⁹. AZ však v § 65 odst. 2 stanoví, že „*myšlenky a principy, na nichž je založen jakýkoli prvek počítačového programu, včetně těch, které jsou podkladem jeho propojení s jiným programem, nejsou podle tohoto zákona chráněny*“¹⁴⁰. Zmíněné ustanovení vychází z § 2 odst. 6 AZ, podle kterého např. myšlenka, postup, princip nebo metoda samy o sobě nejsou dílem, a tedy nejsou předmětem autorskoprávní ochrany¹⁴¹. V souladu s výše uvedeným algoritmus v tomto pojetí není chráněn autorským právem, jelikož nesplňuje pojmové znaky autorského díla¹⁴². Jinak je tomu v případě, že algoritmus je vyjádřen konkrétním zápisem nebo jako součást počítačového programu^{143,144}.

¹³⁹ FOSS-SOLBREKK, Katarina, 2021. *Three routes to protecting AI systems and their algorithms under IP law: The good, the bad and the ugly*. Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. 2021-03-01, roč. 16, č. 3, s. 247-258. ISSN 1747-1532. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpab033>. [cit. 2024-04-29], s. 249.

¹⁴⁰ § 65 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁴¹ § 2 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁴² HOLCOVÁ, I. § 65. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁴³ op. cit.

¹⁴⁴ CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr, 2023. § 65. Online. In: *Autorský zákon. Komentář. 6. vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

3 Autorskoprávní aspekty vývoje AI

V této kapitole se budu věnovat některým, z mého hlediska, zásadním autorskoprávním aspektům vývoje AI. Zaměřím se zvláště na automatizovanou analýzu textů nebo dat a její souvislost s vývojem AI. Nejdříve poskytnu obecný úvod do problematiky automatizované analýzy textů nebo dat a následně se podrobněji podívám na proces automatizované analýzy textů nebo dat včetně jednotlivých kroků v rámci analýzy a jejich konflikt s autorským právem. Na základě zjištěných závěrů se poté budu zabývat unijní úpravou a na ní navázanými zákonnými licencemi k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat, jak jsou pojímány v AZ, a poukážu na jejich úskalí a dopady. Cílem kapitoly je poskytnout komplexní pohled na vybrané autorskoprávní aspekty, které se váží k vývoji AI.

3.1 Automatizovaná analýza textů nebo dat

Jak jsem uvedl v kapitole 1.4, vývoj modelů generativní AI vyžaduje přístup k rozsáhlým datovým sadám. Důvodem je, že právě velké množství dat umožňuje efektivní využití technik vytěžování textu nebo dat. Místo termínu "vytěžování dat", který se pro tuto techniku obecně využívá, AZ zvolil pojem "automatizovaná analýza textů nebo dat". Důvodem této terminologické volby je fakt, že pojem "vytěžování dat" byl již v AZ použit v ustanovení o právech pořizovatele databáze v § 90 AZ. Stejně pojmy by tedy neměly shodný význam. Zvolená terminologie tedy měla být odrazem zásady jasné a přehledné právní úpravy¹⁴⁵. V diplomové práci se přidržím terminologie použité v AZ a budu používat pojem automatizovaná analýza textů nebo dat. Tyto techniky představují základ generativní AI, protože umožňují strojové čtení a analýzu velkých objemů dat s cílem odhalit vzorce, vygenerovat nové poznatky a získat důležité informace¹⁴⁶. Výsledkem je tvorba bohatých a rozmanitých datových sad, které slouží jako základ pro trénink modelů AI. Nově objevené znalosti následně umožňují generativním modelům AI

¹⁴⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 429/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Online. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-29].

¹⁴⁶ TYAGI, Kalpana, 2024. *Copyright, text & data mining and the innovation dimension of generative AI*. Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. S. 1-18. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jiplp/advance-article/doi/10.1093/jiplp/jpae028/7624901>. [cit. 2024-04-28], s. 7.

vytvářet nové výstupy podobné těm od člověka právě díky tomu, že analyzují lidskou tvorbu^{147,148}. Na tomto místě rovněž dochází k propojení oborů automatizované analýzy textů nebo dat a strojového učení, protože automatizovaná analýza textů nebo dat využívá algoritmy strojového učení k prozkoumávání rozsáhlých databází a objevování skrytých znalostí v datech, zatímco mnoho algoritmů strojového učení používá metody automatizované analýzy textů nebo dat k předzpracování dat před učením algoritmu samotného¹⁴⁹.

Pro shrnutí uvádím, že automatizovaná analýza textů nebo dat je komplexní výzkumná technika, která umožňuje sběr informací z rozsáhlých objemů digitálních dat, včetně dat, obrázků, textu a zvuku prostřednictvím automatizovaných softwarových nástrojů^{150,151}. Tento proces je často definován také jako strojové čtení velkých objemů textů a dat s cílem odhalit nové znalosti nebo vhledy¹⁵². V tomto ohledu hraje klíčovou roli. Umožňuje totiž získávání cenných informací z masivních množství dat a odhalování nových, užitečných informací mezi obrovskými objemy potenciálně irelevantních dat¹⁵³.

¹⁴⁷ DERMAWAN, Artha, 2024. *Text and data mining exceptions in the development of generative AI models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* Online. The Journal of World Intellectual Property. Roč. 27, č. 1, s. 44-68. ISSN 1422-2213. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>. [cit. 2024-04-28], s. 16.

¹⁴⁸ TYAGI, Kalpana, 2024. *Copyright, text & data mining and the innovation dimension of generative AI*. Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. S. 1-18. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jiplp/advance-article/doi/10.1093/jiplp/jpae028/7624901>. [cit. 2024-04-28], s. 15.

¹⁴⁹ EL NAQA, Issam a MURPHY, Martin J., 2015. What Is Machine Learning? Online. In: EL NAQA, Issam; LI, Ruijiang a MURPHY, Martin J. (ed.). *Machine Learning in Radiation Oncology*. Cham: Springer International Publishing, s. 3-11. ISBN 978-3-319-18304-6. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-3-319-18305-3_1. [cit. 2024-04-29], s. 6.

¹⁵⁰ GEIGER, Christophe; FROSIO, Giancarlo a BULAYENKO, Oleksandr, 2019. *Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU*. Online. S. 1-38. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3470653. [cit. 2024-04-29], s. 6.

¹⁵¹ CHRISTENSEN, Kristina, 2021. *A European solution for Text and Data Mining in the development of creative Artificial Intelligence*. Online. Stockholm Intellectual Property Law Review. Roč. 4, č. 2, s. 18-33. Dostupné z: https://stockholmiplawreview.com/wp-content/uploads/2022/01/TA-European-solution-for-Text-and-Data-Mining_ryck_IP_nr-2_2021_A4.pdf. [cit. 2024-04-29], s. 19.

¹⁵² ROSATI, Eleonora, 2019. *Copyright as an obstacle or an enabler? A European perspective on text and data mining and its role in the development of AI creativity*. Online. Asia Pacific Law Review. 2019-07-03, roč. 27, č. 2, s. 198-217. ISSN 1019-2557. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10192557.2019.1705525>. [cit. 2024-04-29], s. 200.

¹⁵³ DERMAWAN, Artha, 2024. *Text and data mining exceptions in the development of generative AI models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* Online. The Journal of World Intellectual Property. Roč. 27, č. 1, s. 44-68. ISSN 1422-2213. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>. [cit. 2024-04-28], s. 3.

3.1.1 Proces automatizované analýzy textu nebo dat

Aktivity automatizované analýzy textů nebo dat se mohou odehrávat prostřednictvím různých postupů s různými cíli, přičemž společným prvkem je obecně analýza a extrakce dat za účelem identifikace nových vzorců a vztahů¹⁵⁴. Proces automatizované analýzy textů nebo dat je složitý a rozmanitý, s řadou technik, způsobů a zaměření, což ztěžuje poskytnutí obecného popisu jeho fungování. Avšak i přes tuto komplexnost je možné identifikovat tři základní kroky, které jsou pro procesy automatizované analýzy textu nebo dat běžné¹⁵⁵.

Prvním a nezbytným krokem pro automatizovanou analýzu textu nebo dat je přístup k obsahu, ať už jde o text, nebo data, a to v závislosti na typu analýzy, která se bude provádět^{156,157}. Obsah určený pro automatizovanou analýzu textů nebo dat může být volně dostupný. Tak je tomu u obsahu, který není autorskoprávně vůbec chráněn, nebo u volného díla podle ustanovení § 28 AZ, u kterého uplynula doba trvání majetkových práv a každý jej může bez dalšího volně užít¹⁵⁸. Vedle toho existuje obsah, který je chráněn a jehož užití podléhá udělení oprávnění autora díla užít smlouvou (licenci). Bez udělení tohoto oprávnění může jiná osoba užít dílo pouze pokud tak stanoví zákon a půjde o případy mimosmluvního užití díla¹⁵⁹. Získání licence pak určuje rozsah aktivit, které je licencovaný subjekt oprávněn konat. Je důležité si uvědomit, že překročení rozsahu udělené licence může vystavit licencovaný subjekt riziku právní odpovědnosti za porušení práv. Někteří nositelé práv umožňují provádět automatizovanou analýzu textů nebo dat v rámci dostupných licencí, avšak to není vždy pravidlem¹⁶⁰. I když je obsah volně dostupný, například

¹⁵⁴ ROSATI, Eleonora, 2019. *Copyright as an obstacle or an enabler? A European perspective on text and data mining and its role in the development of AI creativity*. Online. Asia Pacific Law Review. 2019-07-03, roč. 27, č. 2, s. 198-217. ISSN 1019-2557. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10192557.2019.1705525>. [cit. 2024-04-29], s. 203.

¹⁵⁵ op. cit., s. 204.

¹⁵⁶ op. cit., s. 204

¹⁵⁷ DERMAWAN, Artha, 2024. *Text and data mining exceptions in the development of generative AI models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* Online. The Journal of World Intellectual Property. Roč. 27, č. 1, s. 44-68. ISSN 1422-2213. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>. [cit. 2024-04-28], s. 4.

¹⁵⁸ HOLCOVÁ, I. § 28. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁵⁹ HOLCOVÁ, I. § 12. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁶⁰ ROSATI, Eleonora, 2019. *Copyright as an obstacle or an enabler? A European perspective on text and data mining and its role in the development of AI creativity*. Online. Asia Pacific Law Review. 2019-07-03, roč. 27, č. 2, s. 198-217. ISSN 1019-2557. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10192557.2019.1705525>. [cit. 2024-04-29], s. 205.

pod tzv. veřejnými licencemi Creative Commons, neznamená to, že může být volně a bez omezení použit pro účely automatizované analýzy textů nebo dat nad rámec zákonné úpravy. Pro automatizovanou analýzu textů nebo dat z obsahu může být vyžadována speciální smluvní licence¹⁶¹.

Druhý krok v procesu automatizované analýzy textů nebo dat se soustředí na extrakci nebo kopírování obsahu¹⁶². Přičemž extrakcí se rozumí proces získávání dat z obvykle nestrukturovaných či špatně strukturovaných zdrojů, který je zásadní pro další zpracování dat nebo jejich ukládání¹⁶³. Jestliže extrahovaný obsah je sám o sobě chráněný autorským právem nebo právy souvisejícími, lze extrakci vnímat jako podmnožinu rozmnoženiny¹⁶⁴.

Pro účely automatizované analýzy textů nebo dat je totiž nutné si obsah připravit. To zahrnuje extrakce nebo kopírování obsahu, pro které je třeba oprávnění nad rámec pouhého přístupu¹⁶⁵. Přístup k obsahu navíc automaticky neznamená právo na využití v rámci automatizované analýzy textů nebo dat¹⁶⁶. Nicméně ne všechny způsoby automatizované analýzy textů nebo dat nutně vyžadují extrakci nebo kopírování¹⁶⁷. Poté následují fáze čištění a předzpracování. Tyto fáze se soustředí na důkladné čištění a předzpracování dat a zahrnují odstranění chybných, nadbytečných a nekvalitních dat, aby byla zvýšena spolehlivost datové sady. Odstranění nepotřebných informací

¹⁶¹ TYAGI, Kalpana, 2024. *Copyright, text & data mining and the innovation dimension of generative AI*. Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. S. 1-18. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jiplp/advance-article/doi/10.1093/jiplp/jpae028/7624901>. [cit. 2024-04-28], s. 9.

¹⁶² ROSATI, Eleonora, 2019. *Copyright as an obstacle or an enabler? A European perspective on text and data mining and its role in the development of AI creativity*. Online. Asia Pacific Law Review. 2019-07-03, roč. 27, č. 2, s. 198-217. ISSN 1019-2557. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10192557.2019.1705525>. [cit. 2024-04-29], s. 206.

¹⁶³ *Data extraction*, 2023. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Data_extraction. [cit. 2024-04-29].

¹⁶⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 429/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Online. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-29].

¹⁶⁵ ROSATI, Eleonora, 2019. *Copyright as an obstacle or an enabler? A European perspective on text and data mining and its role in the development of AI creativity*. Online. Asia Pacific Law Review. 2019-07-03, roč. 27, č. 2, s. 198-217. ISSN 1019-2557. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10192557.2019.1705525>. [cit. 2024-04-29], s. 209.

¹⁶⁶ TYAGI, Kalpana, 2024. *Copyright, text & data mining and the innovation dimension of generative AI*. Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. S. 1-18. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jiplp/advance-article/doi/10.1093/jiplp/jpae028/7624901>. [cit. 2024-04-28], s. 9.

¹⁶⁷ ROSATI, Eleonora, 2019. *Copyright as an obstacle or an enabler? A European perspective on text and data mining and its role in the development of AI creativity*. Online. Asia Pacific Law Review. 2019-07-03, roč. 27, č. 2, s. 198-217. ISSN 1019-2557. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10192557.2019.1705525>. [cit. 2024-04-29], s. 206.

a dále transformace dat do standardizovaných formátů, jsou nezbytné pro zajištění, že text bude pro počítače snadno čitelný^{168,169}.

Ve třetím kroku procesu automatizované analýzy textů nebo dat dochází k objevování znalostí a nových poznatků^{170,171}. V procesu automatizované analýzy textů nebo dat je třetí krok stěžejní, jelikož v něm dochází k vlastní analýze s cílem odhalit nové poznatky. Třetí krok je výsledek prvních dvou kroků, které jsou pro jeho realizaci nezbytným základem¹⁷².

Jak bylo zdůrazněno, první dva kroky procesu automatizované analýzy textů nebo dat zahrnují úkony, jako je získání přístupu k obsahu a v některých případech i získání licence pro jeho vytěžování¹⁷³. Právě ve druhém kroku se také často, ne vždy, vyžaduje vytvoření rozmnoženiny nebo provedení extrakce obsahu¹⁷⁴. Pokud dochází k pořízení rozmnoženiny nebo extrakce, mohou tyto činnosti vyvolávat otázky ohledně porušení autorských práv, pokud se jedná o chráněný obsah. To vede k potenciálnímu konfliktu mezi autorskými právy k obsahu a procesem automatizované analýzy textů nebo dat¹⁷⁵. V následující kapitole se proto podrobněji zaměřím na problematiku střetu mezi autorským právem a procesem automatizované analýzy textů nebo dat. Specificky se budu věnovat úpravě výjimky pro automatizovanou analýzu dat ve směrnici, kterou EU přijala s cílem vyřešit tento konflikt, a na analýzu její implementace a jejích dopadů v AZ, konkrétně licencí zavedených do AZ na jejím základě. Právě tyto zákonné licence se aplikují

¹⁶⁸ op. cit., s. 209.

¹⁶⁹ DERMAWAN, Artha, 2024. *Text and data mining exceptions in the development of generative AI models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* Online. The Journal of World Intellectual Property. Roč. 27, č. 1, s. 44-68. ISSN 1422-2213. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>. [cit. 2024-04-28], s. 4.

¹⁷⁰ ROSATI, Eleonora, 2019. *Copyright as an obstacle or an enabler? A European perspective on text and data mining and its role in the development of AI creativity.* Online. Asia Pacific Law Review. 2019-07-03, roč. 27, č. 2, s. 198-217. ISSN 1019-2557. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10192557.2019.1705525>. [cit. 2024-04-29], s. 208-209.

¹⁷¹ TYAGI, Kalpana, 2024. *Copyright, text & data mining and the innovation dimension of generative AI.* Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. S. 1-18. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jiplp/advance-article/doi/10.1093/jiplp/jpae028/7624901>. [cit. 2024-04-28], s. 9.

¹⁷² op. cit., s. 9.

¹⁷³ TYAGI, Kalpana, 2024. *Copyright, text & data mining and the innovation dimension of generative AI.* Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. S. 1-18. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jiplp/advance-article/doi/10.1093/jiplp/jpae028/7624901>. [cit. 2024-04-28], s. 9.

¹⁷⁴ ROSATI, Eleonora, 2019. *Copyright as an obstacle or an enabler? A European perspective on text and data mining and its role in the development of AI creativity.* Online. Asia Pacific Law Review. 2019-07-03, roč. 27, č. 2, s. 198-217. ISSN 1019-2557. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10192557.2019.1705525>. [cit. 2024-04-29], s. 206.

¹⁷⁵ GEIGER, Christophe; FROSIO, Giancarlo a BULAYENKO, Oleksandr, 2019. *Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU.* Online. S. 1-38. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3470653. [cit. 2024-04-29], s. 6.

v případech, kdy je nutné pro provedení automatizované analýzy textů nebo dat pořídit rozmnoženinu nebo extrakci ve smyslu podkategorie rozmnoženiny. Analýza směrnice a její implementace poskytne důležitý vhled do toho, jak EU nastavila rovnováhu mezi ochranou autorských práv a podporou pokroku v oblasti výzkumu, inovací a AI.

3.2 Licence k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat

Prostřednictvím novely AZ zákonem č. 429/2022 Sb., která nabyla účinnosti 5. 1. 2023, Česká republika implementovala požadavky směrnice 2019/790. Novela přinesla do právního řádu mj. rozšíření zákonných licencí o licence k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat, což je implementací článků 3 a 4 směrnice 2019/790. Články 3 a 4 totiž upravují výjimky z práv chráněných AZ ve prospěch automatizované analýzy textů nebo dat¹⁷⁶. Jedná se o dvě licence. První je licence k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat uvedenou v § 39c AZ, který stanoví, že *„Do práva autorského nezasahuje ten, kdo zhotoví rozmnoženinu díla za účelem automatizované analýzy textů nebo dat v digitální podobě, prováděné za účelem získání informací, zahrnujících mimo jiné vzory, tendence a souvztažnosti; takto zhotovenou rozmnoženinu je oprávněn uchovat pouze po dobu nezbytnou pro účely této automatizované analýzy textů nebo dat“*¹⁷⁷. Druhou pak licence k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat k vědeckému výzkumu uvedenou v § 39d AZ. Ten stanoví, že specifické subjekty nezasahují do autorského práva *„zhotoví-li pro účely vědeckého výzkumu rozmnoženinu díla za účelem automatizované analýzy textů nebo dat v digitální podobě, prováděné za účelem získání informací, zahrnujících mimo jiné vzory, tendence a souvztažnosti; takto zhotovenou rozmnoženinu je povinna uložit s vhodnou úrovní zabezpečení a může ji uchovávat pro účely vědeckého výzkumu, včetně ověření výsledků výzkumu“*¹⁷⁸. AZ tedy v souladu se zněním čl. 2 odst. 2 směrnice 2019/790 definuje vytěžování textu nebo dat jako automatizovanou analýzu textů nebo dat v digitální podobě, prováděnou za účelem získání informací, zahrnujících mimo

¹⁷⁶ CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr, 2023. § 39c. Online. In: *Autorský zákon. Komentář. 6. vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

¹⁷⁷ § 39c zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁷⁸ § 39d zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

jiné vzory, tendence a souvztažnosti^{179,180}. Avšak zatímco směrnice hovoří o analýze textu a dat, český AZ používá formulaci analýzy textu nebo dat. Z gramatického výkladu vztahu mezi pojmy text a data vyplývá, že se jedná o poměr slučovací, což znamená, že obě formulace mají shodný význam a použití jedné, nebo druhé by nemělo vést k rozdílné aplikaci autorského práva v praxi. V diplomové práci se budu řídit terminologií, jak ji používá AZ.

Jako na jakékoli jiné výjimky a omezení práva autorského, tak i na licence k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat se aplikuje úprava tzv. třístupňového testu v ustanovení § 29 AZ. AZ v něm stanoví, že „*Výjimky a omezení práva autorského lze uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených zákonem a pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora*“¹⁸¹. Pro mimosmluvní užití díla je nutné splnit kumulativně formální a materiální podmínku. Formální podmínka spočívá v tom, že užití díla musí být možné subsumovat pod některou ze zákonných licencí. Třístupňový test pak tvoří materiální podmínku mimosmluvního užití díla. Požaduje, aby užití díla nebylo v rozporu s běžným způsobem užití díla a aby jím zároveň nebyly nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora. Tedy zákonnou licenci nelze uplatnit jen samu o sobě, ale při současné aplikaci třístupňového testu. Splnění jednotlivých stupňů se posuzuje samostatně a zároveň i ve spojení s ostatními^{182,183}.

3.2.1 Důvody pro přijetí

EU směrnici přijala vzhledem k tomu, že s neustálým pokrokem v technologickém sektoru dochází k proměnám v procesech tvorby, produkce, rozšiřování a využívání autorskoprávně chráněných děl a jiných předmětů ochrany. Proto bylo nezbytné, aby se právo přizpůsobilo a bylo

¹⁷⁹ § 39c zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁸⁰ čl. 2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32019L0790>. [cit. 2024-04-29]. čl. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES.

¹⁸¹ § 29 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁸² HOLCOVÁ, I. § 29. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁸³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.01.2013, sp. zn. 30 Cdo 3056/2012.

přípravené na budoucnost, aniž by brzdilo technologický rozvoj¹⁸⁴. Důvodová zpráva ke směrnici přitom výslovně zmiňuje nutnost zavést licence pro automatizovanou analýzu textů nebo dat při současné ochraně autorů a dalších nositelů práv¹⁸⁵.

Směrnice spolu s navazujícími licencemi v AZ představují klíčový přínos v oblasti právní regulace automatizované analýzy textů nebo dat, ochrany nositelů autorských práv a podpory výzkumu a inovací. Mají za cíl harmonizovat podmínky po celé EU a otevřít dveře projektům zaměřeným na automatizovanou analýzu textů nebo dat. Zavedením povinnosti transponovat výjimku pro automatizovanou analýzu textů a dat do národních právních řádů, bez možnosti členských států zavést odchýlnou úpravu, směrnice cílí na výrazné snížení fragmentace právních úprav mezi členskými státy. Mezi další výhody patří snížení právní nejistoty, snížení rizika investic a administrativní zátěže, což vede ke vzniku efektivnějšího výzkumného prostředí v EU a podpoře investic^{186,187}. Kromě toho má technologie automatizované analýzy textů nebo dat přínos v oblasti výzkumu, protože tím dochází k podpoře inovací. Zároveň směrnice 2019/790 představuje zásadní krok v legislativním uznání automatizované analýzy textů nebo dat na úrovni EU, čímž podporuje inovace v oblasti AI a rozvoj strojového učení díky formálnímu uznání v právu. Tato směrnice rovněž posiluje pozici nositelů autorských práv tím, že stanovuje jasné podmínky pro legální provádění automatizované analýzy textů nebo dat, což vytváří bezpečné prostředí pro nositele práv a chrání je před neoprávněným užitím jejich děl¹⁸⁸.

Jedním z důvodů pro přijetí směrnice 2019/790 (a v českém prostředí licencí uvedených v § 39c a § 39d AZ) byla mimo jiné právní nejistota ohledně zákonného použití a rozsahu aplikace do té doby platných licencí v AZ na automatizovanou analýzu textů nebo dat ve spojení s fragmentací

¹⁸⁴ Důvodová zpráva ke směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32019L0790>. [cit. 2024-04-29].

¹⁸⁵ op.cit.

¹⁸⁶ DERMAWAN, Artha, 2024. *Text and data mining exceptions in the development of generative AI models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* Online. The Journal of World Intellectual Property. Roč. 27, č. 1, s. 44-68. ISSN 1422-2213. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>. [cit. 2024-04-28], s. 8.

¹⁸⁷ HILTY, Reto a RICHTER, Heiko, 2017. *Position Statement of the Max Planck Institute for Innovation and Competition on the Proposed Modernisation of European Copyright Rules Part B Exceptions and Limitations (Art. 3 – Text and Data Mining)*. Online. Max Planck Institute for Innovation & Competition. s. 1-10. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2900110. [cit. 2024-04-29], s. 1.

¹⁸⁸ GERRISH, Charlotte a SKAVLAN, Anders Molander, 2019. *European copyright law and the text and data mining exceptions and limitations*. Online. Stockholm Intellectual Property Law Review. Roč. 2, č. 2, s. 58-67. Dostupné z: https://stockholmplawreview.com/wp-content/uploads/2019/12/Tryck_IP_nr-2_2019_A4_European-copyright-law.pdf. [cit. 2024-04-29], s. 63.

právní úpravy napříč EU^{189,190}. V oblasti výzkumu se výzkumné organizace při automatizované analýze textů nebo dat mohly dostat do právní nejistoty ohledně toho, na jakém právním základě mohou text nebo data vytěžovat. Tato nejistota mohla mít vážné důsledky pro konkurenceschopnost EU, vzhledem k tomu, že výzkum se stále více provádí pomocí digitálních technologií. Proto bylo nutné zavést v tomto případě licenci pro automatizovanou analýzu textů nebo dat k vědeckému výzkumu a posílit právní jistotu¹⁹¹. Obdobné nejistotě však čelily i subjekty v oblastech veřejné správy a soukromého sektoru¹⁹².

Jak jsem již zmínil, proces automatizované analýzy textů nebo dat může vyžadovat způsoby užití chráněné autorskými právy nebo zvláštním právem na ochranu databází, jako je přístup k obsahu nebo pořízení rozmnoženiny (kopie). V zásadě jakákoli nositelem práv či zákonem nedovolená reprodukce v rámci procesu automatizované analýzy textů nebo dat, vedoucí k vytvoření rozmnoženiny chráněného díla, může způsobit porušení práva na rozmnožení díla podle § 13 AZ. K pořízení kopie dochází již při zpracování vstupních dat za účelem jejich úpravy do strojově čitelných formátů. Automatizovaná analýza textů nebo dat může rovněž zahrnovat různé úpravy databáze chráněné autorskými právy, jako je rozmnožování, změna uspořádání, nebo odstranění nepotřebných částí databáze pro analýzu dat. Tím může dojít k porušení práv autora databáze. Obdobně zhotovení rozmnoženiny databáze porušuje zvláštní právo pořizovatele databáze podle § 90 AZ¹⁹³.

Před zavedením licencí podle § 39c a § 39d AZ mohly být v kontextu automatizované analýzy textů nebo dat aplikována již účinná ustanovení AZ. Zmiňovaná právní nejistota však plynula z míry nejistoty ohledně rozsahu a přípustnosti jejich aplikace.

V úvahu připadala zejména licence pro dočasné rozmnoženiny podle § 38a AZ. Tato licence i po zavedení licencí pro automatizovanou analýzu textů nebo dat najde uplatnění na techniky automatizované analýzy textů nebo dat, které splňují požadavky na pořízení dočasných

¹⁸⁹ op. cit., s. 63

¹⁹⁰ Důvodová zpráva ke směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32019L0790>. [cit. 2024-04-29].

¹⁹¹ op. cit.

¹⁹² op. cit.

¹⁹³ GEIGER, Christophe; FROSIO, Giancarlo a BULAYENKO, Oleksandr, 2019. *Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU*. Online. s. 1-38. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3470653. [cit. 2024-04-29], s. 9.

rozmnoženin podle § 38a AZ¹⁹⁴. Licence umožňuje „dočasné úkony rozmnožování děl, které jsou pomíjivé nebo podružné, tvoří nedílnou a nezbytnou součást technologického procesu, nemají žádný samostatný hospodářský význam“¹⁹⁵. Dočasné rozmnoženiny jsou nezbytnou součástí technologického procesu, protože jsou klíčové v procesu automatizované analýzy textů nebo dat¹⁹⁶. Na druhou stranu se opakovaně objevovaly otázky týkající se dočasnosti pořízených rozmnoženin. Vstupní data obvykle zůstávají v systému až do chvíle, kdy jsou aktivně odstraněna, což naznačuje, že nejsou přechodné. Lze shrnout, že proces automatizované analýzy textů nebo dat jen zřídka splňuje pouze požadavky licence podle § 38a AZ a její využití pro automatizovanou analýzu textů nebo dat není dostačující^{197,198}.

Dále v úvahu připadala v případě vědeckého výzkumu licence podle § 31 odst. 1 písm. c) AZ. Tedy užití díla při vyučování pro ilustrační účely, nebo při vědeckém výzkumu, za podmínky uvedení autora názvu díla a pramenu. Pro jiné účely se tato licence neuplatňuje. Rovněž je potřeba zmínit, že licence je podmíněna neziskovým účelem. Navíc se jedná o licenci, kterou členské státy neměly povinnost transponovat do národních právních řádů. Tím vznikala určitá míra nejistoty ohledně její aplikace v různých členských státech^{199,200}.

Mezi další potenciálně použitelné výjimky se řadilo volné užití pro osobní potřebu fyzické osoby podle § 30 odst. 1 AZ. Zde však automatizovaná analýza textů nebo dat zaprvé naráží na požadavek osobní potřeby, protože výsledky automatizované analýzy textů nebo dat se převážně

¹⁹⁴ Důvodová zpráva ke směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32019L0790>. [cit. 2024-04-29].

¹⁹⁵ § 38a zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁹⁶ KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union*. Online. S. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28], s. 11.

¹⁹⁷ op. cit., s. 12.

¹⁹⁸ GEIGER, Christophe; FROSIO, Giancarlo a BULAYENKO, Oleksandr, 2019. *Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU*. Online. s. 1-38. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3470653. [cit. 2024-04-29], s. 12-13.

¹⁹⁹ op. cit. s. 13-14.

²⁰⁰ KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union*. Online. s. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28], s. 12.

používají pro jiné účely. Zadržé takové užití nesmí být využito pro komerční účely. Navíc se jedná o volitelnou výjimku, což mohlo způsobit rozdíly mezi členskými státy²⁰¹.

Pořízení rozmnoženiny rovněž umožňovala knihovní licence podle ustanovení § 37 odst. 1 písm. a) AZ. Tato licence, která se omezuje pouze na knihovny, archivy, muzea, galerie, školy, vysoké školy a jiná nevýdělečná školská a vzdělávací zařízení. Uvedené subjekty byly oprávněny bezúplatně zhotovit rozmnoženiny díla výlučně pro účely archivní a konzervační zařízení. To vše za podmínky, že zhotovená rozmnoženina díla neslouží k přímému, nebo nepřímému hospodářskému nebo obchodnímu účelu²⁰².

Jako další připadala v úvahu výjimka stanovená v § 36 AZ, podle které smí oprávněný uživatel užívat databázi za účelem přístupu k jeho obsahu a pro běžné využívání jeho obsahu²⁰³. Zde není jasné, jestli bylo možné automatizovanou analýzu textů nebo dat subsumovat pod běžné využívání, navíc pouze oprávněným uživatelem. Ustanovení samozřejmě rovněž podléhá interpretaci národním soudům. Oboje dohromady oslabovalo právní jistotu ohledně uplatnění této výjimky^{204,205}.

Jako poslední za zmínku stojí užití kvalitativně nebo kvantitativně nepodstatné části databáze podle § 90 AZ a contrario. Na tomto místě bylo však vždy nutné zhodnotit, co se rozumí kvalitativně nebo kvantitativně podstatnou částí databáze. Uvedené opět neprospívalo právní jistotě²⁰⁶.

Stávající licence a výjimky nedokázaly zajistit stabilní právní základ pro bezpečné provádění automatizované analýzy textů nebo dat a v důsledku byly nedostačující. A to zejména kvůli nejasné interpretaci ohledně rozsahu jejich aplikace v kontextu automatizované analýzy textů nebo dat. Navíc vznikly rozdíly v národních úpravách členských států, což znesnadňovalo přeshraniční

²⁰¹ GEIGER, Christophe; FROSIO, Giancarlo a BULAYENKO, Oleksandr, 2019. *Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU*. Online. s. 1-38. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3470653. [cit. 2024-04-29], s. 14-15.

²⁰² HOLCOVÁ, I. § 37. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁰³ § 36 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁰⁴ KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union*. Online. S. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28], s. 13.

²⁰⁵ GEIGER, Christophe; FROSIO, Giancarlo a BULAYENKO, Oleksandr, 2019. *Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU*. Online. s. 1-38. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3470653. [cit. 2024-04-29], s. 14.

²⁰⁶ op. cit., s. 16-17.

projekty. Tyto faktory byly důvodem pro přijetí směrnice 2019/790 a přijetí licencí podle § 39c a § 39d AZ^{207,208}.

I když byly licence k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat přijaty s myšlenkou odstranění právní nejistoty, podpory výzkumu a inovací, jejich skutečný dopad však může být zcela jiný. Licence k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat se kvůli široké definici vytěžování aplikují na různé formy datově řízených analýz, které fungují na základě trénování na datech a mezi které se řadí i nástroje AI²⁰⁹. Vývoj nástrojů AI je totiž závislý na datech²¹⁰, která jsou zpracována právě technologií automatizované analýzy textů nebo dat²¹¹. Nástroje AI je tak po zavedení zmíněných licencí možné vyvíjet v rámci úzce definované výjimky v § 39d AZ nebo podle § 39c AZ²¹². V některých zemích mimo EU, díky k technologiím příznivé právní úpravě, subjekty těmto omezením nečelí. Příkladem může být Japonsko, kde je možné využívat autorsky chráněná díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat za předpokladu, že jejich užití nevede k osobnímu potěšení a není tím nespravedlivě zasahováno do práv nositelů²¹³. Užití k osobnímu potěšení je takové, které uspokojuje intelektuální nebo emoční potřeby. Podle japonské právní úpravy není ochrana autorských práv potřebná, pokud

²⁰⁷ KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union*. Online. S. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28], s. 18.

²⁰⁸ GEIGER, Christophe; FROSIO, Giancarlo a BULAYENKO, Oleksandr, 2019. *Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU*. Online. s. 1-38. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3470653. [cit. 2024-04-29], s. 12.

²⁰⁹ MARGONI, Thomas a KRETSCHMER, Martin, 2022. *A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology*. Online. GRUR International. 2022-08-01, roč. 71, č. 8, s. 685-701. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac054>. [cit. 2024-04-29], s. 686.

²¹⁰ DERMAWAN, Artha, 2024. *Text and data mining exceptions in the development of generative AI models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* Online. The Journal of World Intellectual Property. Roč. 27, č. 1, s. 44-68. ISSN 1422-2213. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>. [cit. 2024-04-28], s. 16.

²¹¹ ROSATI, Eleonora, 2019. *Copyright as an obstacle or an enabler? A European perspective on text and data mining and its role in the development of AI creativity*. Online. Asia Pacific Law Review. 2019-07-03, roč. 27, č. 2, s. 198-217. ISSN 1019-2557. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10192557.2019.1705525>. [cit. 2024-04-29], s. 200

²¹² MARGONI, Thomas a KRETSCHMER, Martin, 2022. *A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology*. Online. GRUR International. 2022-08-01, roč. 71, č. 8, s. 685-701. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac054>. [cit. 2024-04-29], s. 694.

²¹³ KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union*. Online. S. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28], s. 21-22.

využití díla k uspokojení těchto potřeb nesměruje²¹⁴. Navíc automatizovaná analýza textů nebo dat je výslovně zmíněna jako užití, které intelektuální nebo emoční potřeby neuspokojuje. Výjimka pro automatizovanou analýzu textů nebo dat v Japonsku se netýká jen pořízení rozmnoženiny či extrakce, ale zahrnuje širší spektrum činností, nelze uplatnit opt-out, nerozlišuje se mezi komerčním a nekomerčním využitím a ani mezi oprávněnými subjekty²¹⁵. Díky tomu je japonská úprava příznivější než v EU. Oblast vývoje AI v EU se dostává do nevýhody, protože mimo jiné bude čelit vyšším cenám za poskytnutí smluvní licence k předmětům ochrany, které jsou potřeba jako vstupní data²¹⁶. Jako zavedení výjimek se může jevit vývoj nekvalitních nástrojů AI, protože menší subjekty budou pro účely trénování nástrojů AI z ekonomických důvodů používat levnější tréninková data, která budou zastaralá, nepřesná nebo zkreslená. Jinou možností bude pořízení již natrénovaných nástrojů AI, u kterých však nebude jasný původ a kvalita použitých dat a tím pádem ani kvalita samotného nástroje AI²¹⁷. Uvedené je následkem formulace licencí ve směrnici, a tak i její implementace v českém právním řádu, která s sebou nese určitá úskalí. Znění ustanovení § 39c a § 39d AZ, která jsem již uvedl v úvodu této kapitoly a v tomto ohledu na ně odkazuji, vyplývá zejména požadavek na zákonný přístup, omezení v podobě výhrady práva, omezení licence pouze na pořízení kopie, omezení z hlediska oprávněných subjektů a definice doby uchování kopie. Tato omezení mohou významně ovlivnit účel, pro který byly licence zavedeny. Tyto aspekty a jejich vliv na využívání automatizované analýzy textů nebo dat budu v další části rozebírat podrobněji.

3.2.2 Požadavek na zákonný přístup

První překážkou pro subjekty, které chtějí provádět automatizovanou analýzu textů nebo dat je podmínka zákonného přístupu k obsahu. Směrnice 2019/790 totiž v obou případech vyžaduje, aby subjekt, který chce pořídit rozmnoženinu předmětu ochrany pro účely automatizované analýzy

²¹⁴ DERMAWAN, Artha, 2024. *Text and data mining exceptions in the development of generative AI models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* Online. The Journal of World Intellectual Property. Roč. 27, č. 1, s. 44-68. ISSN 1422-2213. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>. [cit. 2024-04-28], s. 11.

²¹⁵ KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union.* Online. S. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28], s. 22.

²¹⁶ MARGONI, Thomas a KRETSCHMER, Martin, 2022. *A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology.* Online. GRUR International. 2022-08-01, roč. 71, č. 8, s. 685-701. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac054>. [cit. 2024-04-29], s. 687.

²¹⁷ op. cit., s. 687

textů nebo dat, měl k obsahu zákonný přístup. Tento požadavek nebyl do AZ výslovně přejat s odkazem na třístupňový test v § 29 odst. 1 AZ²¹⁸. Ohledně výkladu třístupňového testu odkazují na text výše. Požadavek na zákonný přístup, ačkoli není výslovně zmíněn, vyplývá z podstaty třístupňového testu, jelikož aprobováním užití rozmnoženin pořízených bez zákonného přístupu by došlo k rozporu s běžnými způsoby užití a byly by nepřiměřeny dotčeny oprávněné zájmy autora²¹⁹. Když nositelé práv odeprou zákonný přístup, mohou tak de facto zabránit analýze určitých existujících děl pomocí automatizované analýzy textů nebo dat. Jak je zmíněno výše, existují také obavy, že nositelé práv mohou práva na provádění automatizované analýzy textů nebo dat nad zákonný rámec zahrnout do ceny smluvních licencí, čímž by se ještě více zvýšily celkové náklady. To může vést ke snížení kvality a množství výsledků automatizované analýzy textů nebo dat²²⁰. Jiní uživatelé mohou být zcela vyloučeni z využívání výjimky pro automatizovanou analýzu textů nebo dat, pokud nositelé práv neposkytnou zákonný přístup, nebo ho poskytnou pouze za určitých podmínek. Podmínění automatizované analýzy textů nebo dat zákonným přístupem by mohlo výrazně ztížit realizaci výzkumných projektů tím, že zvýší náklady, přičemž obě licence jsou bezplatné²²¹. To může nepříznivě ovlivnit menší nebo finančně slabší výzkumné organizace²²². Toto omezení přístupu k automatizované analýze textů nebo dat znamená, že pouze několik z nich bude schopno získat licence pro všechny relevantní databáze potřebné pro automatizovanou analýzu textů nebo dat. Uvedené znemožní výzkumným organizacím s omezeným přístupem k financování, provádět projekty založené na automatizované analýze textů nebo dat. Důsledkem bude prohloubení rozdílů mezi bohatšími a chudšími výzkumnými institucemi a rozšíření propasti ve vědeckém výzkumu mezi více a méně rozvinutými zeměmi v EU. Celkově tak požadavek přístupu k automatizované analýze textů nebo dat na základě zákonného přístupu

²¹⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 429/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Online. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-29].

²¹⁹ op. cit.

²²⁰ DERMAWAN, Artha, 2024. *Text and data mining exceptions in the development of generative AI models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* Online. The Journal of World Intellectual Property. Roč. 27, č. 1, s. 44-68. ISSN 1422-2213. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>. [cit. 2024-04-28], s. 9.

²²¹ Důvodová zpráva ke směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32019L0790>. [cit. 2024-04-29].

²²² DERMAWAN, Artha, 2024. *Text and data mining exceptions in the development of generative AI models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* Online. The Journal of World Intellectual Property. Roč. 27, č. 1, s. 44-68. ISSN 1422-2213. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>. [cit. 2024-04-28], s. 9.

sníží kvalitu a hodnotu výzkumu založeného na automatizované analýze textů nebo dat²²³. Kromě toho omezení přístupu k obsáhlým datovým zdrojům, ať už úplně, nebo podmíněně v závislosti na souhlasu nositele práv, se pojí s rizikem porušení autorských práv, což může snížit hodnotu výsledků automatizované analýzy textů nebo dat.

Navíc nedostatek vstupních dat může nepříznivě ovlivnit pokrok v oblasti AI, která pro efektivní strojové učení potřebuje velké množství dat²²⁴. Zvýšení nákladů společně s omezeným množstvím vstupních dat ohrožuje v EU vývoj AI a její kvalitu. Zejména zvýšení nákladů může odradit výzkumníky od využívání automatizované analýzy textů nebo dat, což může vést k přesunutí výzkumu mimo EU do jurisdikcí s přívětivější právní úpravou a nižšími náklady²²⁵.

Licence k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat mají za cíl podporovat výzkum, inovace a investice. Nicméně podmínka zákonného přístupu představuje značnou překážku pro dosažení zmíněného cíle. Omezený přístup znamená, že nositelé práv mohou efektivně blokovat analýzu existujících děl prostřednictvím automatizované analýzy textů nebo dat, což může vést k nárůstu nákladů. Tato situace nejenže prohlubuje nerovnosti mezi bohatšími a chudšími výzkumnými institucemi, ale přesunutí výzkumu do přívětivějších jurisdikcí. Navíc omezení vstupních dat a zvýšení nákladů ohrožuje vývoj AI na území EU.

3.2.3 Výhrada práva

Vedle toho § 39c odst. 2 AZ zavádí výhradu užití. Zákon tak činí v souladu s čl. 4 směrnice 2019/790. Výhrada užití znamená možnost pro nositele práv uplatnit opt-out²²⁶, jinými slovy možnost vyloučit užití jejich díla nebo jiných předmětů ochrany pro účely automatizované analýzy textů nebo dat²²⁷. V tomto případě, pak není možné pořídit rozmnoženinu předmětu ochrany pro

²²³ GEIGER, Christophe; FROSIO, Giancarlo a BULAYENKO, Oleksandr, 2019. *Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU*. Online. s. 1-38. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3470653. [cit. 2024-04-29], s. 34.

²²⁴ GERRISH, Charlotte a SKAVLAN, Anders Molander, 2019. *European copyright law and the text and data mining exceptions and limitations*. Online. Stockholm Intellectual Property Law Review. Roč. 2, č. 2, s. 58-67. Dostupné z: https://stockholmplawreview.com/wp-content/uploads/2019/12/Tryck_IP_nr-2_2019_A4_European-copyright-law.pdf. [cit. 2024-04-29], s. 62.

²²⁵ op. cit., s. 63.

²²⁶ MARGONI, Thomas a KRETSCHMER, Martin, 2022. *A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology*. Online. GRUR International. 2022-08-01, roč. 71, č. 8, s. 685-701. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac054>. [cit. 2024-04-29], s. 695.

²²⁷ FALADOVÁ, Adéla, 2023. *Velká novela autorského zákona 2022*. Online. Duševní vlastnictví. Č. 2. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-29].

účely automatizované analýzy textů nebo dat. Výhrada platí pouze do budoucna^{228,229} a musí být provedena vhodným způsobem. Je třeba zmínit, že výhrady práv, které jsou formulovány obecně na webových stránkách nebo v obchodních podmínkách, by neměly být považovány za vhodný způsob, jak si práva vyhradit²³⁰. Pokud autor zveřejní dílo podle § 18 odst. 2 AZ, tedy způsobem, že „kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou síť“²³¹, musí jít o výhradu provedenou strojově čitelnými prostředky^{232,233}. Důvodová zpráva jako vhodný způsob uvádí provedení úpravy metadat do formátu, který mohou automatizované nástroje zpracovat²³⁴.

Výhrada práva společně s požadavkem na zákonný přístup k obsahu tvoří další nezbytnou podmínku pro automatizovanou analýzu textů nebo dat. Pro lepší pochopení situace, kterou zavedení výhrady práva vyvolává, se nabízí analogie mezi čtením textu člověkem a strojem. Když čtenář získá zákonný přístup k textu, k jeho čtení již další souhlas od nositele práv nevyžaduje. Stejně tak by měla být povolena automatizovaná analýza textů nebo dat²³⁵. Mechanismus opt-out, který stanoví § 39c odst. 2 AZ, tedy porušuje běžně přijímanou premisu, že právo číst by mělo implikovat právo získávat informace²³⁶. V situaci, kdy standardní podmínky užití obvykle automatizovanou analýzu textů nebo dat omezují, výhrada užití není řešením, nýbrž potvrzením současného stavu. Tím může zmařit samotný smysl licence²³⁷.

²²⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr, 2023. § 39c. Online. In: *Autorský zákon. Komentář. 6. vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

²²⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 429/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Online. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-29]

²³⁰ op. cit.

²³¹ § 18 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²³² CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr, 2023. § 39c. Online. In: *Autorský zákon. Komentář. 6. vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

²³³ Důvodová zpráva k zákonu č. 429/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Online. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-29]

²³⁴ op. cit.

²³⁵ HILTY, Reto a RICHTER, Heiko, 2017. *Position Statement of the Max Planck Institute for Innovation and Competition on the Proposed Modernisation of European Copyright Rules Part B Exceptions and Limitations (Art. 3 – Text and Data Mining)*. Online. Max Planck Institute for Innovation & Competition. S. 1-10. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2900110. [cit. 2024-04-29], s. 2.

²³⁶ GEIGER, Christophe; FROSIO, Giancarlo a BULAYENKO, Oleksandr, 2019. *Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU*. Online. S. 1-38. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3470653. [cit. 2024-04-29], s. 30.

²³⁷ KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union*. Online. S. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28], s. 19.

Výhrada však není možná pro účely automatizované analýzy textů nebo dat k vědeckému výzkumu podle ustanovení § 39d autorského zákona, což plyne z ustanovení § 39c odst. 3 AZ²³⁸. K opačnému ujednání by se nepřihlíželo s odkazem na třístupňový test, konkrétně ustanovení § 29 odst. 3 AZ²³⁹. Vyloučení výhrady práva smluvním ujednáním pro licenci podle § 39d AZ pod sankcí zdánlivosti představuje významný pokrok. Je tomu tak proto, že pro realizaci automatizované analýzy textů nebo dat potřebují výzkumníci přístup k množství databází, které zahrnují autorskoprávně chráněné obsahy, přičemž jsou často nuceni akceptovat licenční podmínky, jež automatizovanou analýzu textů nebo dat zakazují a za souhlas požadují vysoké poplatky^{240,241}. Alespoň v tomto ohledu licence podle § 39d AZ podporuje výzkum.

Na druhou stranu výhrada užití může brzdit vývoj AI, jejíž vývoj je závislý na rozsáhlém přístupu k datům²⁴². Vývojáři AI obecně zejména v komerční sféře potřebují rovněž přístup k velkému množství dat, nicméně se na ně nutně nevztahuje licence podle § 39d AZ. To znamená, že se pro komerční vývoj AI omezuje množství dostupných dat, a navíc se zvyšují náklady na jejich získání²⁴³.

Na poli automatizované analýzy textů nebo dat tedy vznikly dva režimy lišící se podle subjektu a účelu, který analýzu vykonává. Složitější situace nastala pro režim podle § 39c AZ. Z toho plyne, že prostředí pro automatizovanou analýzu textů nebo dat pro komerční účely zůstává nepříznivé, což může ohrozit inovace, kvůli kterým byla výjimka původně přijata²⁴⁴.

²³⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr, 2023. § 39c. Online. In: *Autorský zákon. Komentář. 6. vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

²³⁹ op. cit.

²⁴⁰ GERRISH, Charlotte a SKAVLAN, Anders Molander, 2019. *European copyright law and the text and data mining exceptions and limitations*. Online. Stockholm Intellectual Property Law Review. Roč. 2, č. 2, s. 58-67. Dostupné z: https://stockholmiplawreview.com/wp-content/uploads/2019/12/Tryck_IP_nr-2_2019_A4_European-copyright-law.pdf. [cit. 2024-04-29], s. 63.

²⁴¹ DERMAWAN, Artha, 2024. *Text and data mining exceptions in the development of generative AI models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* Online. The Journal of World Intellectual Property. Roč. 27, č. 1, s. 44-68. ISSN 1422-2213. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>. [cit. 2024-04-28], s. 9.

²⁴² KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union*. Online. S. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28], s. 19.

²⁴³ GERRISH, Charlotte a SKAVLAN, Anders Molander, 2019. *European copyright law and the text and data mining exceptions and limitations*. Online. Stockholm Intellectual Property Law Review. Roč. 2, č. 2, s. 58-67. Dostupné z: https://stockholmiplawreview.com/wp-content/uploads/2019/12/Tryck_IP_nr-2_2019_A4_European-copyright-law.pdf. [cit. 2024-04-29], s. 62.

²⁴⁴ op. cit., s. 60.

3.2.4 Licence k pořízení kopie

Oběma licencím je vlastní, že umožňují jejich využití pouze pro účely vytvoření rozmnoženin předmětu ochrany. Nicméně nemohou být použity pro sdělování veřejnosti ani jiné šíření. To znamená, že pokud se ve výsledku analýzy objeví části předmětů chráněných autorským právem, výsledky této analýzy nelze sdělovat veřejnosti ani jinak šířit. V kontextu AI to implikuje, že pokud byly modely AI trénovány s využitím chráněného materiálu, jako jsou například části textů, a tento materiál jsou modely AI schopny reprodukovat, tyto modely AI nesmí být šířeny ani sdělovány veřejnosti²⁴⁵. V situaci, kdy by došlo k potřebě ověření výsledků vědeckého výzkumu, by se mohlo stát, že výzkumná organizace, která si pořídila kopii chráněného předmětu, by chtěla tyto výsledky zpřístupnit veřejnosti, nebo je distribuovat. Tato organizace má však licenci pouze na vytvoření rozmnoženiny tohoto materiálu, nikoli na jeho další užití²⁴⁶.

3.2.5 Oprávněné subjekty

Automatizovanou analýzu textů nebo dat podle § 39c AZ je oprávněn provést jakýkoli subjekt pro jakékoli účely, včetně komerčních²⁴⁷. Oproti tomu licenci podle § 39d AZ je oprávněna využít pouze výzkumná organizace uvedená pod písm. a) nebo instituce kulturního dědictví podle písm. b) a pouze pro účely vědeckého výzkumu²⁴⁸.

Licence k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat k vědeckému účelu uvedená § 39d AZ obsahuje dvojí omezení pro možnost jejího využití. Zaprvé licenci může využít pouze výzkumná organizace nebo instituce kulturního dědictví a zadruhé ji takové subjekty mohou využít pouze pro účely vědeckého výzkumu.

Pojem výzkumné organizace je podle směrnice 2019/790 nutné chápat jako organizace, které provádějí vědecký výzkum nebo vzdělávací činnosti, jejichž součástí je vědecký výzkum. Výzkumem se rozumí výzkum jak v oblasti přírodních, tak i humanitních věd. Společným znakem těchto výzkumných organizací je, že jsou neziskové, nebo veškeré zisky investují zpět do

²⁴⁵ MARGONI, Thomas a KRETSCHMER, Martin, 2022. *A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology*. Online. GRUR International. 2022-08-01, roč. 71, č. 8, s. 685-701. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac054>. [cit. 2024-04-29], s. 695.

²⁴⁶ op. cit., s. 695.

²⁴⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 429/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Online. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-29].

²⁴⁸ op. cit.

výzkumu. Dále se může jednat o výzkumné organizace, které působí ve veřejném zájmu. Řadí se mezi ně instituce vysokoškolského vzdělávání, jejich knihovny, výzkumné ústavy či nemocnice provádějící výzkum. Na druhou stranu se za takové organizace nepovažují organizace, které jsou pod rozhodujícím vlivem obchodních podniků. Je tomu tak z toho důvodu, že by obchodní podnik měl možnost přednostního přístupu k výsledkům výzkumu, což není žádoucí²⁴⁹.

Autorský zákon pak v souladu se směrnicí 2019/790 do kategorie výzkumných organizací řadí vysoké školy, které jako součást své činnosti provádí vědecký výzkum a právnické osoby, jejichž hlavním cílem je provádět vědecký výzkum, nebo vykonávat vzdělávací činnost zahrnující rovněž vědecký výzkum²⁵⁰. Vedle vysokých škol se mezi další oprávněné subjekty v rámci České republiky řadí veřejné výzkumné instituce ve smyslu zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích a výzkumné organizace podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Rovněž mezi subjekty AZ řadí instituce kulturního dědictví jako jsou např. veřejně přístupné knihovny, muzea a galerie, archivy, za podmínky, že provádějí vědecký výzkum^{251,252}. Podle § 39d AZ jsou všechny subjekty povinny provádět automatizovanou analýzu textů nebo dat buď ve veřejném zájmu, na neziskové bázi, nebo takovým způsobem, že veškerý zisk je reinvestován do vědeckého výzkumu dané vysoké školy, či právnické osoby²⁵³.

Ustanovení § 39d AZ přináší úzkou definici výzkumných organizací, čímž výrazně omezuje rozsah aplikovatelnosti licence. Ta plyne zejména ze stanovení podmínky provádění automatizované analýzy textů nebo dat ve veřejném zájmu a z pravidel ohledně neziskovosti, či používání případných zisků. Tím jsou v zásadě z přístupu k licenci podle § 39d AZ efektivně

²⁴⁹ Důvodová zpráva ke směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32019L0790>. [cit. 2024-04-29].

²⁵⁰ § 39d zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁵¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 429/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Online. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-29].

²⁵² Důvodová zpráva ke směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32019L0790>. [cit. 2024-04-29].

²⁵³ § 39d zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

vyloučeny subjekty provádějící vědecký výzkum s komerční podporou, například soukromé vysoké školy. I přes záměr EU zajistit, aby výzkum s pomocí automatizované analýzy textů nebo dat zůstal nezávislý, nedostatek veřejného financování a investic vede k nutnosti získávat prostředky ze soukromého sektoru. Toto omezení tak nechtěně brzdí inovační potenciál výzkumu tím, že opomíjí nepostradatelný přínos soukromého sektoru²⁵⁴. Takto stanovené omezení rovněž znemožňuje malým a středním podnikům využívat tuto licenci a těžit z výsledků výzkumu, což je znevýhodňuje na trhu²⁵⁵.

3.2.6 Uchování rozmnoženiny

Z hlediska uchování rozmnoženin ustanovení § 39c a § 39d AZ vytvářejí dva odlišné režimy. Tento rozdíl vnáší mezi subjekty, které chtějí provádět automatizovanou analýzu textů nebo dat určitou míru nejistoty. Právo na uchování pořízené rozmnoženiny je závislé na druhu použité licence buď podle § 39c, nebo § 39d AZ, tedy podle toho, jaký subjekt a k jakému účelu hodlá automatizovanou analýzu textů nebo dat využít²⁵⁶.

U licence k vědeckému výzkumu podle § 39d AZ může nastat situace, kdy je pro výzkumné organizace nezbytné si ponechat rozmnoženiny pořízené na základě licence. K tomu dochází zejména v situaci, kdy výzkumná organizace nebo instituce kulturního dědictví potřebuje rozmnoženinu k ověření vědeckého výzkumu²⁵⁷. Pro tento účel má právo výzkumná organizace rozmnoženinu uchovat.

²⁵⁴ GERRISH, Charlotte a SKAVLAN, Anders Molander, 2019. *European copyright law and the text and data mining exceptions and limitations*. Online. Stockholm Intellectual Property Law Review. Roč. 2, č. 2, s. 58-67. Dostupné z: https://stockholmplawreview.com/wp-content/uploads/2019/12/Tryck_IP_nr-2_2019_A4_European-copyright-law.pdf. [cit. 2024-04-29], s. 62.

²⁵⁵ MARGONI, Thomas a KRETSCHMER, Martin, 2022. *A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology*. Online. GRUR International. 2022-08-01, roč. 71, č. 8, s. 685-701. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac054>. [cit. 2024-04-29], s. 695.

²⁵⁶ GERRISH, Charlotte a SKAVLAN, Anders Molander, 2019. *European copyright law and the text and data mining exceptions and limitations*. Online. Stockholm Intellectual Property Law Review. Roč. 2, č. 2, s. 58-67. Dostupné z: https://stockholmplawreview.com/wp-content/uploads/2019/12/Tryck_IP_nr-2_2019_A4_European-copyright-law.pdf. [cit. 2024-04-29], s. 61.

²⁵⁷ Důvodová zpráva ke směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32019L0790>. [cit. 2024-04-29].

Naopak subjekt, který provádí automatizovanou analýzu textů nebo dat podle § 39c AZ, má právo uchovávat rozmnoženiny pouze po dobu nezbytnou pro účely této analýzy²⁵⁸. Použití neurčitého právního pojmu „po dobu nezbytnou“ může vést k právní nejistotě, jelikož dotčené strany si ho mohou vykládat různě. Přirozeným zájmem nositelů práv bude, aby tato doba byla co nejkratší, v zásadě tedy pouze doba nezbytná pro technické zpracování. Na druhou stranu subjekt, který využívá licenci a provádí automatizovanou analýzu textů nebo dat, bude usilovat o co největší prodloužení této doby²⁵⁹.

Uvedené rozdíly mezi dobami uchování pořízených rozmnoženin jsou nežádoucí²⁶⁰. V praxi si lze představit obtíže, které z toho vyplývají. Zejména v oblasti kontroly. Pro ni je klíčové, jaká licence byla využita, protože se od ní odvíjí doba pro oprávněné uchování kopií. V případech podle § 39c AZ navíc i interpretace obecného právního pojmu „doba nezbytná“.

3.2.7 Autorskoprávní pohled na licence

Z pohledu autorského práva lze argumentovat, že zavedení zákonných licencí k rozmnožování pro účely automatizované analýzy textů nebo dat je koncepčně a teoreticky chybné. Pod vlivem autorského práva, které nabývá na stále větším významu, došlo k potlačení nových technologií právě ve prospěch autorských práv²⁶¹. Tento jev lze vyzorovat již ze samotné podstaty licencí. Směrnice 2019/790 přistupuje k regulaci faktů a dat tím, že jim poskytuje ochranu a ostatním subjektům je umožňuje užívat pouze na základě výjimky²⁶². Z toho plyne, že základním pravidlem je zákaz automatizované analýzy textů nebo dat bez svolení nositele práv. Kdyby tomu tak nebylo, výjimka by nebyla potřeba²⁶³. Tím se přisuzuje ochrana nejen jedinečným autorským dílům, ale i

²⁵⁸ § 39c zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁵⁹ GERRISH, Charlotte a SKAVLAN, Anders Molander, 2019. *European copyright law and the text and data mining exceptions and limitations*. Online. Stockholm Intellectual Property Law Review. Roč. 2, č. 2, s. 58-67. Dostupné z: https://stockholmplawreview.com/wp-content/uploads/2019/12/Tryck_IP_nr-2_2019_A4_European-copyright-law.pdf. [cit. 2024-04-29], s. 61.

²⁶⁰ op. cit., s. 61

²⁶¹ MARGONI, Thomas a KRETSCHMER, Martin, 2022. *A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology*. Online. GRUR International. 2022-08-01, roč. 71, č. 8, s. 685-701. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac054>. [cit. 2024-04-29], s. 687.

²⁶² op. cit., s. 686.

²⁶³ KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union*. Online. S. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28], s. 15.

faktům a datům v nich obsažených, což je v rozporu s teorií dichotomie myšlenky a jedinečného vyjádření tvůrčí činnosti²⁶⁴. Autorským právem jsou chráněny vyjádřené výsledky tvůrčí činnosti autora²⁶⁵, jak bylo popsáno v kapitole 2.1.4. Informace sama o sobě obsažená v tomto projevu autorským právem chráněna není²⁶⁶. Při automatizované analýze textů nebo dat totiž autorské dílo není zásadně užíváno jako dílo ve smyslu autorských práv²⁶⁷. Mimo zhotovení rozmnoženiny pro účely automatizované analýzy textů nebo dat nedochází k jinému užití díla, ale k tomu, že předmět ochrany je využit výhradně jako zdroj informací. Data jsou strojově zpracována a výsledná analýza se nezaměřuje na vyjádřený obsah chráněného díla, ale na jeho nevyjádřené složky, jako jsou fakta a informace, které jsou v díle obsaženy²⁶⁸. Hodnota dat nespočívá přímo v datech či textu, ale ve vytěžení hodnoty z nich²⁶⁹. Podle některých názorů zavedením licence podle § 39c a § 39d AZ jsou autoři děl odměňováni nejen za dílo, které vytvořili, ale rovněž i za využití informací v něm obsažených.²⁷⁰ S tím souvisí i úprava v § 2 odst. 6 AZ, která vychází ze zásady dichotomie myšlenky a jejího vyjádření²⁷¹. Zavedením výjimky v čl. 3 a 4 směrnice 2019/790 a na ně navazujících § 39c a § 39d autorského zákona dochází k potlačení této teorie. Myšlenky samy o sobě jsou zprostředkovaně chráněny autorským právem, pokud jsou součástí předmětu ochrany, ze kterého se pořizuje rozmnoženina pro účely automatizované analýzy textu nebo dat. Samy o

²⁶⁴ MARGONI, Thomas a KRETSCHMER, Martin, 2022. *A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology*. Online. GRUR International. 2022-08-01, roč. 71, č. 8, s. 685-701. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac054>. [cit. 2024-04-29], s. 689.

²⁶⁵ op. cit., s. 689

²⁶⁶ GEIGER, Christophe; FROSIO, Giancarlo a BULAYENKO, Oleksandr, 2019. *Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU*. Online. S. 1-38. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3470653. [cit. 2024-04-29], s. 6.

²⁶⁷ European Copyright Society, 2017. *General Opinion on the EU Copyright Reform Package*. Online. S. 1-8. Dostupné z: <https://europeancopyrightsociety.org/wp-content/uploads/2015/12/ecs-opinion-on-eu-copyright-reform-def.pdf>. [cit. 2024-04-29], s. 5.

²⁶⁸ KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union*. Online. s. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28], s. 8.

²⁶⁹ ROSATI, Eleonora, 2019. *Copyright as an obstacle or an enabler? A European perspective on text and data mining and its role in the development of AI creativity*. Online. Asia Pacific Law Review. 2019-07-03, roč. 27, č. 2, s. 198-217. ISSN 1019-2557. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10192557.2019.1705525>. [cit. 2024-04-29], s. 200.

²⁷⁰ KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union*. Online. s. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28], s. 8.

²⁷¹ HOLCOVÁ, I. § 2. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

sobě chráněny nejsou²⁷², protože jsou mimo režim autorského práva²⁷³. Je zjevné, že EU nepochopila podstatu automatizované analýzy textů nebo dat a nahlíží na ni z pohledu kopírování předmětů ochrany. Směrnice 2019/790 demonstruje tento nedostatek porozumění, a to nejen v technickém rozměru automatizované analýzy textů nebo dat, ale také pokud jde o finanční a smluvní omezení, kterým čelí subjekty, které tuto analýzu provádějí²⁷⁴. Poskytování autorskoprávní ochrany samotným faktům a datům vede nepřímě k regulaci AI, jelikož jsou nezbytné jako vstupní data. Z toho vyplývá, že články 3 a 4 směrnice 2019/790, spolu s navazujícími § 39c a § 39d AZ, regulují AI prostřednictvím omezení přístupu k datům²⁷⁵.

3.3 Ochrana AI jako díla

Jak jsem nastínil v kapitole **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**, obor AI se věnuje vývoji i inteligentních strojů a softwaru, který využívá AI pro provádění svých funkcí. Zvláště jde o inteligentní počítačové programy, které představují základní prvek veškerého softwaru. Je obecně uznáno, že software, který tvoří základ AI, může být chráněn autorským právem²⁷⁶. Z hlediska autorského práva je proto nezbytné AI vnímat jako počítačový program a poskytovat AI ochranu v této podobě. AI podléhá ochraně autorským právem jako počítačový program, pokud vyhovuje kritériím stanoveným v AZ. Pro detaily o ochraně počítačových programů odkazují na kapitolu 2.2, kde jsem se této problematice věnoval podrobněji.

²⁷² MARGONI, Thomas a KRETSCHMER, Martin, 2022. *A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology*. Online. GRUR International. 2022-08-01, roč. 71, č. 8, s. 685-701. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac054>. [cit. 2024-04-29], s. 689.

²⁷³ FLYNN, Sean; GEIGER, Christophe a QUINTAIS, João Pedro, 2020. *Implementing User Rights for Research in the Field of Artificial Intelligence: A Call for International Action*. Online. European Intellectual Property Review. Č. 7, s. 1-11. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3578819. [cit. 2024-04-29], s. 3-4

²⁷⁴ GERRISH, Charlotte a SKAVLAN, Anders Molander, 2019. *European copyright law and the text and data mining exceptions and limitations*. Online. Stockholm Intellectual Property Law Review. Roč. 2, č. 2, s. 58-67. Dostupné z: https://stockholmplawreview.com/wp-content/uploads/2019/12/Tryck_IP_nr-2_2019_A4_European-copyright-law.pdf. [cit. 2024-04-29], s. 64.

²⁷⁵ MARGONI, Thomas a KRETSCHMER, Martin, 2022. *A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology*. Online. GRUR International. 2022-08-01, roč. 71, č. 8, s. 685-701. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac054>. [cit. 2024-04-29], s. 687.

²⁷⁶ LAUBER-RÖNSBERG, Anne a HETMANK, Sven, 2019. *The concept of authorship and inventorship under pressure: Does artificial intelligence shift paradigms?* Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. 2019-07-01, roč. 14, č. 7, s. 570-579. ISSN 1747-1532. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpz061>. [cit. 2024-04-29], s. 572.

3.3.1 Algoritmus AI

V jádru technologií AI stojí algoritmy. V diplomové práci v kapitole 2.2 jsem již uvedl, že algoritmy můžeme charakterizovat jako sérii instrukcí a pravidel, které musí počítač následovat, aby úspěšně dokončil daný úkol. V oblasti AI se algoritmy využívají k výpočtu a zpracování dat, stejně jako k automatizaci logického uvažování. V tomto druhém případě jsou algoritmy navrženy tak, aby umožnily se počítačům samostatně se učit z dat. Tento model algoritmu se na poli AI používá v procesu strojového učení²⁷⁷. Strojové učení představuje metodu, díky které se počítačové systémy učí z dat a následně jednají autonomně s minimálními zásahy od lidského programátora²⁷⁸. Vedle toho generativní AI je po tréninku na datech schopna též generovat nový obsah²⁷⁹.

Pro účely strojového učení se používají prediktivní algoritmy. Prediktivní algoritmy se využívají u prediktivního modelování, metody zaměřené na odhad budoucích trendů vycházejících z analýzy historických dat. Tyto sofistikované algoritmy prozkoumávají obrovské množství datových sad za účelem identifikace vzorců a korelací mezi různými proměnnými, což umožňuje generovat přesné předpovědi. V rámci strojového učení rozeznáváme dvě základní kategorie algoritmů – bez učitele a s učitelem. Algoritmy bez učitele se zaměřují na detekci skrytých struktur v neoznačených datových sadách s cílem řadit data skupin na základě podobného obsahu. Naopak algoritmy s učitelem pracují s označenými daty, kde každý vstup je doplněn o požadovaný výstup. Dále informace využívají pro trénink modelů AI schopných aplikovat naučené znalosti na nová, dosud neznámá data²⁸⁰. To vede k objevování nových trendů a analýz²⁸¹.

²⁷⁷ EUIPO, 2022. *Study on the impact of artificial intelligence on the infringement and enforcement of copyright and designs*. Online. Dostupné z: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2022_Impact_AI_on_the_Infringement_and_Enforcement_CR_Designs/2022_Impact_AI_on_the_Infringement_and_Enforcement_CR_Designs_FullR_en.pdf. [cit. 2024-04-29], s. 43-44.

²⁷⁸ FOSS-SÖLBREKK, Katarina, 2021. *Three routes to protecting AI systems and their algorithms under IP law: The good, the bad and the ugly*. Online. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. 2021-03-01, roč. 16, č. 3, s. 247-258. ISSN 1747-1532. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpab033>. [cit. 2024-04-29], s. 249.

²⁷⁹ *Co je generativní AI?* Online. SAP. Dostupné z: <https://www.sap.com/cz/products/artificial-intelligence/what-is-generative-ai.html>. [cit. 2024-04-29].

²⁸⁰ FOSS-SÖLBREKK, Katarina, 2021. *Three routes to protecting AI systems and their algorithms under IP law: The good, the bad and the ugly*. Online. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. 2021-03-01, roč. 16, č. 3, s. 247-258. ISSN 1747-1532. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpab033>. [cit. 2024-04-29], s. 249.

²⁸¹ *Co je generativní AI?* Online. SAP. Dostupné z: <https://www.sap.com/cz/products/artificial-intelligence/what-is-generative-ai.html>. [cit. 2024-04-29].

Ke vztahu autorského práva a algoritmů AI je důležité poznamenat, že principy autorského práva, jak jsou stanoveny v AZ, se vztahují i na algoritmy AI. Podrobnosti jsem analyzoval v kapitole 2.2. I přesto, že algoritmus je jádrem AI, které ji umožňuje se učit z dat a generovat nový obsah, je stále základní myšlenkou, na níž je postaven počítačový program, v tomto případě program AI, a nemůže být předmětem ochrany autorského práva. Toto rozlišení klade důraz na fakt, že zatímco konkrétní implementace algoritmu ve formě počítačového programu může být chráněna, samotná abstraktní myšlenka, nebo koncept algoritmu ochranu prostřednictvím autorského práva nepožívá.

4 Autorskoprávní aspekty využití AI

V této kapitole se budu zabývat autorskoprávními aspekty využití AI při tvorbě. Zaměřím se na analýzu takových výstupů, v jejichž procesu tvorby figuruje AI. Tyto výstupy se dělí na dvě hlavní kategorie. První tvoří výstupy generované AI, druhou pak výtvořené s pomocí AI. Kapitola se soustředí na kritéria, která nám umožňují rozlišit, do které z těchto skupin se jednotlivé výtvořené řadí. Dále se budu věnovat otázce, zda a za jakých podmínek se mohou takové výtvořené považovat za dílo ve smyslu AZ. V závěrečné části kapitoly aplikuji teoretické poznatky tak, že provedu praktický test na výstupech generovaných nástrojem DALL·E 3. Cílem bude zjistit, zda tyto výstupy splňují podmínky pro kvalifikaci jako dílo podle AZ.

4.1 Výtvořené generované AI

První skupinu tvoří výstupy generované samostatně AI. Takto generované výtvořené se označují jako AI generované výtvořené²⁸² nebo AI umění²⁸³ a jsou založené na algoritmech strojového učení²⁸⁴. Takto generované výtvořené mají zásadní vliv na tradiční pojetí autorství a tvůrčího procesu. Nově dochází strojovým způsobem ke tvůrčímu procesu, ale i k samotným kreativním rozhodnutím. Tato rozhodnutí nejsou ovlivněna lidským faktorem v podobě programátora či uživatele systému AI. Naopak jsou odvislá od AI, jakožto softwaru, který je schopen tvořit na základě tréninku a strojového učení²⁸⁵. AI tedy má schopnost nahradit lidského tvůrce v procesu

²⁸² HOLCOVÁ, I. § 65. In: HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁸³ CHIOU, Theodoros a STAMATOUDI, Irini, 2022. *Copyright ownership challenge arising from AI-generated works of art: A time to stand and stare*. Online. In: *Research Handbook on Intellectual Property and Cultural Heritage*. Edward Elgar Publishing, s. 250-273. ISBN 9781800376915. Dostupné z: <https://doi.org/10.4337/9781800376915.00021>. [cit. 2024-04-29], s. 251.

²⁸⁴ ŠKILJIĆ, Alina, 2021. *When Art Meets Technology or Vice Versa: Key Challenges at the Crossroads of AI-Generated Artworks and Copyright Law*. Online. *IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law*. Roč. 52, č. 10, s. 1338-1369. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01119-w>. [cit. 2024-04-29], s. 1340.

²⁸⁵ CHIOU, Theodoros a STAMATOUDI, Irini, 2022. *Copyright ownership challenge arising from AI-generated works of art: A time to stand and stare*. Online. In: *Research Handbook on Intellectual Property and Cultural Heritage*. Edward Elgar Publishing, s. 250-273. ISBN 9781800376915. Dostupné z: <https://doi.org/10.4337/9781800376915.00021>. [cit. 2024-04-29], s. 252.

tvorby²⁸⁶ a dochází ke generování výstupů, které nesou znaky uměleckých děl²⁸⁷. Z toho vyplývá, že lidská kreativita není jen zprostředkována systémem AI, ale skutečností je to právě AI, která stojí za výsledným výtvořem^{288,289}. Tento fenomén je navíc umocněn nepředvídatelností AI, zejména její náhodností, která v podstatě vylučuje lidskou kontrolu nad výstupy AI, protože jsou závislé na samotném stroji²⁹⁰. Absence kontroly a nemožnost projevu lidské kreativity zároveň slouží podle některých názorů jako důkaz kreativity AI²⁹¹.

Výtvořy generované AI jsou příkladem toho, že AI může autonomně produkovat literární a umělecká díla bez přímého lidského vkladu²⁹². Výtvořy, vytvořené AI, jsou založené na autonomní schopnosti systému AI přijímat tvůrčí a autorská rozhodnutí s minimální nebo nulovou účastí člověka²⁹³. Zmíněna schopnost modelů generativní AI představuje změnu oproti zavedeným způsobům tvorby děl, kde lidská tvůrčí činnost hrála zásadní roli²⁹⁴. Nutným důsledkem pak je absence lidské složky nezbytné pro získání ochrany autorským právem²⁹⁵. Do kategorie výtvořů generovaných AI se řadí výtvořy, u kterých nedošlo k příspěvku žádného člověka ve formě jeho

²⁸⁶ MAGGIORE, Massimo, 2018. Artificial Intelligence, computer generated works and copyright. Online. In: BONADIO, Enrico a LUCCHI, Nicola (ed.). *Non-Conventional Copyright*. Edward Elgar Publishing, 2018-10-26. ISBN 9781786434074. Dostupné z: <https://doi.org/10.4337/9781786434074.00028>. [cit. 2024-04-29], s. 383

²⁸⁷ CHIOU, Theodoros a STAMATOUDI, Irini, 2022. Copyright ownership challenge arising from AI-generated works of art: A time to stand and stare. Online. In: *Research Handbook on Intellectual Property and Cultural Heritage*. Edward Elgar Publishing, s. 250-273. ISBN 9781800376915. Dostupné z: <https://doi.org/10.4337/9781800376915.00021>. [cit. 2024-04-29], s. 252.

²⁸⁸ op. cit., s. 250

²⁸⁹ MAGGIORE, Massimo, 2018. Artificial Intelligence, computer generated works and copyright. Online. In: BONADIO, Enrico a LUCCHI, Nicola (ed.). *Non-Conventional Copyright*. Edward Elgar Publishing, 2018-10-26. ISBN 9781786434074. Dostupné z: <https://doi.org/10.4337/9781786434074.00028>. [cit. 2024-04-29], s. 383

²⁹⁰ op. cit., s. 383

²⁹¹ ŠKILJIĆ, Alina, 2021. *When Art Meets Technology or Vice Versa: Key Challenges at the Crossroads of AI-Generated Artworks and Copyright Law*. Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 10, s. 1338-1369. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01119-w>. [cit. 2024-04-29], s. 1344.

²⁹² GAFFAR, Hafiz a ALBARASHDI, Saleh, 2023. *Copyright Protection for AI-Generated Works: Exploring Originality and Ownership in a Digital Landscape*. Online. Asian Journal of International Law. s. 1-24. ISSN 2044-2513. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S2044251323000735>. [cit. 2024-04-29], s. 14

²⁹³ CHIOU, Theodoros a STAMATOUDI, Irini, 2022. Copyright ownership challenge arising from AI-generated works of art: A time to stand and stare. Online. In: *Research Handbook on Intellectual Property and Cultural Heritage*. Edward Elgar Publishing, s. 250-273. ISBN 9781800376915. Dostupné z: <https://doi.org/10.4337/9781800376915.00021>. [cit. 2024-04-29], s. 257.

²⁹⁴ GAFFAR, Hafiz a ALBARASHDI, Saleh, 2023. *Copyright Protection for AI-Generated Works: Exploring Originality and Ownership in a Digital Landscape*. Online. Asian Journal of International Law. s. 1-24. ISSN 2044-2513. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S2044251323000735>. [cit. 2024-04-29], s. 2

²⁹⁵ ŠKILJIĆ, Alina, 2021. *When Art Meets Technology or Vice Versa: Key Challenges at the Crossroads of AI-Generated Artworks and Copyright Law*. Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 10, s. 1338-1369. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01119-w>. [cit. 2024-04-29], s. 1340.

duševní činnosti ať už ve fázi tvorby výtvoru, nebo při následné revizi²⁹⁶. Lze shrnout, že konečný produkt vytvořený generativní AI tak nevychází z přičinění žádného člověka²⁹⁷.

Zmíněné výtvořiny mohou vzniknout pouze za předpokladu, že programátor navrhne systém AI s cílem generovat specifické výsledky, a to bez zapojení uživatelů. Lze si představit situaci, kdy AI vygeneruje výstup, který je konstantní a nezávislý na jejím uživateli. I při zapojení člověka do procesu generování je možné, že generovaný obsah zůstává stejný bez ohledu na interakci s lidským uživatelem. V poslední řadě je na místě uvažovat řešení, kde má uživatel přidělenou omezenou roli v rámci tvůrčího procesu nastaveném programátorem AI²⁹⁸. Lidský přínos tedy není zcela vyloučen, avšak týká se spíše fáze programování, která předchází fázi samotného generování obsahu. Fáze programování zahrnuje psaní zdrojového kódu, trénování algoritmu na datových sadách či výběr cílů, kterých by AI měla v průběhu procesu generování obsahu dosáhnout²⁹⁹.

Vysoká míra automatizace v procesu generování obsahu AI znamená, že AI nelze vnímat pouze jako jednoduchý nástroj v rukou uživatele. Vzájemné propojení lidského přínosu spočívajícího v programování, trénování algoritmu nebo nastavování jeho parametrů a konečného výstupu je natolik řídké, že výtvor již nemůže být přisuzován člověku. To je způsobené zejména velkým množstvím náhodných algoritmických voleb v průběhu tvorby. I když má uživatel možnost u těchto modelů AI ovlivnit výstup, je každá volba omezena softwarem takovým způsobem, že nemůže projevit svoji osobnost. Navíc uživatel nemá možnost rozhodnout o konečné kompozici díla. To vše v souhrnu způsobuje, že generovaný výstup tak nemá vůbec, nebo má velmi slabou příčinnou souvislost s lidským přínosem^{300,301}.

²⁹⁶ SELVADURAI, Niloufer a MATULIONYTE, Rita, 2020. *Reconsidering creativity: copyright protection for works generated using artificial intelligence*. Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. Roč. 15, č. 7, s. 536-543. ISSN 1747-1532. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpaa062>. [cit. 2024-04-29], s. 539.

²⁹⁷ IAIA, Vincenzo, 2022. *To Be, or Not to Be ... Original Under Copyright Law, That Is (One of) the Main Questions Concerning AI-Produced Works*. Online. GRUR International. Roč. 71, č. 9, s. 793-812. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac087>. [cit. 2024-04-29], s. 800.

²⁹⁸ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 943

²⁹⁹ IAIA, Vincenzo, 2022. *To Be, or Not to Be ... Original Under Copyright Law, That Is (One of) the Main Questions Concerning AI-Produced Works*. Online. GRUR International. Roč. 71, č. 9, s. 793-812. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac087>. [cit. 2024-04-29], s. 798.

³⁰⁰ MAGGIORE, Massimo, 2018. Artificial Intelligence, computer generated works and copyright. Online. In: BONADIO, Enrico a LUCCHI, Nicola (ed.). *Non-Conventional Copyright*. Edward Elgar Publishing, 2018-10-26. ISBN 9781786434074. Dostupné z: <https://doi.org/10.4337/9781786434074.00028>. [cit. 2024-04-29], s. 386

³⁰¹ IAIA, Vincenzo, 2022. *To Be, or Not to Be ... Original Under Copyright Law, That Is (One of) the Main Questions Concerning AI-Produced Works*. Online. GRUR International. Roč. 71, č. 9, s. 793-812. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac087>. [cit. 2024-04-29], s. 799.

V rámci mé diplomové práce jsem již podrobně rozebral aspekty tvůrčí činnosti, zdůrazňující její nezbytnou vazbu na duševní aktivitu a osobní charakteristiky autora. Z pohledu autorského práva je zásadní, že tvůrčí činnost vyžaduje autorovu duševní činnost, doplněnou o schopnost tvořit a dále například jeho fantazii, inspiraci nebo intuici. V případě výtvorů generovaných AI však tyto podmínky splněny nejsou. Tím pádem žádné fyzické osobě nevzniká autorství k takovému výstupu. A protože autorské právo klade důraz na osobní charakteristiky a individualizovaný projev lidského ducha ve tvorbě díla, ani AI nemůže být *de lege lata* považována za autora ve smyslu AZ. I když AI může generovat obsah, který by mohl na první pohled působit jako výsledek tvůrčí činnosti, absenci lidské duševní aktivity a osobních vlastností, jako jsou schopnost tvořit a tvůrčí svoboda, nelze kompenzovat. Například model generativní AI ChatGPT je schopen vytvářet text na takové úrovni, že dokázal oklamat lidské pozorovatele. Ti nebyli schopni rozpoznat, jestli text pochází od člověka nebo od stroje³⁰². SDEU zdůrazňuje, že aby bylo dílo chráněno autorským právem, musí reflektovat autorovu osobnost a být výsledkem jeho vlastní duševní tvůrčí činnosti.

Tato kritéria nedovolují, aby AI byla považována za autora, protože díla generovaná AI nelze přičítat výsledku činnosti lidského ducha a jejich "tvůrčí proces" se neopírá o osobní charakteristiky, které jsou pro autorské právo rozhodné. Lze tedy shrnout, že tvůrčí schopnosti je schopna pouze fyzická osoba. V kontextu autorskoprávních aspektů využití AI to znamená, že samotná AI nemůže vytvořit dílo chráněné autorským právem, protože není schopna tvůrčí činnosti³⁰³ ve smyslu zákonné úpravy a nenaplní tak jeden z pojmových znaků autorského díla stanovených AZ. Z pohledu autorského práva výsledek generovaný AI není dílem, ale může být nehmotnou věcí v právním smyslu³⁰⁴.

4.2 Výtvořiny tvořené s pomocí AI

Důraz na nutnost lidské duševní činnosti brání zisku autorskoprávní ochrany pro výstupy AI, tak jak jsou nastíněny v předchozí kapitole. Toto pravidlo nicméně nevylučuje tvorbu děl

³⁰² FUI-HOON NAH, Fiona; ZHENG, Ruilin; CAI, Jingyuan; SIAU, Keng a CHEN, Langtao, 2023. *Generative AI and ChatGPT: Applications, challenges, and AI-human collaboration*. Online. Journal of Information Technology Case and Application Research. 2023-07-03, roč. 25, č. 3, s. 277-304. ISSN 1522-8053. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/15228053.2023.2233814>. [cit. 2024-04-28], s. 279.

³⁰³ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁰⁴ op. cit.

fyzickými osobami za pomoci strojů, pokud lidský příspěvek k výstupu dosahuje právního standardu nutného pro vznik autorského díla a jeho ochranu^{305,306}. Zejména tím, že je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora – fyzické osoby. Zapojení stroje do procesu tvorby díla nutně neznamená, že se fyzická osoba nestane autorem. Je však nutné brát zřetel na fakt, že čím větší je role stroje v procesu tvorby díla, tím více musí autor ukázat, resp. prokázat, jak jeho role určila formu a obsah výstupu³⁰⁷. Zůstává však otázkou, jaká míra účasti fyzické osoby postačí pro vznik díla, a tedy i autorskoprávní ochrany. Jestliže se např. uživatel AI účastnil procesu tvorby výstupu nebo upravoval výstup AI tvůrčím způsobem, lze konstatovat, že předpoklady pro vznik díla jsou splněny³⁰⁸. V jiných případech tomu tak být nemusí. Tato kapitola proto poskytne hlubší vhled do problematiky tvorby děl, která můžeme označit jako výtvořiny tvořené s pomocí AI.

Pro vznik díla AZ požaduje znak tvůrčí činnosti. Tvůrčí činnost již byla v této diplomové práci diskutována v kapitole 2.1.2. Pro účely této kapitoly postačí uvést, že tvůrčí činnost představuje autorovu duševní činnost. Výsledkem této činnosti je vytvoření nehmotného statku, ve kterém se odráží autorova osobnost³⁰⁹. Lze uzavřít, že dílo je povahově neoddělitelným tvůrčím projevem individualizovaného lidského ducha formujícího samu osobnost³¹⁰.

Při výkladu tvůrčí činnosti je nutné zohlednit i judikaturu SDEU. Ta podstatným způsobem rozvíjí koncept původnosti, jakožto předpokladu pro vznik autorskoprávní ochrany. SDEU specificky zdůrazňuje, že ochrana autorským právem se vztahuje výhradně na díla, která jsou považována za původní v tom smyslu, že představují autorův vlastní duševní výtvor³¹¹. Koncept vlastního duševního výtvoru je v judikatuře dále rozvíjen. O vlastní duševní výtvor autora se jedná tehdy, pokud dílo odráží autorovu osobnost. Toho lze dosáhnout, pokud měl autor možnost během

³⁰⁵ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s. 1192.

³⁰⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.11.2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007.

³⁰⁷ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s. 1194-1196.

³⁰⁸ IAIA, Vincenzo, 2022. *To Be, or Not to Be ... Original Under Copyright Law, That Is (One of) the Main Questions Concerning AI-Produced Works*. Online. GRUR International. Roč. 71, č. 9, s. 793-812. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac087>. [cit. 2024-04-29], s. 798.

³⁰⁹ TELEČEK, Ivo a TUMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

³¹⁰ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2007, sp.zn. 30 Cdo 739/2007.

³¹¹ rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 16. července 2009, sp. zn. C-5/08.

jeho realizace uplatnit své tvůrčí schopnosti na základě rozhodnutí učiněných v rámci tvůrčí svobody. Tím dílo získává autorův „osobní dotek“³¹². Citované rozhodnutí se týká děl vytvořených s pomocí technických prostředků, v souzené věci fotoaparátu, ale v kontextu této práce lze závěry SDEU aplikovat i na díla tvořená s pomocí AI. Z rozsudku vyplývá princip, že chráněna je pouze lidská tvorba, což ale může zahrnovat i díla, pro jejichž vytvoření byly použity technické prostředky³¹³. Použití technických prostředků se však musí pohybovat v určitých mezích, aby si vytvořené dílo i nadále zachovalo autorův osobní dotek. Jestliže technické prostředky dosahují takového charakteru, že autorovi neoponechávají žádný prostor pro tvůrčí svobodu, nemá autor možnost projevit svou osobnost. Tak tomu může být v případě, že zhotovení díla se řídí výhradně technickými úvahami, pravidly, či omezeními, které neumožňují prostor pro tvůrčí svobodu. Tento výtvar nelze považovat za vlastní duševní výtvar, a proto není způsobilý pro autorskoprávní ochranu^{314,315}. V tomto kontextu lze připomenout výstupy generované AI popsané v předchozí kapitole.

K tomu SDEU navíc dodává, že v případech, kdy tvorba díla závisí na technických funkcích nástroje, není autorovi umožněno projevit svého tvůrčího ducha, což znamená, že daný výtvar nemůže být považován za autorův vlastní osobní duševní výtvar. Toto omezení vyplývá z faktu, že způsob, jakým je původní myšlenka autora vyjádřena, je omezen tak, že myšlenka a její projev jsou vzájemně zaměnitelné³¹⁶. Autorské právo stojí na dichotomii myšlenky a jejího vyjádření, přičemž autorskoprávní ochrana se vztahuje pouze na vyjádření myšlenky³¹⁷. Z tohoto důvodu nemůže být uvedené dílo považováno za chráněné autorským právem.

Lze uzavřít, že i když autor použije pro tvorbu výtvaru technické prostředky, může se výtvar považovat za dílo. Bude tomu tak za podmínky, kdy ani přítomné technické omezení nebrání autorovi vyjádřit svou osobnost skrze rozhodnutí učiněnými na základě tvůrčí svobody³¹⁸.

³¹² rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011, sp. zn. C-145/10.

³¹³ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s. 1195-1196.

³¹⁴ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. března 2012, sp. zn. C-604/10.

³¹⁵ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 12. září 2019, sp. zn. C-683/17.

³¹⁶ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. C-393/09.

³¹⁷ MARGONI, Thomas a KRETSCHMER, Martin, 2022. *A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology*. Online. GRUR International. 2022-08-01, roč. 71, č. 8, s. 685-701. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac054>. [cit. 2024-04-29], s. 689

³¹⁸ rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 11. června 2020, sp. zn. C-833/18.

V uvedeném způsobu využití AI ke tvorbě děl je možné systém AI vnímat jako pouhý nástroj využívaný fyzickou osobou, která chce jeho prostřednictvím určitým způsobem projevit tvůrčí činnost. Ostatně skutečnost, že člověk využívá stroje či zařízení jako nástroje pro tvorbu nových děl již dlouho není novinkou³¹⁹. Například lze zmínit štětec, psací stroj nebo fotoaparát. Na příkladu používání těchto konvenčních nástrojů při realizaci díla lze ilustrovat, že ačkoli by dílo bez těchto nástrojů nikdy nevzniklo, nikdo by člověka jako jediného autora díla nepopíral, ani by tyto nástroje nepovažoval za spoluautory³²⁰. U děl vytvořených s pomocí AI se proces tvorby díla rozkládá mezi člověka a nástroj v podobě AI, byť velmi inteligentní, ale stále nástroj³²¹. Zapojení počítačů a počítačového softwaru do tvorby díla neovlivňuje připsání autorství osobě, která je užívá. Musí však mít nástroje pod kontrolou a využít je jako prostředek k projevu jeho tvůrčí činnosti. Samotný fakt, že výstup AI je automatizovaným výstupem stroje, podobně jako stisk spouště fotoaparátu, neznamená, že se nejedná o dílo³²². Navzdory využití AI v procesu tvorby díla tvořeného s její pomocí takové výstupy stále vycházejí z lidského duševního úsilí vzhledem k tomu, že je AI používána jako nástroj k usnadnění, zlepšení, nebo zdokonalení díla. U těchto děl se vykytují fáze, kdy je lidská duševní činnost nezbytná³²³. Je možné konstatovat, že v případě, kdy je AI, obdobně jako např. zmíněný štětec, využívána jako nástroj autora, jenž skrze ni vyjadřuje svou tvůrčí činnost a má možnost uskutečnit rozhodnutí v rámci své tvůrčí svobody, dochází k vytvoření díla. Přitom fyzická osoba – uživatel, která AI takto používá, je jeho autorem.

Přestože přínos AI může být určitě větší než přínos zmíněného štětce nebo fotoaparátu, současné generativní systémy AI zůstávají nástroji v lidských rukou. Proč se ale modely

³¹⁹ CHIOU, Theodoros a STAMATOUDI, Irini, 2022. *Copyright ownership challenge arising from AI-generated works of art: A time to stand and stare*. Online. In: Research Handbook on Intellectual Property and Cultural Heritage. Edward Elgar Publishing, s. 250-273. ISBN 9781800376915. Dostupné z: <https://doi.org/10.4337/9781800376915.00021>. [cit. 2024-04-29], s. 259.

³²⁰ IAIA, Vincenzo, 2022. *To Be, or Not to Be ... Original Under Copyright Law, That Is (One of) the Main Questions Concerning AI-Produced Works*. Online. GRUR International. Roč. 71, č. 9, s. 793-812. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac087>. [cit. 2024-04-29], s. 798.

³²¹ ŠKILJIĆ, Alina, 2021. *When Art Meets Technology or Vice Versa: Key Challenges at the Crossroads of AI-Generated Artworks and Copyright Law*. Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 10, s. 1338-1369. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01119-w>. [cit. 2024-04-29], s. 1341.

³²² CHIOU, Theodoros a STAMATOUDI, Irini, 2022. *Copyright ownership challenge arising from AI-generated works of art: A time to stand and stare*. Online. In: Research Handbook on Intellectual Property and Cultural Heritage. Edward Elgar Publishing, s. 250-273. ISBN 9781800376915. Dostupné z: <https://doi.org/10.4337/9781800376915.00021>. [cit. 2024-04-29], s. 259.

³²³ IAIA, Vincenzo, 2022. *To Be, or Not to Be ... Original Under Copyright Law, That Is (One of) the Main Questions Concerning AI-Produced Works*. Online. GRUR International. Roč. 71, č. 9, s. 793-812. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac087>. [cit. 2024-04-29], s. 798.

generativní AI považují za nástroje? Je tomu tak proto, že běžně zmiňovaná autonomie AI se ukázala být ne více než vysokou mírou automatizace. V tomto kontextu, pokud předpokladem nástroje je pomoc při vyjadřování nápadů, zůstávají generativní systémy AI, vzhledem k současnému stavu techniky, v této kategorii, byť jako sofistikované a obzvláště efektivní výpočetní nástroje. Je to právě výpočetní kapacita a vysoká úroveň automatizace, které odlišují moderní generativní systémy AI od tradičních počítačových programů. Nicméně je třeba zdůraznit, že jejich využití vede k poklesu lidského tvůrčího příspěvku k procesu generování výstupu. Samozřejmě platí, že čím nižší je příspěvek lidské tvořivosti v procesu tvorby, tím se zvyšuje pravděpodobnost tvorby výstupu, který nesplní pojmový znak tvůrčí činnosti autora. Identifikace bodu, ve kterém lidský tvůrčí vklad již nedosahuje takové úrovně, aby byl splněn prvek tvůrčí činnosti, závisí vzhledem k různým způsobům, jakými lze systémy AI využívat, nebo různým úrovním automatizace vždy na posouzení konkrétního případu³²⁴.

4.3 Tvůrčí vklad autora

Při analýze je potřeba se zaměřit na úlohu člověka v tvůrčím procesu asistovaném AI. Po jejím zhodnocení je nutné posoudit, zda je tato role dostatečná k tomu, aby výsledek tohoto procesu dosáhl statusu díla chráněného autorským právem³²⁵. Jak jsem již uvedl, použití AI dělí proces tvorby díla mezi člověka a právě AI. Proto využití AI pro tvorbu výstupů může zastřít lidský příspěvek v tvůrčím procesu³²⁶. Při tvorbě děl s pomocí AI uživatel používá takové modely AI, které jsou navrženy tak, aby vyžadovaly účast uživatelů a neomezovaly jejich tvůrčí svobodu. Uvedené vyplývá z toho, že je plně v dispozici uživatele, zda zapne zařízení, spustí program AI a s jeho pomocí vytvoří výstup, a tedy uživatel je příčinou jeho vzniku³²⁷. Pokud modely AI takto navrženy nejsou, budeme se pohybovat v kategorii výstupů generovaných AI popsaných v předchozí kapitole, které nejsou chráněny autorským právem.

³²⁴ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 941.

³²⁵ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1192.

³²⁶ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 941.

³²⁷ op. cit., s. 944

Pro přesnou identifikaci lidského přínosu je vhodné se podrobně zaměřit na proces tvorby díla. Autor má v tomto procesu možnost vyjádřit své tvůrčí schopnosti v různých fázích tvorby díla³²⁸. Samotná tvorba probíhá podle SDEU, potažmo podle názoru některých autorů, ve třech odlišných fázích, které se označují jako koncepční fáze, fáze provedení a redakční fáze³²⁹. Přestože AI významně převzala fázi provedení, lidé si udržují svou roli ve zbývajících dvou fázích. AI je však schopná nahradit člověka i v těchto fázích, pokud člověk nevykonává dostatečnou kontrolu nad procesem tvorby. Jinak hrozí, že se lidská role posune od aktivního uživatele do pozice pouhého pozorovatele. Dostatečná kontrola nad celým procesem se tak stává klíčovou³³⁰. Navíc pokud uživatel během jedné nebo více fází projeví dostatečnou míru tvůrčí svobody tak, aby mohl úmyslně vyjádřit svou osobnost, měl by být výtvar považován za chráněný autorským právem. V takovém případě lze uživatele považovat za autora výsledného výstupu³³¹. Za těchto okolností je zapojení AI pouhým kontrolovaným outsourcingem úkolů sofistikovanému nástroji³³².

První v pořadí je koncepční fáze. V procesu tvorby díla s využitím systémů AI je koncepční fáze nezbytná pro určení směru a charakteru konečného výstupu. Tato fáze vyžaduje zapojení lidské duševní činnosti, která se projevuje například při nastavování různých parametrů, podle kterých musí stroj postupovat³³³, poskytování instrukcí systému AI pro tvorbu díla³³⁴ a vytváření a rozpracování návrhu či plánu díla³³⁵. Představuje to nejen vyjádření obecné myšlenky a

³²⁸ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011, sp. zn. C-145/10.

³²⁹ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1201.

³³⁰ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 944.

³³¹ IAIA, Vincenzo, 2022. *To Be, or Not to Be ... Original Under Copyright Law, That Is (One of) the Main Questions Concerning AI-Produced Works*. Online. GRUR International. Roč. 71, č. 9, s. 793-812. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac087>. [cit. 2024-04-29], s. 798.

³³² MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 944.

³³³ IAIA, Vincenzo, 2022. *To Be, or Not to Be ... Original Under Copyright Law, That Is (One of) the Main Questions Concerning AI-Produced Works*. Online. GRUR International. Roč. 71, č. 9, s. 793-812. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac087>. [cit. 2024-04-29], s. 798.

³³⁴ SELVADURAI, Niloufer a MATULIONYTE, Rita, 2020. *Reconsidering creativity: copyright protection for works generated using artificial intelligence*. Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. Roč. 15, č. 7, s. 536-543. ISSN 1747-1532. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpaa062>. [cit. 2024-04-29], s. 539.

³³⁵ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1202.

specifikaci tématu, ale zahrnuje také řadu detailních rozhodnutí uživatele, jako je volba žánru, stylu, techniky, materiálů, média, formátu, stejně jako rozhodnutí týkající se obsahu díla a jeho předmětu, děje, melodie, funkčních specifikací a další³³⁶. Další rozhodnutí v koncepční fázi mohou zahrnovat i výběr samotného nástroje AI³³⁷. Všechny tyto volby mají významný vliv na konečný výstup, protože je systém AI dodržuje a nevytvoří protikladný výstup³³⁸. Jak upřesnil SDEU, i když v jiné souvislosti, kreativní volby v této fázi jsou důležitými faktory pro splnění podmínky vlastního duševního výtvaru. Z výše uvedeného vyplývá, že většina těchto konceptuálních rozhodnutí závisí na uživateli. Systém AI v této fázi nemá v tvůrčím procesu jinou roli než vnější omezení, které omezuje tvůrčí možnosti uživatele³³⁹.

Po koncepční fázi následuje fáze samotného provedení. V této fázi dochází k proměně návrhu z předchozí fáze do konkrétní podoby například v podobě textu, obrazu, nebo hudby. Doposud měl člověk v této fázi nezastupitelnou roli. Jako příklad lze uvést skladatele, který převádí hudební nápady do not. V průběhu času však stroje začaly hrát stále důležitější pomocnou roli, kdy fotografie a nelze vytvořit bez fotoaparátů a hudba není zaznamenána bez nahrávacích zařízení. Přesto měl člověk plnou kontrolu nad fází provedení. V diplomové práci jsem již uvedl, že hlavní roli ve fázi provedení hraje AI. Tato skutečnost je klíčová. AI generuje výstupy způsobem, který uživatel nemusí být schopen přesně předvídat nebo vysvětlit. Z pohledu uživatele to vytváří dojem autonomně fungujícího systému, který uživatel plně nekontroluje a tím se snižuje propojení mezi uživatelem a AI³⁴⁰. V důsledku toho se lidský přínos v této fázi vytratil. Během fáze provedení, kdy je aktivita svěřena AI, tedy uživatel ztrácí možnost přispět svým tvůrčím vkladem. Tento jev způsobuje, že možnosti projevení tvůrčí osobnosti a uměleckého záměru autora se omezují na

³³⁶ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 945.

³³⁷ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1202.

³³⁸ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 945.

³³⁹ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1202.

³⁴⁰ op. cit., s. 1203

koncepční a redakční fázi tvorby díla. Tyto dvě fáze jsou z toho důvodu nejdůležitější pro vznik autorskoprávní ochrany.

Redakční fáze jako fáze poslední představuje zásadní etapu v procesu tvorby díla, během níž je návrh díla zpracován a přepracován do finální podoby. Tato fáze může zahrnovat širokou škálu činností, jako je rozsáhlé přepisování, úprava, korektura, formátování, úprava barev, rámování, zkracování, a další aktivity nezbytné pro úpravu, zdokonalení nebo dokončení výstupu AI^{341,342}. Zpravidla jsou tyto aktivity nutné, protože i když systém AI může fungovat značně autonomně, obvykle nevytváří výstupy, které by byly okamžitě připraveny k publikaci nebo komerčnímu využití. S nejvyšší pravděpodobností bude výstup generovaný AI vyžadovat redakční zásah uživatele, aby dosáhl finální přijatelné podoby k dalšímu použití³⁴³. Redakce umožňuje uživateli provést mnoho tvůrčích rozhodnutí, jež mohou být rozhodující pro splnění požadavku tvůrčí činnosti autora a přiznání autorskoprávní ochrany celému dílu³⁴⁴.

V souvislosti s redakční fází je nutné posoudit situaci, kdy AI vygeneruje jeden či více výstupů a úloha uživatele se omezuje na jejich výběr nebo odmítnutí³⁴⁵. Akt výběru může přispívat k tvůrčí činnosti autora³⁴⁶, avšak pokud je role uživatele omezena pouze na výběr z poskytnutých alternativ, ochrana autorským právem nevzniká³⁴⁷. Na druhou stranu, pokud uživatel následně modifikuje výstup po jeho generování, autorskoprávní ochrana vznikne za předpokladu, že provedené úpravy jsou dostatečně tvůrčí³⁴⁸.

Jak je patrné, využití systémů AI při tvorbě děl neznamená úplné vymizení role člověka ve prospěch strojů v tvůrčím procesu. I přesto, že ve fázi realizace díla může stroj zčásti či dokonce

³⁴¹ op. cit., s. 1203

³⁴² IAIA, Vincenzo, 2022. *To Be, or Not to Be ... Original Under Copyright Law, That Is (One of) the Main Questions Concerning AI-Produced Works*. Online. GRUR International. Roč. 71, č. 9, s. 793-812. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac087>. [cit. 2024-04-29], s. 798.

³⁴³ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1202.

³⁴⁴ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011, sp. zn. C-145/10.

³⁴⁵ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1204.

³⁴⁶ op. cit., s. 1204

³⁴⁷ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 941.

³⁴⁸ op. cit., s. 948.

významně nahradit člověka, zásadní význam lidského přínosu přetrvává v koncepční fázi tvorby. Navíc ve fázi redakce se role člověka může jevit jako ještě důležitější, protože výsledky generované AI často vyžadují rozsáhlejší editační zásahy než lidské koncepty. To zanechává prostor pro lidskou tvůrčí činnost jak v úvodní fázi, tak ve fázi finálních úprav³⁴⁹. V souladu s judikaturou SDEU, která zdůrazňuje význam těchto fází pro posouzení projevu osobnosti³⁵⁰, je možné konstatovat, že lidský příspěvek v těchto dvou fázích může často poskytnout dostatečný základ pro uznání dostatečné tvůrčí činnosti ve výstupu vytvořeném s pomocí AI³⁵¹.

V kontextu děl tvořených s pomocí AI je potřeba se věnovat vztahu mezi tvůrčími rozhodnutími učiněnými v koncepční fázi a podobou výstupu od AI z druhé fáze. Tento vztah se označuje jako tvůrčí vzdálenost a popisuje míru, jakou se tvůrčí rozhodnutí projevují ve výtvaru generovaného AI³⁵². Jinými slovy se jedná o příčinnou souvislost mezi autorovou tvůrčí činností a výstupem generovaným AI³⁵³. Uvedená souvislost je jedním z předpokladů vzniku díla, protože autorova tvůrčí činnost musí být také vyjádřena. Pokud autorova tvůrčí činnost není ve výtvaru vyjádřena, nejedná se o dílo ve smyslu autorského práva³⁵⁴.

Tento aspekt je obzvláště relevantní kvůli povaze systémů AI, které fungují jako černé skříňky. Fenomén černé skříňky je způsoben vnitřní strukturou systému AI. Uvnitř AI se nachází neuronové sítě, které zaprvé zpracovávají a převádějí daný vstup na výstup a zadruhé jsou schopny se učit. Tato vlastnost způsobuje, že se systém AI přeprogramuje až do bodu, kdy ani jejich programátoři nerozumí vnitřní logice existující za rozhodnutími AI a nevědí, jak algoritmy používané těmito systémy fungují. Odtud pochází název černá skříňka. AI si lze představit jako uzavřenou skříňku,

³⁴⁹ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1204.

³⁵⁰ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011, sp. zn. C-145/10.

³⁵¹ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1204.

³⁵² MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 943.

³⁵³ op. cit., s. 943

³⁵⁴ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1199.

kteřá přijímá vstup, generuje výstup a nikdo nemá ponětí proč³⁵⁵. Tato povaha AI znamená, že uživatel v koncepční fázi není schopen přesně předvídat či vysvětlit výsledek generovaný AI³⁵⁶. Pro účely autorskoprávní ochrany je nutné posoudit, zda výsledek generovaný AI ve fázi realizace skutečně odpovídá tvůrčím rozhodnutím, které uživatel učinil v koncepční fázi tvorby. Použití AI, zvláště při vědomí o existenci fenoménu černé skřínky, výrazně narušuje příčinnou souvislost mezi uživatelem a konečným výstupem AI. Příčinná souvislost je narušena až do takové míry, že se stává prakticky nemožným určit, jaké konkrétní kreativní prvky v generovaném výstupu přímo pocházejí z tvůrčího úsilí uživatele³⁵⁷.

Podstatou posuzování autorskoprávní ochrany díla vytvořeného s pomocí AI je autorův záměr. To znamená, že už před použitím AI pro tvorbu díla by měl autor mít rozmyšlenou určitou koncepci nebo záměr, který hodlá prostřednictvím díla vyjádřit. Zároveň je důležité, že toto pojetí nevylučuje možnost, že se v konečném díle objeví prvky, které nebyly původně zamýšleny³⁵⁸. Klíčové je zde určení, zda konečné vyjádření spadá do autorova záměru a zda autorova svobodná a kreativní rozhodnutí umožnila jeho vznik³⁵⁹. Pokud výstup AI zůstane v mezích záměru autora, může být výstup považován za dílo³⁶⁰. Otázkou zůstává, zda je nutné, aby autor předem detailně promyslel všechny tvůrčí prvky díla, nebo zda postačuje obecný záměr autora týkající se díla.

³⁵⁵ YU, Ronald a ALÌ, Gabriele Spina, 2019. *What's Inside the Black Box? AI Challenges for Lawyers and Researchers*. Online. Legal Information Management. Roč. 19, č. 01, s. 2-13. ISSN 1472-6696. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S1472669619000021>. [cit. 2024-04-29], s. 5.

³⁵⁶ European Commission, Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology; HARTMANN, Christian; ALLAN, Jacqueline; HUGENHOLTZ, P. Bernt; QUINTAIS, Joao Pedro et al., 2020. *Trends and developments in artificial intelligence – Challenges to the intellectual property rights framework – Final report*. Online. Publications Office of the European Union. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/394345a1-2ecf-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en>. [cit. 2024-04-29], s. 8.

³⁵⁷ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 943.

³⁵⁸ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s. 1205-1206.

³⁵⁹ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 943.

³⁶⁰ European Commission, Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology; HARTMANN, Christian; ALLAN, Jacqueline; HUGENHOLTZ, P. Bernt; QUINTAIS, Joao Pedro et al., 2020. *Trends and developments in artificial intelligence – Challenges to the intellectual property rights framework – Final report*. Online. Publications Office of the European Union. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/394345a1-2ecf-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en>. [cit. 2024-04-29], s. 8.

Jinými slovy, zkoumá se, jestli musí být každý aspekt díla specificky zamýšlený a předem definovaný autorem, nebo zda je pro přiznání autorských práv dostatečné, když autor má celkový záměr nebo vizi díla, i když některé konkrétní prvky nejsou přesně specifikovány³⁶¹. V kontextu autorského práva není nutné, aby autor přesně věděl, jak bude jeho dílo vypadat nebo co přesně bude obsahovat, aby mohla být jeho práci poskytnuta autorskoprávní ochrana³⁶². Tento argument lze podložit i příkladem děl obsahujících prvek náhody, jako jsou abstraktní obrazy vytvořené pomocí náhodných nánosů barvy. V obou situacích je dostačující obecný záměr autora³⁶³.

Autor svůj záměr projevuje v koncepční fázi tvorby. Při ní dochází k výběru rozmanitých parametrů, jako jsou žánr, styl, technika či obsah³⁶⁴. Součástí tohoto procesu je rovněž definování instrukcí pro AI. Toto všechno je projevem autorova záměru, který autor vymyslel již před tvorbou s pomocí AI a který právě jejím prostřednictvím hodlá vyjádřit³⁶⁵. Ztělesněním autorova záměru je buď volba jednotlivých parametrů v modelu AI anebo tzv. prompt, což je instrukce poskytnutá AI s cílem dosáhnout konkrétního výstupu³⁶⁶. Právě když z obsahu promptu je patrný autorův záměr a vyplývají z něj autorova tvůrčí rozhodnutí, příčinná souvislost mezi tvůrčí činností autora a výstupem AI zůstává zachována³⁶⁷. Přitom čím podrobnější prompt je, tím je jednodušší posoudit autorův tvůrčí příspěvek v procesu tvorby. Uvedené je důkazem toho, že právě prompt hraje klíčovou roli při posuzování tvůrčí činnosti uživatele³⁶⁸.

³⁶¹ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1200.

³⁶² MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 943.

³⁶³ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1200.

³⁶⁴ op. cit., s. 1202

³⁶⁵ op. cit. 1202-1206.

³⁶⁶ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 946.

³⁶⁷ op. cit., s. 948

³⁶⁸ op. cit., s. 948

4.4 Test DALL·E 3

Závěrečná část této diplomové práce se bude věnovat praktickému využití teoretických poznatků získaných v předcházejících kapitolách. Zaměřím se na aplikaci těchto znalostí na konkrétní příklady, kdy jsem za pomoci technologie AI vytvořil dva výstupy. Tyto generované výstupy budou podrobeny detailní analýze z hlediska autorského práva, přičemž hlavním cílem bude určit, zda splňují kritéria pro uznání za autorská díla, nebo nikoliv. Účelem této kapitoly je poskytnout praktické příklady, které osvětlí problematiku této kapitoly diplomové práce.

Analýza se zakládá na citované literatuře, která se opírá o judikaturu SDEU, zejména o rozhodnutí ve věci Painer³⁶⁹. Předpokladem pro následující analýzu zejména je, že a) závěry SDEU ve věci Painer ohledně tvůrčí činnosti člověka při pořízení fotografie pomocí fotoaparátu lze aplikovat i na tvorbu s pomocí AI, jelikož v obou případech se jedná o tvorbu s pomocí nástroje, b) při tvorbě s pomocí AI je splněn požadavek na tvůrčí činnost autora, pokud učiní tvůrčí rozhodnutí v rámci tvůrčí svobody v různých fázích tvorby a c) i pokud výstup AI ne vždy plně reflektuje autorova tvůrčí rozhodnutí i tak může vzniknout dílo, pokud výsledný výstup odpovídá původnímu záměru autora³⁷⁰. Pokud se přidržíme těchto předpokladů, lze připustit, že výstup vygenerovaný AI může být při splnění všech zákonných kritérií považován za dílo. Já osobně se ztotožňuji s uvedenými předpoklady, jakožto i se závěry analýzy, která se na nich zakládá.

V rámci své práce jsem použil nástroj DALL·E 3, který byl vyvinut společností OpenAI, L.L.C³⁷¹. OpenAI je předním subjektem v oblasti výzkumu a implementace AI, jehož posláním je zajistit, aby AI přinášela prospěch celému lidstvu³⁷². DALL·E 3 je text-to-image generativní AI, jež se pyšní schopností vytvářet vizuální obsah s kvalitou, která se stále více blíží kvalitě fotografií a uměleckých děl, jež mohou produkovat lidé³⁷³. DALL·E 3 tak umožňuje

³⁶⁹ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011, sp. zn. C-145/10.

³⁷⁰ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1198-1206.

³⁷¹ DALL·E 3. Online. OpenAI.com. Dostupné z: <https://openai.com/dall-e-3>. [cit. 2024-04-29].

³⁷² *Terms of use*. Online. OpenAI.com. Dostupné z: <https://openai.com/policies/terms-of-use>. [cit. 2024-04-29].

³⁷³ BETKER, James; GOH, Gabriel; JING, Li; BROOKS, Tim; WANG, Jianfeng et al. *Improving Image Generation with Better Captions*. Online. S. 1-19. Dostupné z: <https://cdn.openai.com/papers/dall-e-3.pdf>. [cit. 2024-04-29], s. 1.

převést nápady do vizuální formy s neuvěřitelnou přesností a detailností, otevírá nové možnosti v oblasti vizuální tvorby a stírá hranice mezi lidskou a umělou kreativitou³⁷⁴.

DALL·E 3, nástroj AI pro generování obrazu, je dostupný pro uživatele služby ChatGPT Plus³⁷⁵. Pro využívání tohoto nástroje je vyžadována registrace na oficiálních webových stránkách OpenAI a následné přihlášení k měsíčnímu předplatnému. Jakmile je registrace dokončena, uživatel má možnost začít tvořit obrázky pomocí DALL·E 3, k čemuž stačí zadat specifický textový příkaz, známý jako prompt. Tento příkaz slouží jako vstup pro DALL·E 3, který na základě něj vytváří vizuální obsah. Možnosti tohoto nástroje jsou prakticky neomezené. Uživatelé mají svobodu generovat zásadně libovolný obsah³⁷⁶. Rovněž nástroj DALL·E 3 nabízí možnost editovat vygenerovaný výstup i pouze jeho část, a to opět na základě promptu.

Test se zaměřil na analýzu výstupů generovaných pomocí nástroje DALL·E 3. Jak jsem již podrobně rozebral v kapitole 2.1 mé diplomové práce, AZ definuje dílo pomocí čtyř základních pojmových znaků. Tyto znaky budou využity jako kritéria při hodnocení, zda může být výstup vytvořený s pomocí AI považován za autorské dílo. Konkrétně se budu zabývat otázkou a) zda výsledek tvoření s DALL·E 3 splňuje kritéria díla literárního, jiného uměleckého či díla vědeckého, b) zda je výsledkem tvůrčí činnosti autora, c) zda je jedinečný a d) zda byl vyjádřen v objektivně vnímatelné podobě. Tímto přístupem poskytnu jasné vodítko pro určení, kdy lze výstup vytvořený s pomocí AI považovat za chráněný autorským právem.

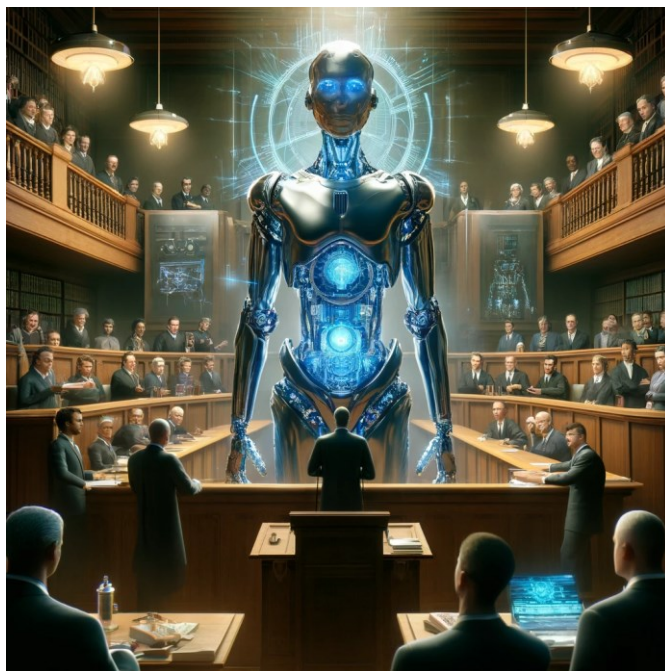
Jako předmět testu jsem vybral dva výstupy, které budou sloužit jako reprezentativní příklady. Výběr těchto výstupů byl motivován snahou o co nejvěrnější ilustraci rozdílných situací v rámci tvorby s pomocí AI.

³⁷⁴ DALL·E 3. Online. OpenAI.com. Dostupné z: <https://openai.com/dall-e-3>. [cit. 2024-04-29].

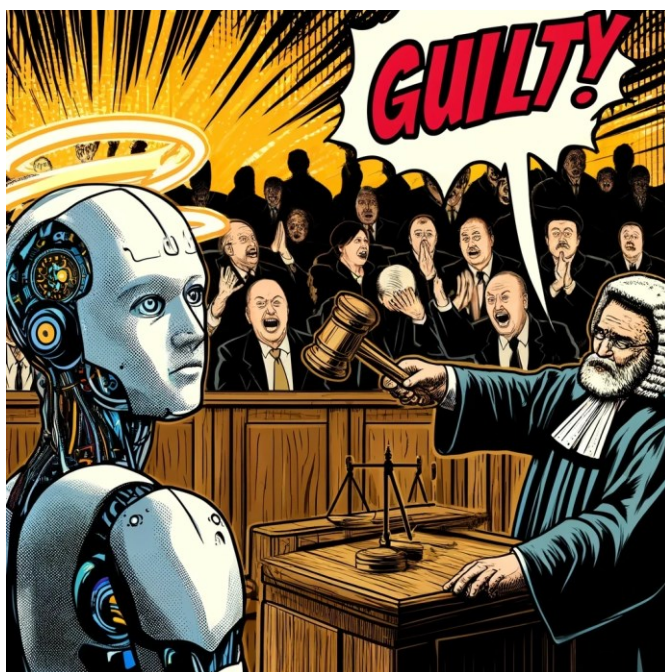
³⁷⁵ op. cit.

³⁷⁶ *Terms of use*. Online. OpenAI.com. Dostupné z: <https://openai.com/policies/terms-of-use>. [cit. 2024-04-29].

První obrázek byl vytvořen na základě zadaného promptu: "Vytvoř obrázek. Soudní proces s AI jako obžalovanou" (dále jen jako „Obrázek A“).

Druhý obrázek byl vytvořen pomocí jiného promptu „Vytvoř obrázek z komiksové knihy. Soudní síň plná pobouřených lidí, které jsou vyobrazeny jako siluety. Uprostřed sedí AI, vypadá jako člověk, má svatozář, je smutná. Naproti sedí soudce, starý muž, vypadá jako Ďábel, bouchá kladívkem, z úst mu jde komiksová bublina s textem „vinen!““ Následně byl vygenerovaný výstup upraven v editoru přímo v DALL·E 3 na základě promptu „Vymaž některé obličeje a přidej černé siluety“ (dále jen jako „Obrázek B“)

jako člověk, má svatozář, je smutná. Naproti sedí soudce, starý muž, vypadá jako Ďábel, bouchá kladívkem, z úst mu jde komiksová bublina s textem „vinen!“ Následně byl vygenerovaný výstup upraven v editoru přímo v DALL·E 3 na základě promptu „Vymaž některé obličeje a přidej černé siluety“ (dále jen jako „Obrázek B“)

Obrázek A i Obrázek B byly pečlivě analyzovány vzhledem k určeným kritériím autorského práva. Cílem testu je posoudit, zda je Obrázek A nebo Obrázek B možno považovat za dílo ve smyslu AZ, a tedy zda se na ně vztahuje autorskoprávní ochrana. Výsledek tohoto zkoumání má přispět k lepšímu porozumění hranic autorskoprávní ochrany v kontextu výstupů vytvořených s pomocí AI.

4.4.1 a) kritérium díla literárního, jiného uměleckého či díla vědeckého

V této části testu se budu věnovat otázce, zda je možné Obrázek A a Obrázek B klasifikovat jako dílo literární, jiné umělecké, nebo vědecké, jakožto základní tvůrčí kategorii díla. Přičemž v tomto případě připadá v úvahu kategorie umění³⁷⁷. Již jsem poukázal na fakt, že zařazení do tvůrčí kategorie je podmínkou ochrany autorským právem. Zásadním aspektem je, aby dílo bylo objektivně vnímatelné umění³⁷⁸. Současná AI je schopná generovat výstupy, které se přirozeně řadí do literární, vědecké, nebo umělecké sféry. Její systémy mají kapacitu vytvářet široké spektrum typů děl, včetně článků, poezie, hudby, malířství, fotografií či filmů³⁷⁹. Obrázek A i Obrázek B zjevně spadají do umělecké kategorie, neboť je lze objektivně vnímat jako výsledek uměleckého snažení. Obrázek A i Obrázek B tak splňují požadavky AZ na tvůrčí kategorii díla a je možné je v tomto kontextu považovat za umělecké dílo.

4.4.2 b) kritérium tvůrčí činnosti

Pro Obrázek A i Obrázek B samozřejmě platí, že aby mohly být považovány za dílo ve smyslu AZ musí splnit požadavek tvůrčí činnosti autora. Skrze tuto činnost dochází ke zrodu nehmotného statku, které je nejen odrazem autorovy osobnosti, ale i výrazem jeho individualizovaného

³⁷⁷ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁷⁸ op. cit.

³⁷⁹ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s.1200.

lidského ducha^{380,381}. Dílo tedy představuje autorův vlastní duševní výtvor³⁸². O vlastní duševní výtvor autora se jedná tehdy, pokud dílo odráží autorovu osobnost. Pokud uživatel DALL·E 3 má možnost uplatnit své tvůrčí schopnosti v rámci tvůrčí svobody, je pak výstup DALL·E 3 označován jako projev autorovy osobnosti a nese jeho "osobní dotek"³⁸³.

V procesu hodnocení Obrázku A i Obrázku B jsem se detailně věnoval analýze úlohy uživatele v tvůrčím procesu, neboť právě tento aspekt je zásadní pro uznání autorskoprávní ochrany³⁸⁴. Specificky jsem se zaměřil na koncepční a redakční fázi, v nichž má uživatel DALL·E 3 příležitost projevit své tvůrčí schopnosti. I v případě DALL·E 3 se tvůrčí proces dělí mezi uživatele a samotný nástroj³⁸⁵, což může vést ke snížení lidského tvůrčího přínosu ve srovnání s tradičním způsobem tvorby³⁸⁶. Hlavním cílem analýzy bylo tedy posoudit, zda vytvoření Obrázku A a Obrázku B obsahovalo dostatečný vklad tvůrčí činnosti ze strany uživatele, a to na základě promptu, který uživatel použil k vygenerování Obrázku A a Obrázku B.

Při hodnocení kritéria tvůrčí činnosti bylo zásadním krokem posouzení tzv. tvůrčí vzdálenosti, tedy příčinné souvislosti mezi autorovým tvůrčí činností a výstupem vygenerovaným DALL·E 3³⁸⁷. Zásadní otázkou bylo, zda výstup vygenerovaný DALL·E 3 v průběhu realizace reflektuje tvůrčí volby učiněné uživatelem v koncepční fázi vytváření díla. Tuto souvislost bylo možné zkoumat prostřednictvím pečlivé analýzy záměru uživatele³⁸⁸, ztělesněného v podobě promptů. V této souvislosti byla proto pozornost věnována podrobnějšímu rozboru promptů, které

³⁸⁰ TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

³⁸¹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2007, sp.zn. 30 Cdo 739/2007,.

³⁸² rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 16. července 2009, sp. zn. C-5/08.

³⁸³ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011, sp. zn. C-145/10.

³⁸⁴ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s. 1192.

³⁸⁵ ŠKILJIĆ, Alina, 2021. *When Art Meets Technology or Vice Versa: Key Challenges at the Crossroads of AI-Generated Artworks and Copyright Law*. Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 10, s. 1338-1369. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01119-w>. [cit. 2024-04-29], s. 1341

³⁸⁶ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 941.

³⁸⁷ op. cit., s. 943

³⁸⁸ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s. 1199.

byly využity k vytvoření Obrázku A i Obrázku B. Smyslem bylo dojít k závěru, zda a jakým způsobem se záměry uživatele odrážejí v Obrázku A a Obrázku B.

Jako první jsem analyzoval Obrázek A, vzniklý na základě promptu, který ve své podstatě formuloval pouze velmi obecné téma. Obsah promptu nspecifikuje další tvůrčí parametry, jako jsou styl, technika či atmosféra, a tedy nedochází k detailnějšímu vymezení obsahu. Tato skutečnost vypovídá o omezení lidského tvůrčího příspěvku na nejzákladnější konceptuální úroveň, aniž by z promptu vyplývaly další tvůrčí rozhodnutí. Tento fakt naznačuje absenci jasně definované a předem rozmyšlené koncepce nebo záměru, který by měl být skrze dílo vyjádřen. Nedostatečná specifikace promptu Obrázku A vedla k tomu, že se zvýšila role nástroje DALL·E 3 ve fázi probvedení na úkor lidské tvůrčí činnosti. Nevyhnutelným následkem je přerušení příčinné souvislosti mezi lidskou tvůrčí činností a Obrázkem A³⁸⁹. Zároveň nebyly provedeny žádné editační zásahy v redakční fázi. V případě Obrázku A tedy nedochází k projevení autorovy osobnosti a není naplněn znak tvůrčí činnosti jakožto pojmového znaku díla. Tento nedostatek by bylo možné zhojit dalšími zásahy v redakční činnosti za předpokladu, že budou dostatečně tvůrčí³⁹⁰.

U Obrázku B se ukázalo, že tvůrčí proces byl podstatně odlišný. Na rozdíl od Obrázku A, prompt pro Obrázek B obsahoval řadu specifikací, které směřovaly k detailnímu určení námětu, charakteru, prostředí, symboliky a narativu, čímž představoval značně bohatší tvůrčí vklad. Byl zde určen nejen základní příběh, ale i vizuální styl, dějové prvky a charakteristické znaky postav, což naznačuje dobře promyšlenou koncepci a vědomý autorův záměr. Tento rozsáhlý tvůrčí příspěvek u Obrázku B je podpořen také aktivitami v redakční fázi, během kterých došlo k dalším úpravám, jež lépe refletovaly původní záměr. Nicméně je nutno vzít v úvahu, že určité prvky, jako je například soudce, který nebyl vyobrazen jako ďábel, mohou vyvolávat otázky ohledně úplné realizace tvůrčího záměru. Při posouzení je důležité se přidržet původního záměru, který vyplývá z promptu. Přičemž se vychází z obecného záměru autora³⁹¹. Toto pojetí nevylučuje

³⁸⁹ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 941.

³⁹⁰ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011, sp. zn. C-145/10.

³⁹¹ HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29], s. 1205.

možnost, že se v konečném díle objeví prvky, které nebyly původně zamýšleny³⁹². Klíčové je zde určení, zda konečné vyjádření spadá do autorova záměru³⁹³. I když v Obrázku B soudce nevypadá jako d'ábel, z obsahu promptu lze vyvodit záměr navodit kontrast mezi AI a soudcem. Vyobrazení soudce jako muže s přísným výrazem i nadále spadá do původního záměru. Pokud Obrázek B tedy zůstal v mezích záměru autora, může být výstup považován za dílo³⁹⁴. Lze uzavřít, že z obsahu promptu je patrný záměr a vyplývají z něj tvůrčí rozhodnutí. Příčinná souvislost mezi tvůrčí činností autora a Obrázkem B zůstává zachována³⁹⁵. To potvrzuje i fakt, že při porovnání promptu a Obrázku B je možné identifikovat jaké konkrétní tvůrčí prvky v Obrázku B přímo pocházejí z tvůrčího činnosti³⁹⁶. Výše uvedené znamená, že byly uplatněny tvůrčí schopnosti v rámci tvůrčí svobody, Obrázek B nese „osobní dotek“³⁹⁷ a je odrazem autorovy osobnosti³⁹⁸. Obrázek B tedy splňuje kritérium tvůrčí činnosti.

4.4.3 c) kritérium jedinečnosti

Při hodnocení kritéria jedinečnosti Obrázku A a Obrázku B je důležité připomenout, že jedinečnost díla je podmíněna tvůrčí činností³⁹⁹. Pokud byla v rámci tvorby Obrázku A či Obrázku B vynaložena tvůrčí činnost, nabydou osobitého rázu a stanou se jedinečnými⁴⁰⁰.

V případě Obrázku A však bylo zjištěno, že při jeho tvorbě nebyla projevena tvůrčí činnost, neboť prompt použitý pro generování Obrázku A neobsahoval žádná konkrétní tvůrčí rozhodnutí

³⁹² op. cit., s. 1200

³⁹³ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 943.

³⁹⁴ European Commission, Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology; HARTMANN, Christian; ALLAN, Jacqueline; HUGENHOLTZ, P. Bernt; QUINTAIS, Joao Pedro et al., 2020. *Rends and developments in artificial intelligence – Challenges to the intellectual property rights framework – Final report*. Online. Publications Office of the European Union. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/394345a1-2ecf-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en>. [cit. 2024-04-29], s. 83.

³⁹⁵ MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29], s. 948.

³⁹⁶ op. cit., s. 943

³⁹⁷ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011, sp. zn. C-145/10.

³⁹⁸ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

³⁹⁹ ZIBNER, Jan a Matěj MYŠKA. *Umělá inteligence – výzva autorství*. Iurium Scriptum [online]. III.(1), 49-60 [cit. 2024-04-28]. ISSN 2570-5679. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1534880/Iurium_Scriptum_1-2019.pdf, s. 52-53.

⁴⁰⁰ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

a neodrážel osobnost uživatele. Z tohoto důvodu lze usuzovat, že Obrázek A postrádá znak jedinečnosti.

Na rozdíl od Obrázku A, u Obrázku B byla zaznamenána řada tvůrčích rozhodnutí, která byla výrazně reflektována v konečné podobě Obrázku B. Kromě toho byly v průběhu redakční fáze provedeny další úpravy, které ještě více podtrhly původní záměr autora. Díky tomu byly v procesu tvorby uplatněny autorovy tvůrčí schopnosti v rámci jeho tvůrčí svobody, čímž Obrázek B získal osobitý ráz a stal se odrazem autorovy osobnosti. Toto všechno vedlo ke splnění kritéria tvůrčí činnosti a následně i k jedinečnosti Obrázku B.

4.4.4 d) kritérium objektivně vnímatelné podoby

Posledním kritériem, které zbývá u Obrázku A a Obrázku B vyhodnotit, je kritérium vyjádření v objektivně vnímatelné podobě. Předpokladem pro uznání Obrázku A nebo Obrázku B za dílo je jejich vyjádření navenek⁴⁰¹. Jinými slovy musí být zhmotněny do formy, které je možné vnímat smysly⁴⁰².

Z analýzy Obrázku A a Obrázku B vyplývá, že oba byly vyjádřeny v elektronické formě, a jsou tak objektivně vnímatelné prostřednictvím zraku. Tím pádem Obrázek A i Obrázek B splňují pojmový znak vyjádření v objektivně vnímatelné podobě.

4.4.5 Vyhodnocení

V rámci této kapitoly jsem se věnoval podrobnému rozboru Obrázku A a Obrázku B s ohledem na čtyři základní kritéria, která jsou pojmovými znaky díla podle AZ. Test zahrnoval a) posouzení, zda se jedná o dílo literární, jiné umělecké nebo vědecké povahy, b) ověření, zda výtvar představuje výsledek tvůrčí činnosti autora, c) určení, zda dílo vykazuje znaky jedinečnosti a d) zjištění, zda bylo dílo vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě.

Nejprve bylo potvrzeno, že Obrázek A se řadí do tvůrčí kategorie umění, jelikož je možné jej objektivně vnímat jako výsledek uměleckého úsilí, čímž splňuje požadavek na kategorizaci v rámci jednoho z typů tvůrčí kategorie. Avšak při posuzování kritéria tvůrčí činnosti bylo zjištěno,

⁴⁰¹ HOLCOVÁ, I. § 2. In: Holcová, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴⁰² TELEČEK, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. § 2. Online. In: *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

že v promptu použitém pro generování Obrázku A chybí konkrétní tvůrčí rozhodnutí. Dále bylo zřejmé, že vymezení koncepce a záměru Obrázku A nebylo dostatečně specifické, což vedlo k závěru, že z Obrázku A nejsou patrné žádná tvůrčí rozhodnutí. Tím pádem nebyla adekvátně vyjádřena osobnost uživatele, což je nezbytné pro splnění pojmového znaku tvůrčí činnosti. Nedostatečné vyjádření osobnosti uživatele vedlo k tomu, že Obrázek A nesplnil ani kritérium jedinečnosti. Co se týče posledního kritéria, vyjádření v objektivně vnímatelné podobě, Obrázek A ho splňuje, neboť je vyjádřen v elektronické formě, kterou je možno vnímat zrakem. Vzhledem k výše uvedeným zjištěním lze uzavřít, že Obrázek A na základě provedeného procesu tvorby neodpovídá pojmovým znakům díla podle AZ. Nedostatečná tvůrčí činnost a nevyjádřená jedinečnost převažují brání klasifikaci Obrázku A jako díla podle AZ. V důsledku toho Obrázek A nelze považovat za dílo ve smyslu AZ.

Při posuzování Obrázku B lze na úvod konstatovat, že Obrázek B, podobně jako Obrázek A, jasně spadá do umělecké kategorie. V případě Obrázku B bylo z promptu zjištěno množství specifikací, což svědčí o přítomnosti tvůrčích rozhodnutí, a tedy o tvůrčí činnosti. Tento fakt, doplněný o další úpravy provedené během redakční fáze, ukazuje na silnou příčinnou souvislost mezi tvůrčími rozhodnutími a Obrázkem B, i přesto, že ne všechna tvůrčí rozhodnutí byla ve výsledném výstupu patrná. Příčinná souvislost je zachována díky tomu, že se Obrázek B nachází v rámci autorova záměru, který je zřetelný z promptu. To vše dává Obrázku B "osobní dotek" a činí jej odrazem autorovy osobnosti. Tím pádem Obrázek B naplňuje z tohoto pohledu kritérium tvůrčí činnosti. Jedinečnost Obrázku B vyplývá přímo z tvůrčí činnosti, která mu dává osobitý ráz. S ohledem na to, že Obrázek B prokazatelně splňuje kritérium tvůrčí činnosti, splňuje rovněž kritérium jedinečnosti. Podobně jako Obrázek A, i Obrázek B byl vyjádřen v elektronické podobě, která umožňuje jeho objektivní vnímání, konkrétně zrakem. Tím Obrázek B splňuje kritérium vyjádření v objektivně vnímatelné podobě. Z uvedených důvodů lze dospět k závěru, že Obrázek B odpovídá všem klíčovým pojmovým znakům, jak jsou vymezeny AZ, a může být tak považován za dílo v jeho smyslu.

Závěr

V úvodu diplomové práce jsem jako hlavní cíle nastínil zaprvé analýzu procesu automatizované analýzy textů nebo dat a licencí k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat a zadruhé určení podmínek, za kterých výtvar vygenerovaný AI může požívat autorskoprávní ochrany. Teoretická zjištění měla být ve druhém případě podpořena praktickým testem na výtvorech generovaných s pomocí nástroje DALL·E 3.

V oblasti automatizované analýzy textů nebo dat jsem identifikoval autorskoprávní úskalí spojená s přístupem k obsahu, ze kterého se následně provádí automatizovaná analýza textů nebo dat a následným pořízením rozmnoženin či extrakcí, které mohou vyvolat konflikty s autorským právem. Analýza úpravy licencí k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat odhalila, že vede nepřímo k regulaci AI skrze omezování přístupu k datům. Následkem toho se oblast vývoje AI v EU dostává do nevýhody, protože čelí vyšším nákladům, což může znamenat vývoj nekvalitních nástrojů AI. Zavedením licencí k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat dochází k potlačení nových technologií právě ve prospěch autorských práv.

Při posuzování, zda lze výtvořiny generované AI považovat za díla ve smyslu AZ, se jako klíčová ukázala role člověka v tvůrčím procesu. Zásadní je projev dostatečného tvůrčího vkladu uživatele AI, přičemž prompt, jakožto ztělesnění tvůrčích rozhodnutí učiněných v rámci tvůrčí svobody, je vodítkem pro posouzení. Skrze něj uživatel projevuje svou osobnost. Tato zjištění byla potvrzená testem na výstupech vygenerovaných s pomocí nástroje DALL·E 3, kde se ukázalo, že pro vznik díla chráněného autorským právem je nezbytná přítomnost jednotlivých tvůrčích rozhodnutí vyjádřených v promptu.

Je nesporné, že AI vstupuje do sféry autorského práva jak ve fázi jejího vývoje, tak i využití, přičemž autorské právo se snaží reagovat na nové výzvy, které tato technologie přináší. Přitom je potřeba najít rovnováhu mezi ochranou autorských práv a technologickým pokrokem. Při využití AI k tvorbě děl je klíčové si uvědomit, že přítomnost lidské tvůrčí činnosti zůstává rozhodující pro vznik díla. Ačkoli AI může v mnoha aspektech převzít procesy tradičně vyhrazené člověku, zůstává nutností pro autory, aby i nadále projevovali své tvůrčí schopnosti a neustoupili AI.

Prohlášení o využití generativní umělé inteligence

Pro účely zvýšení jazykové či stylistické úrovně diplomové práce byl využit nástroj umělé inteligence ChatGPT 4. Nástroj byl využit v celém rozsahu diplomové práce pro drobná stylistická vylepšení textu diplomové práce. Použití nástroje ChatGPT 4 nemá vliv na prohlášení z úvodu diplomové práce, ani na to, že diplomová práce je výsledkem mé tvůrčí činnosti.

Seznam použitých zdrojů

1 Seznam použité literatury

- BAIDOO-ANU, David a ANSAH, Leticia, 2023. *Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning*. Online. Journal of AI. Roč. 1, č. 7, s. 52-62. Dostupné z: <https://dergipark.org.tr/en/pub/jai/issue/77844/1337500>. [cit. 2024-04-28].
- BETKER, James; GOH, Gabriel; JING, Li; BROOKS, Tim; WANG, Jianfeng et al. *Improving Image Generation with Better Captions*. Online. S. 1-19. Dostupné z: <https://cdn.openai.com/papers/dall-e-3.pdf>. [cit. 2024-04-29].
- BRYSON, Joanna, J.; DUBBER, Markus D.; PASQUALE, Frank a DAS, Sunit, 2020. The Artificial Intelligence of the Ethics of Artificial Intelligence: An Introductory Overview for Law and Regulation. Online. In: *The Oxford Handbook of Ethics of AI*. Oxford University Press, s. 2-25. Dostupné z: <https://academic.oup.com/edited-volume/34287>. [cit. 2024-04-28].
- BURGARD, Wolfram, 2022. Artificial Intelligence. Online. In: VOENEKY, Silja; KELLMEYER, Philipp; MUELLER, Oliver a BURGARD, Wolfram (ed.). *The Cambridge Handbook of Responsible Artificial Intelligence*. Cambridge University Press, 2022-10-28, s. 11-18. ISBN 9781009207898. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/9781009207898.003>. [cit. 2024-04-28].
- CASCELLA, Marco; MONTOMOLI, Jonathan; BELLINI, Valentina a BIGNAMI, Elena, 2023. *Evaluating the Feasibility of ChatGPT in Healthcare: An Analysis of Multiple Clinical and Research Scenarios*. Online. Journal of Medical Systems. Roč. 47, č. 1. ISSN 1573-689X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10916-023-01925-4>. [cit. 2024-04-28].
- DERMAWAN, Artha, 2024. *Text and data mining exceptions in the development of generative AI models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* Online. The Journal of World Intellectual Property. Roč. 27, č. 1, s. 44-68. ISSN 1422-2213. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>. [cit. 2024-04-28].
- EL NAQA, Issam a MURPHY, Martin J., 2015. What Is Machine Learning? Online. In: EL NAQA, Issam; LI, Ruijiang a MURPHY, Martin J. (ed.). *Machine Learning in Radiation Oncology*. Cham: Springer International Publishing, s. 3-11. ISBN 978-3-319-18304-6. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-3-319-18305-3_1. [cit. 2024-04-29].
- European Copyright Society, 2017. *General Opinion on the EU Copyright Reform Package*. Online. S. 1-8. Dostupné z: <https://europeancopyrightsociety.org/wp-content/uploads/2015/12/ecs-opinion-on-eu-copyright-reform-def.pdf>. [cit. 2024-04-29].
- FALADOVÁ, Adéla, 2023. *Velká novela autorského zákona 2022*. Online. Duševní vlastnictví. Č. 2. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-29].
- FLASIŃSKI, Mariusz, 2016. *Introduction to Artificial Intelligence*. Online. Cham: Springer International Publishing. ISBN 978-3-319-40020-4. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-40022-8>. [cit. 2024-04-28].
- FLYNN, Sean; GEIGER, Christophe a QUINTAIS, João Pedro, 2020. *Implementing User Rights for Research in the Field of Artificial Intelligence: A Call for International Action*. Online. European Intellectual Property Review. Č. 7, s. 1-11. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3578819. [cit. 2024-04-29].
- FOSS-SOLBREKK, Katarina, 2021. *Three routes to protecting AI systems and their algorithms under IP law: The good, the bad and the ugly*. Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. 2021-03-01, roč. 16, č. 3, s. 247-258. ISSN 1747-1532. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpab033>. [cit. 2024-04-29].

- FUI-HOON NAH, Fiona; ZHENG, Ruilin; CAI, Jingyuan; SIAU, Keng a CHEN, Langtao, 2023. *Generative AI and ChatGPT: Applications, challenges, and AI-human collaboration*. Online. Journal of Information Technology Case and Application Research. 2023-07-03, roč. 25, č. 3, s. 277-304. ISSN 1522-8053. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/15228053.2023.2233814>. [cit. 2024-04-28].
- GAFFAR, Hafiz a ALBARASHDI, Saleh, 2023. *Copyright Protection for AI-Generated Works: Exploring Originality and Ownership in a Digital Landscape*. Online. Asian Journal of International Law. S. 1-24. ISSN 2044-2513. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S2044251323000735>. [cit. 2024-04-29].
- GEIGER, Christophe; FROSIO, Giancarlo a BULAYENKO, Oleksandr, 2019. *Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU*. Online. S. 1-38. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3470653. [cit. 2024-04-29].
- GERRISH, Charlotte a SKAVLAN, Anders Molander, 2019. *European copyright law and the text and data mining exceptions and limitations*. Online. Stockholm Intellectual Property Law Review. Roč. 2, č. 2, s. 58-67. Dostupné z: https://stockholmplawreview.com/wp-content/uploads/2019/12/Tryck_IP_nr-2_2019_A4_European-copyright-law.pdf. [cit. 2024-04-29].
- GOZALO-BRIZUELA, Roberto a GARRIDO-MERCHÁN, Eduardo C. *ChatGPT is not all you need. A State of the Art Review of large Generative AI models*. Online. S. 1-22. Dostupné z: <http://arxiv.org/abs/2301.04655>. [cit. 2024-04-28].
- HILTY, Reto a RICHTER, Heiko, 2017. *Position Statement of the Max Planck Institute for Innovation and Competition on the Proposed Modernisation of European Copyright Rules Part B Exceptions and Limitations (Art. 3 – Text and Data Mining)*. Online. Max Planck Institute for Innovation & Competition. S. 1-10. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2900110. [cit. 2024-04-29].
- HOLCOVÁ, I. a kol. *Autorský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-28]. ASPI_ID KO121_2000CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X
- HUGENHOLTZ, P. Bernt a QUINTAIS, João Pedro, 2021. *Copyright and Artificial Creation: Does EU Copyright Law Protect AI-Assisted Output?* Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 9, s. 1190-1216. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01115-0>. [cit. 2024-04-29].
- CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr, 2023. Online. *Autorský zákon. Komentář. 6. vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].
- CHENG, Jieren; YANG, Yue; TANG, Xiangyan; XIONG, Naixue; ZHANG, Yuan et al., 2020. *Generative Adversarial Networks: A Literature Review*. Online. KSII TRANSACTIONS ON INTERNET AND INFORMATION SYSTEMS. Roč. 14, č. 12, s. 4626-4647. Dostupné z: <https://koreascience.kr/article/JAKO202009135419590.page>. [cit. 2024-04-28].
- CHIOU, Theodoros a STAMATOUDI, Irini, 2022. Copyright ownership challenge arising from AI-generated works of art: A time to stand and stare. Online. In: *Research Handbook on Intellectual Property and Cultural Heritage*. Edward Elgar Publishing, s. 250-273. ISBN 9781800376915. Dostupné z: <https://doi.org/10.4337/9781800376915.00021>. [cit. 2024-04-29].
- CHRISTENSEN, Kristina, 2021. *A European solution for Text and Data Mining in the development of creative Artificial Intelligence*. Online. Stockholm Intellectual Property Law Review. Roč. 4, č. 2, s. 18-33. Dostupné z: https://stockholmplawreview.com/wp-content/uploads/2022/01/TA-European-solution-for-Text-and-Data-Mining_ryck_IP_nr-2_2021_A4.pdf. [cit. 2024-04-29].
- IAIA, Vincenzo, 2022. *To Be, or Not to Be ... Original Under Copyright Law, That Is (One of) the Main Questions Concerning AI-Produced Works*. Online. GRUR International. Roč.

71, č. 9, s. 793-812. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac087>. [cit. 2024-04-29].

JOVANOVIĆ, Mladan a CAMPBELL, Mark, 2022. *Generative Artificial Intelligence: Trends and Prospects*. Online. Computer. Roč. 55, č. 10, s. 107-112. ISSN 0018-9162. Dostupné z: <https://doi.org/10.1109/MC.2022.3192720>. [cit. 2024-04-28].

KOLLÁR, Péter, 2021. *Mind if I mine? A study on the justification and sufficiency of text and data mining exceptions in the European Union*. Online. S. 1-44. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3960570. [cit. 2024-04-28].

KUMAR, Satyam; MUSHARAF, Dayima; MUSHARAF, Seerat; SAGAR, Anil; SHAW, Rabindra et al., 2023. A Comprehensive Review of the Latest Advancements in Large Generative AI Models. Online. In: *Advanced Communication and Intelligent Systems*. Springer Cham, s. 90-104. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-45121-8>. [cit. 2024-04-28].

LAUBER-RÖNSBERG, Anne a HETMANK, Sven, 2019. *The concept of authorship and inventorship under pressure: Does artificial intelligence shift paradigms?* Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. 2019-07-01, roč. 14, č. 7, s. 570-579. ISSN 1747-1532. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpz061>. [cit. 2024-04-29].

LUGER, Goerge, F., 2008. *Artificial intelligence : structures and strategies for complex problem solving*. Online. 6th ed. Pearson Education. Dostupné z: https://www.uoitc.edu.iq/images/documents/informatics-institute/exam_materials/artificial%20intelligence%20structures%20and%20strategies%20for%20%20complex%20problem%20solving.pdf. [cit. 2024-04-28].

MAGGIORE, Massimo, 2018. Artificial Intelligence, computer generated works and copyright. Online. In: BONADIO, Enrico a LUCCHI, Nicola (ed.). *Non-Conventional Copyright*. Edward Elgar Publishing, 2018-10-26, s. 382-399. ISBN 9781786434074. Dostupné z: <https://doi.org/10.4337/9781786434074.00028>. [cit. 2024-04-29].

MARGONI, Thomas a KRETSCHMER, Martin, 2022. *A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology*. Online. GRUR International. 2022-08-01, roč. 71, č. 8, s. 685-701. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikac054>. [cit. 2024-04-29].

MCCARTHY, John. *WHAT IS ARTIFICIAL INTELLIGENCE?* Online. S. 1-15. Dostupné z: <http://www-formal.stanford.edu/jmc/whatisai.pdf>. [cit. 2024-04-28].

MILITSYNA, Kateryna, 2023. *Human Creative Contribution to AI-Based Output – One Just Can('t) Get Enough*. Online. GRUR International. Roč. 72, č. 10, s. 939-949. ISSN 2632-8623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikad075>. [cit. 2024-04-29].

NYHOLM, Sven, 2024. *Artificial Intelligence and Human Enhancement: Can AI Technologies Make Us More (Artificially) Intelligent?* Online. Cambridge Quarterly of Healthcare Ethics. Roč. 33, č. 1, s. 76-88. ISSN 0963-1801. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S0963180123000464>. [cit. 2024-04-28].

RAHMATIAN, Andreas, 2013. *Originality in UK Copyright Law: The Old "Skill and Labour" Doctrine Under Pressure*. Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 44, č. 1, s. 4-34. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-012-0003-4>. [cit. 2024-04-28].

ROSATI, Eleonora, 2019. *Copyright as an obstacle or an enabler? A European perspective on text and data mining and its role in the development of AI creativity*. Online. Asia Pacific Law Review. 2019-07-03, roč. 27, č. 2, s. 198-217. ISSN 1019-2557. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10192557.2019.1705525>. [cit. 2024-04-29].

RUSSELL, Stuart J. a NORVIG, Peter, 2009. *Artificial Intelligence A Modern Approach*. Online. 3rd. Prentice Hall. ISBN 978-0-13-604259-4. Dostupné z: <https://github.com/yanshengjia/ml->

road/blob/master/resources/Artificial%20Intelligence%20-%20A%20Modern%20Approach%20(3rd%20Edition).pdf. [cit. 2024-04-28].

SEDLÁKOVÁ, Jana; TOMEK, Roman; FORMANOVÁ, Tereza; ČECH, Pavel a HRADSKÝ, Jiří, 2021. *Softwarové smlouvy: jejich specifika a kontrakční proces*. Online. C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-814-6. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-29].

SELVADURAI, Niloufer a MATULIONYTE, Rita, 2020. *Reconsidering creativity: copyright protection for works generated using artificial intelligence*. Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. Roč. 15, č. 7, s. 536-543. ISSN 1747-1532. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpaa062>. [cit. 2024-04-29].

ŠKILJIĆ, Alina, 2021. *When Art Meets Technology or Vice Versa: Key Challenges at the Crossroads of AI-Generated Artworks and Copyright Law*. Online. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law. Roč. 52, č. 10, s. 1338-1369. ISSN 0018-9855. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40319-021-01119-w>. [cit. 2024-04-29].

TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel, 2019. Online. *Autorský zákon, Komentář. 2., upravené vydání*. C.H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-28].

TURING, Alan, M.; EPSTEIN, Robert; ROBERTS, Gary a BEBER, Grace, 2009. *Computing Machinery and Intelligence*. Online. In: *Parsing the Turing Test*. Springer Science+Business Media B.V. 2009, s. 23-67. Dostupné z: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4020-6710-5>. [cit. 2024-04-28].

TYAGI, Kalpana, 2024. *Copyright, text & data mining and the innovation dimension of generative AI*. Online. Journal of Intellectual Property Law & Practice. S. 1-18. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jiplp/advance-article/doi/10.1093/jiplp/jpae028/7624901>. [cit. 2024-04-28].

YU, Ronald a ALÌ, Gabriele Spina, 2019. *What's Inside the Black Box? AI Challenges for Lawyers and Researchers*. Online. Legal Information Management. Roč. 19, č. 01, s. 2-13. ISSN 1472-6696. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S1472669619000021>. [cit. 2024-04-29].

ZIBNER, Jan a MYŠKA, Matěj, 2019. *Umělá inteligence – výzva autorství*. Online. Iurium Scriptum. Roč. III., č. 1, s. 49-60. ISSN 2570-5679. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1534880/Iurium_Scriptum_1-2019.pdf. [cit. 2024-04-28].

2 Seznam použitých internetových zdrojů

Co je generativní AI? Online. SAP. Dostupné z: <https://www.sap.com/cz/products/artificial-intelligence/what-is-generative-ai.html>. [cit. 2024-04-29].

DALL-E 3. Online. OpenAI.com. Dostupné z: <https://openai.com/dall-e-3>. [cit. 2024-04-29].

Data extraction, 2023. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Data_extraction. [cit. 2024-04-29].

Generative AI and Future, 2022. Online. HU, Luhui. Medium. Dostupné z: <https://pub.towardsai.net/generative-ai-and-future-c3b1695876f2>. [cit. 2024-04-28].

HUGHES, Alex, 2023. *ChatGPT: Everything you need to know about OpenAI's GPT-4 tool*. Online. Science Focus. Dostupné z: <https://www.sciencefocus.com/future-technology/gpt-3>. [cit. 2024-04-28].

Terms of use. Online. OpenAI.com. Dostupné z: <https://openai.com/policies/terms-of-use>. [cit. 2024-04-29].

3 Seznam použitých právních předpisů

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví přijata dne 15. dubna 1994 v Marrákeši (TRIPS). Online. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument20974.html>
Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32019L0790>
Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů
Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (WTC) přijata dne 20. prosince 1996 v Ženevě. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A22000A0411%2801%29>

4 Seznam použité judikatury

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.11.2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2007, sp.zn. 30 Cdo 739/2007.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.01.2013, sp. zn. 30 Cdo 3056/2012.
Rozsudek Soudního dvora ze dne 1.prosince 2011, sp. zn. C-1445/10.
Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. července 2019, sp. zn. C-469/17.
Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. května 2012, sp. zn. C-406/10.
Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. listopadu 2018, sp. zn. C-310/17.
Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. C-393/09.

5 Seznam ostatních zdrojů

EUIPO, 2022. *Study on the impact of artificial intelligence on the infringement and enforcement of copyright and designs*. Online. Dostupné z: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2022_Impact_AI_on_the_Infringement_and_Enforcement_CR_Designs/2022_Impact_AI_on_the_Infringement_and_Enforcement_CR_Designs_FullR_en.pdf. [cit. 2024-04-29].
European Commission, Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology; HARTMANN, Christian; ALLAN, Jacqueline; HUGENHOLTZ, P. Bernt; QUINTAIS, Joao Pedro et al., 2020. *Trends and developments in artificial intelligence – Challenges to the intellectual property rights framework – Final report*. Online. Publications Office of the European Union. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/394345a1-2ecf-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en>. [cit. 2024-04-29].
Důvodová zpráva k zákonu č. 429/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Online. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>. [cit. 2024-04-29].
Důvodová zpráva ke směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32019L0790>. [cit. 2024-04-29].

Autorskoprávní aspekty vývoje a využití umělé inteligence (AI)

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na autorskoprávní aspekty, jež jsou spojeny s vývojem a využíváním AI. Ve světle stále rostoucího významu AI ve společnosti diplomová práce popisuje, jak tato technologie ovlivňuje autorské právo. Práce se zaměřuje na obecný výklad pojmu AI, rozebírá pojem dílo ve smyslu autorského zákona a dále se věnuje oblasti automatizované analýzy textů a dat, která je nezbytná pro vývoj technologií AI. Navíc se diplomová práce zabývá tvorbou děl s pomocí AI.

Hlavním cílem diplomové práce je podrobně analyzovat úpravu licencí k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat a popsat právní režim výstupů generovaných za použití AI. V tomto ohledu se diplomová práce rovněž věnuje podmínkám, za kterých mohou vzniknout autorská práva k výstupům generovaným s pomocí AI. V souhrnu by diplomová práce měla poskytnout ucelený přehled pro uživatele AI z řad veřejnosti a zlepšit jejich porozumění a orientaci ve vztahu AI a autorského práva.

Analýza licencí k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat ukázala, že právní úprava nevědomky brzdí inovace v oblasti AI na území EU tím, že omezuje přístup k datům a zvyšuje náklady na vývoj, což může vést k vytváření méně kvalitních nástrojů AI. Lze konstatovat, že právní úprava dává přednost ochraně autorských práv před technologickým pokrokem.

V oblasti tvorby s využitím AI zjištění ukázala, že klíčem ke vzniku díla chráněného autorským právem je dostatečný tvůrčí vklad uživatele AI, který uživatel projevuje skrze prompt. Tento způsob projevu umožňuje uživateli vyjádřit svou osobnost a umožňuje mu stát se autorem výstupu generovaného s pomocí AI. Praktický test na výstupech generovaných pomocí nástroje DALL·E 3 potvrdil, že tvůrčí rozhodnutí vyjádřená v promptu jsou pro vznik díla nezbytná.

Klíčová slova: AI, autorské dílo, automatizovaná analýza textů nebo dat

Copyright Aspects of the Development and Use of Artificial Intelligence (AI)

Abstract

The thesis focuses on copyright aspects related to the development and use of AI. In light of the ever-increasing importance of AI in society, the thesis describes how this technology affects copyright law. The thesis focuses on a general interpretation of the term AI, discusses the concept of a work in the sense of copyright law, and further explores the field of automated text and data analysis, which is essential for the development of AI technologies. In addition, the thesis deals with the creation of works with the help of AI.

The main objective of the thesis is to analyse in detail the regulation of the licences to reproduce a work for the purpose of automated text or data analysis and to describe the legal regime of the outputs generated using AI. In this respect, the thesis also discusses the conditions under which copyright may arise in AI-generated outputs. In summary, the thesis should provide a comprehensive overview for public users of AI and improve their understanding and orientation on the relationship between AI and copyright.

The analysis of licenses to reproduce works for the purpose of automated text or data analysis has shown that legislation unwittingly hinders AI innovation within the EU by limiting access to data and increasing development costs, which may lead to the creation of lower quality AI tools. It can be concluded that legislation prioritises copyright protection over technological progress.

In the area of AI-powered creation, findings have shown that the key to the creation of a copyrighted work is sufficient creative input from the AI user, which the user expresses through the prompt. This mode of expression allows the user to express their personality and enables them to become the author of the AI-generated output. A practical test on the output generated by DALL·E 3 confirmed that the creative choices expressed in the prompt are necessary for the creation of the work.

Key words: AI, artwork, automated text or data analysis